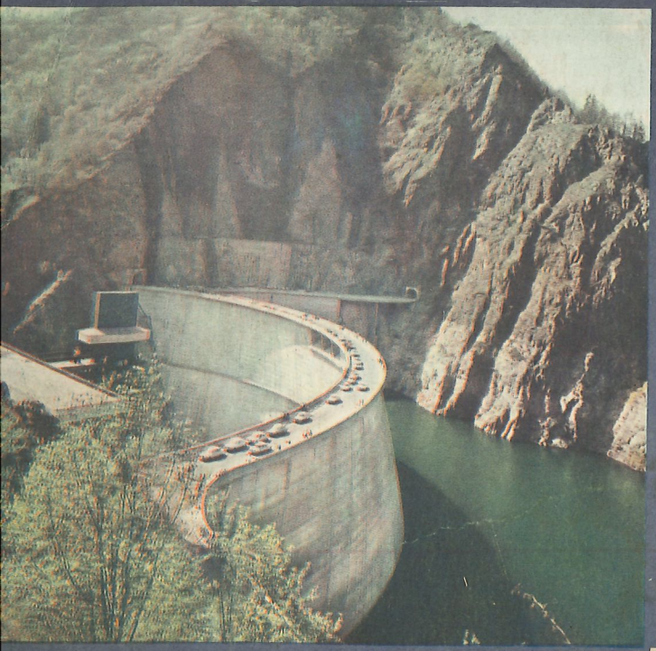

Lei 13,60

ISBN 973–30–0134–1

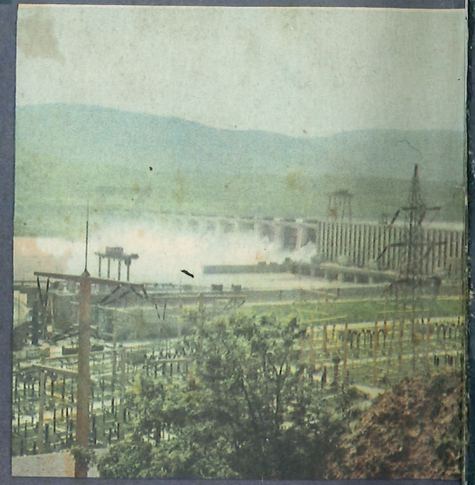

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ
BUCUREŞTI, 1989

MINISTERUL
EDUCAŢIEI ŞI ÎNVĂŢĂMÂNTULUI

MIHAI IANCU
VASILE MOTRESCU
VICTORIA FLORESCU

GEOGRAFIA ROMÂNIEI

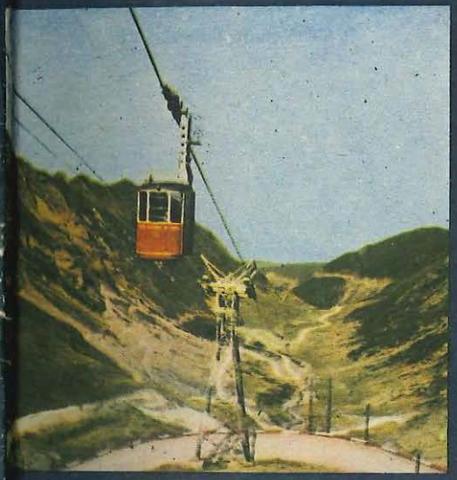

Manual pentru clasa a IV-a

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
EDUCATIEI SI INVATAMINTULUI

MIHAI IANCU
prof. univ. dr.

VASILE MOTRESCU
învăţător

VICTORIA FLORESCU
învăţătoare gr. I

GEOGRAFIA ROMÂNIEI

Manual pentru clasa a IV-a

Editura Didactică şi Pedagogică — Bucureşti

Manualul a fost elaborat în anul 1960 şi revizuit în anul 1986 pe baza programei şcolare aprobate de *Ministerul Educatiei si Învăţământului.*

~~[illegible] 1990-1991~~

ISBN 973-30-0[illegible]
134-1

Redactor: prof. gr. I **Vasile Vărăşteanu**
Tehnoredactor: **Ana Ţimpău**
Hărţi executate de: **Constantin Vlădescu**
Coperta executată de: **Vladimir Baranovsky**

geog
tînd
apă.

ape
faţa

glob

num
nen

noa

are
tulu

nost

deri c
tr-o fîş
5.
lelalte c
6. Co
Pămîntului.
permanent cu
continent fără cu.

Globul pămîntesc

Pămîntul pe care trăim are forma unui uriaş glob rotund.

Înfăţişarea Pămîntului o putem observa privind globul geografic ce-l avem în clasă. Cercetaţi acest glob şi, orientîndu-vă după culori, arătaţi întinderile de uscat şi cele de apă. Care întinderi sînt mai mari?

Într-adevăr suprafaţa globului pămîntesc acoperită de ape (mări şi oceane) este de două ori mai mare decît suprafaţa formată din întinderi de uscat.

Urmăriţi cu atenţie întinderile de uscat şi cele de apă pe globul geografic sau pe harta de la pagina 6.

Aceste mari întinderi de uscat, înconjurate de ape, se numesc *continente*. După cum vedeţi, există şase continente şi patru mari întinderi de apă numite *oceane*.

1. **Europa** este continentul în care se găseşte şi ţara noastră.

2. Continentul **Asia** este aşezat la est de Europa. Asia are suprafaţa cea mai mare dintre toate continentele Pămîntului.

3. Continentul **Africa** este aşezat la sud de continentul nostru.

4. Continentul **America** este format din două mari întinderi de uscat: *America de Nord* şi *America de Sud*, unite printr-o fîşie îngustă de uscat.

5. Continentul **Australia** este aşezat mai departe de celelalte continente şi are suprafaţa cea mai mică.

6. Continentul **Antarctida** este situat în partea sudică a Pămîntului. Aşa cum observaţi şi pe hartă, acesta este acoperit permanent cu un strat gros de zăpadă şi gheaţă. Este singurul continent fără cursuri de apă şi păduri.

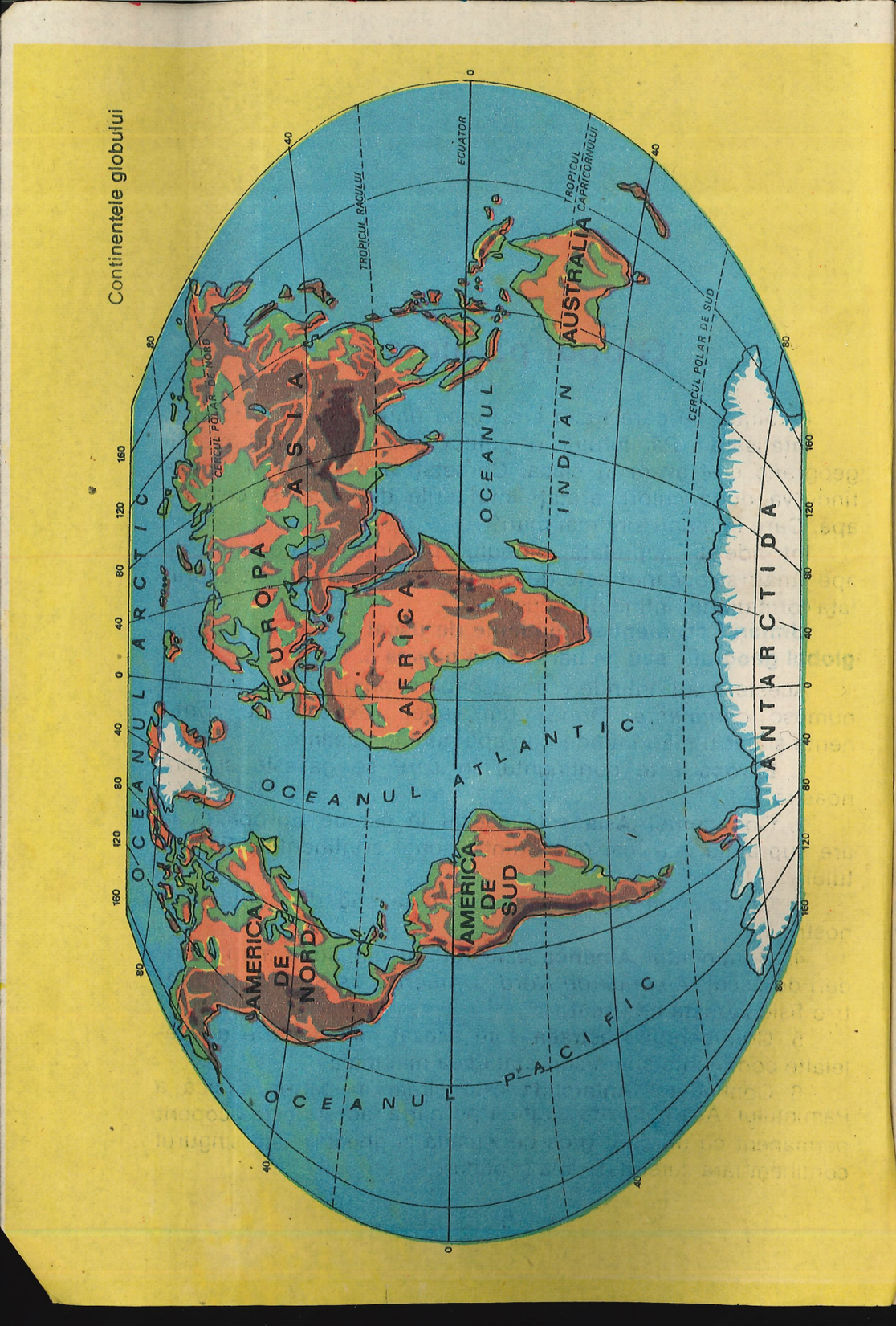

Ţara noastră
Republica Socialistă România

Aşezare, hotare, vecini

1. Observaţi harta de la pagina 9 şi spuneţi cu ce ţări se învecinează Republica Socialistă România.

Aceste ţări, la rîndul lor, se învecinează cu alte ţări. Ţara noastră şi ţările vecine cu ea fac parte din continentul **Europa.**

Observaţi harta de la pagina 6 şi spuneţi în ce parte a Europei este aşezată Republica Socialistă România. Ce formă are ţara noastră? Lîngă ce mare se află?

2. Urmăriţi pe harta de la pagina 9 hotarul din partea de nord a ţării noastre cu **Uniunea Sovietică** (U.R.S.S.). Începînd din apropierea localităţii *Halmeu,* hotarul se îndreaptă către est, traversează *Munţii Carpaţi* şi continuă pînă la rîul *Prut.*

La est, ţara noastră se învecinează tot cu **Uniunea Sovietică.** Hotarul este pe rîul *Prut* pînă la vărsare, apoi pe *Dunăre,* pe braţul Chilia, pînă la vărsarea în Marea Neagră.

Tot la est, o parte a pămîntului ţării noastre este scăldată de apele *Mării Negre,* care ne pun în legătură cu cele mai îndepărtate ţări ale lumii.

La sud ne învecinăm cu **Republica Populară Bulgaria.** Hotarul cu această ţară traversează uscatul dintre *Marea Neagră* şi *Dunăre.* De aici, hotarul cu această ţară urmează cursul Dunării, spre vest pînă în dreptul localităţii *Pristol.*

Așezarea Republicii Socialiste România în Europa

Republica Socialistă România-hotarele și vecinii

Spre vest ne învecinăm cu **Republica Socialistă Federativă Iugoslavia.** Hotarul cu această țară este pe fluviul Dunărea pînă la punctul de frontieră *Bazias*, apoi se îndreaptă peste cîmpie, spre nord-vest, pînă la localitatea *Beba Veche*.

Tot în partea de vest ne învecinăm cu **Republica Populară Ungară.** Hotarul cu această țară străbate *Cîmpia de Vest*, de la *Beba Veche* spre nord-est, pînă în apropiere de *Halmeu*.

3. În cadrul granițelor sale, țara noastră cuprinde un teritoriu cu o suprafață de 237 500 km pătrați.

4. Pămîntul țării noastre este vatra strămoșească a poporului nostru, care călăuzit de Partidul Comunist Român, muncește cu avînt pentru înflorirea patriei noastre socialiste, pentru bunăstarea și fericirea tuturor locuitorilor ei. De aceea ne este scumpă tuturor și ne amintim mereu că aici s-au născut, au trăit și au muncit de milenii strămoșii noștri, apărînd-o cu vitejie ori de cîte ori a fost în pericol.

Întrebări și aplicații:

— În ce parte a Europei este așezată țara noastră?
— Arătați pe hartă țările cu care se învecinează Republica Socialistă România!

Condiții naturale

Relieful

Înfățișarea pămîntului țării noastre

1. Observați harta alăturată, precum și harta murală din clasă. Orientîndu-vă după culoare, încercați să răspundeți la următoarele întrebări:

— Care sînt principalele forme de relief ce se găsesc pe teritoriul țării noastre?

— În ce părți ale țării se află ele?

2. Dacă de undeva, de sus, am cuprinde cu privirea întregul teritoriu al României, ne-am da seama că se înfățișează ca o uriașă cetate.

În mijloc se află *Podișul Transilvaniei*, înconjurat de lanțul *Munților Carpați*, întocmai ca zidurile unei cetăți; de

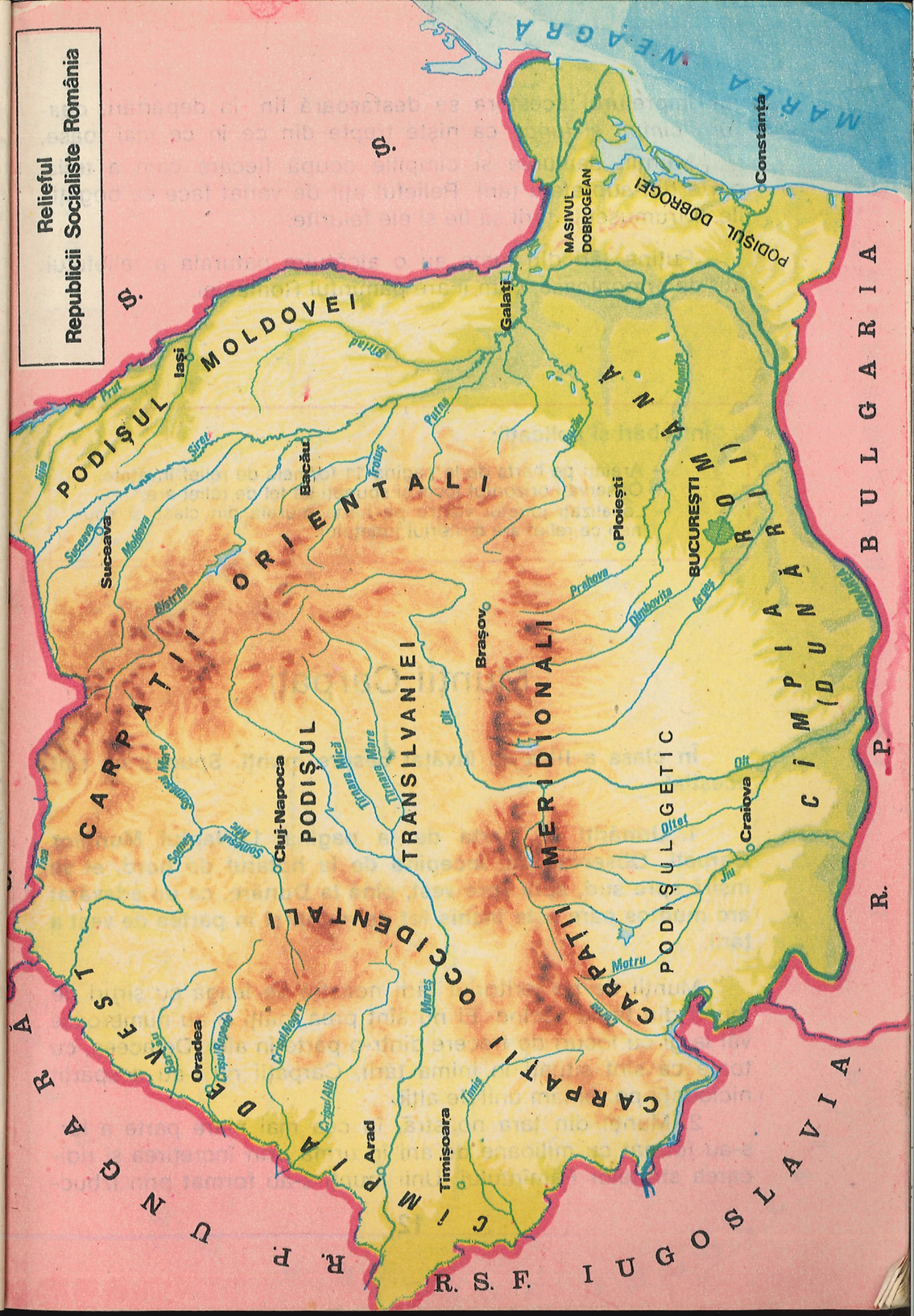

jur împrejurul acestora se desfăşoară lin, în depărtări, *dealuri, cîmpii* şi *lunci*, ca nişte trepte din ce în ce mai joase.

Munţii, dealurile şi cîmpiile ocupă fiecare cam a treia parte din suprafaţa ţării. Relieful atît de variat face ca bogăţiile şi frumuseţile ţării să fie şi ele felurite.

Puţine ţări din lume au o alcătuire naturală a reliefului atît de armonioasă, cum îl are pămîntul României.

Întrebări şi aplicaţii:

— Arătaţi pe harta de la pagina 11 formele de relief învăţate.
— Observaţi orizontul local şi spuneţi ce fel de relief are.
— Localizaţi judeţul vostru pe harta murală din clasă şi spuneţi ce relief are teritoriul judeţului.

Munţii Carpaţi

În clasa a III-a aţi învăţat despre munţi. Spuneţi ce sînt aceştia!

1. Urmăriţi pe harta de la pagina 13 lanţul Munţilor Carpaţi. Observaţi că, începînd de la hotarul de nord, ei se înşiră spre sud, apoi spre vest, pînă la Dunăre, ca un adevărat arc muntos care este închis tot de munţi şi în partea de vest a ţării.

Munţii de pe teritoriul ţării noastre se leagă cu şiruri de munţi din ţările vecine. Ei nu sînt prea înalţi şi au numeroase văi largi cu locuri de trecere dintr-o parte în alta. De aceea, cu toate că sînt situaţi în inima ţării, Carpaţii nu i-au despărţit niciodată pe româm unii de alţii.

2. Munţii din ţara noastră, în cea mai mare parte a lor, s-au format cu ~~xxxxxxxxxx~~ ani în urmă prin încreţirea şi ridicarea stratelor Pămîntului. Unii munţi s-au format prin izbuc-

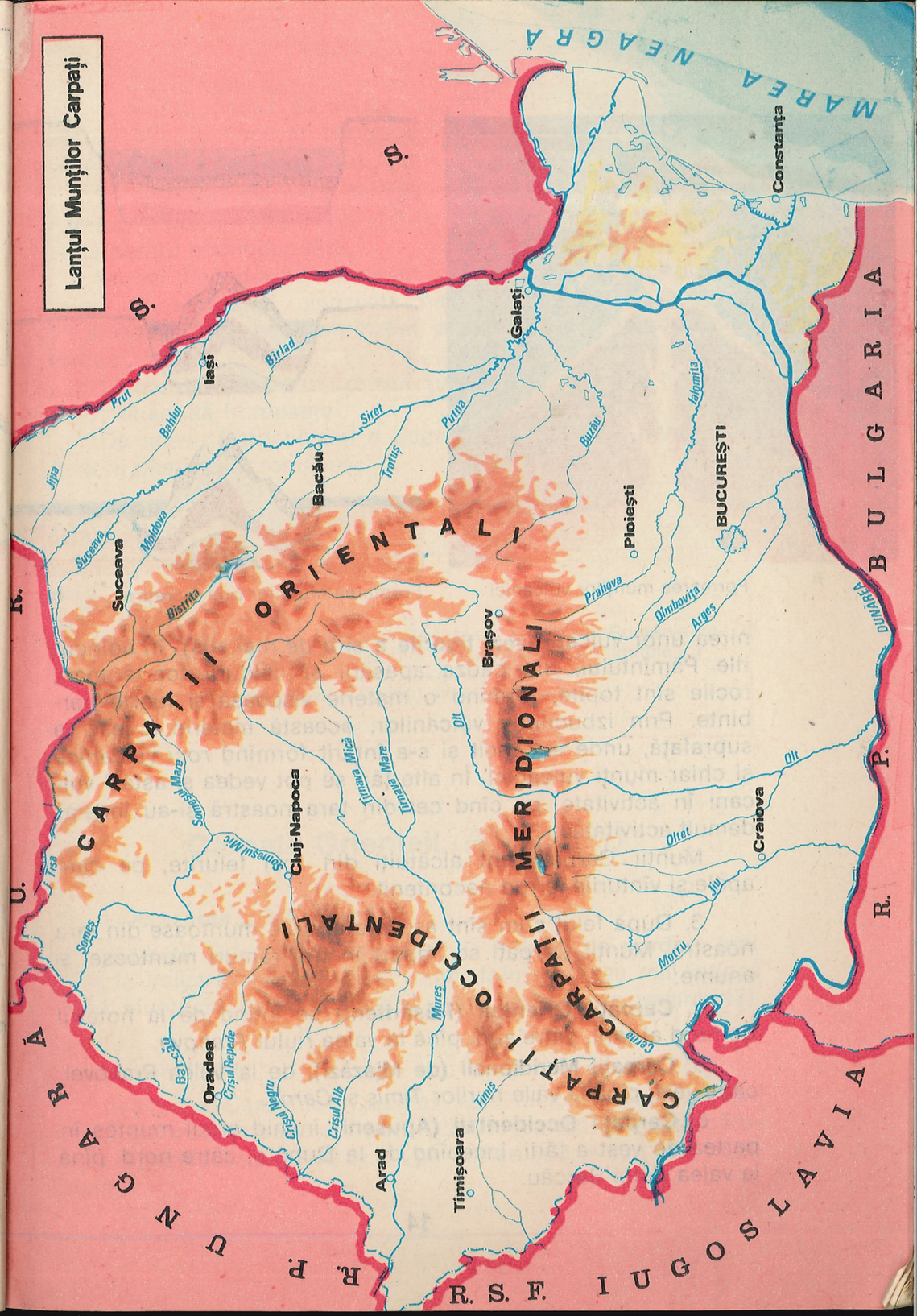

a Formarea munților vulcanici

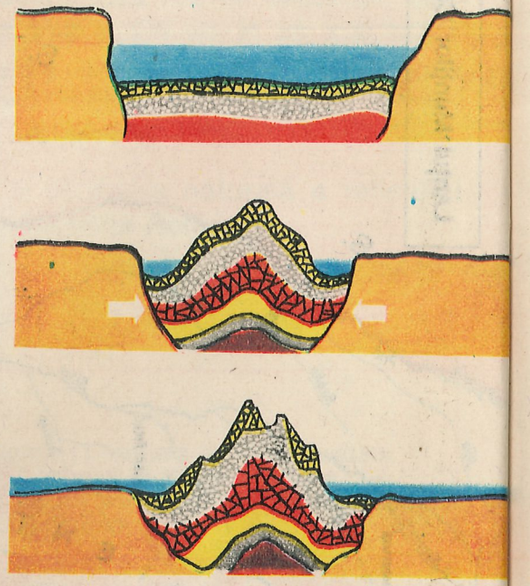

Formarea munților prin încrețire b

nirea unor vulcani (vezi figurile a și b de mai sus). În adîncurile Pămîntului, din cauza apăsării și căldurii foarte mari, rocile sînt topite, formînd o materie vîscoasă și foarte fierbinte. Prin izbucnirile vulcanilor, această materie a ieșit la suprafață, unde s-a răcit și s-a întărit formînd *roci vulcanice* și chiar munți vulcanici. În alte țări se pot vedea și astăzi vulcani în activitate, pe cînd cei din țara noastră și-au încetat demult activitatea.

Munții Carpați sînt alcătuiți din roci felurite, pe care apele și vînturile le rod necontenit.

3. După felul cum sînt așezate șirurile muntoase din țara noastră, Munții Carpați se împart în trei ramuri muntoase, și anume:

a. **Carpații Orientali (Răsăriteni)** se întind de la hotarul de nord al țării, către sud, pînă la valea rîului *Prahova.*

b. **Carpații Meridionali (de Miazăzi),** de la Valea Prahovei, către vest, pînă la văile rîurilor *Timiș* și *Cerna.*

c. **Carpații Occidentali (Apuseni)** închid arcul muntos în partea de vest a țării, începînd de la Dunăre, către nord, pînă la valea rîului Barcău.

4. Munții noștri au multe bogății. Din păduri obținem *lemnul* atît de necesar pentru construcții și mobilă. *Pajiștile* de pe culmi constituie hrana turmelor de oi și a altor animale.

În subsolul munților se găsesc numeroase bogății (minereuri, cărbuni, ape minerale etc.), care au o mare importanță pentru economia țării.

Munții împăduriți înlesnesc formarea norilor de ploaie, asigurîndu-se astfel umezeala necesară creșterii plantelor, cît și apa rîurilor care împînzesc pămîntul țării, făcîndu-l mai roditor.

La munte este aerul cel mai curat și găsim locuri turistice de o nebănuită frumusețe.

De aceea Carpații sînt o adevărată binefacere pentru locuitorii pămîntului românesc.

Exerciții:

— Arătați pe harta fizică a Republicii Socialiste România ramurile principale ale Munților Carpați, precizînd limitele lor
— Explicați cum s-au format munții din țara noastră.
— Care sînt principalele bogății ale munților noștri?

Carpații Orientali *(Răsăriteni)*

1. Așezarea și întinderea

Carpații Orientali se întind de la hotarul de nord al țării pînă la Valea Prahovei. Acești munți formează cea mai întinsă zonă muntoasă din țara noastră (vezi harta de la pagina 18).

2. Înălțimea

Înălțimea Carpaților Orientali este mijlocie față de celelalte ramuri muntoase ale țării. Doar în partea de nord înălțimea lor depășește 2 000 m. În partea de sud ei sînt mai puțin înalți.

Vedere din Carpații Orientali

3. **Cele două mari șiruri muntoase ale Carpaților Orientali**

După felul cum s-au format și după felul cum sînt așezați, în zona muntoasă a Carpaților Orientali pot fi deosebite două șiruri principale de munți:

a. **șirul munților de vest,** care poartă și numele de *șirul munților vulcanici,* format cu ~~milioane de~~ ani în urmă prin izbucnirea unor vulcani;

b. **șirul munților dinspre est** s-a format mai ales prin încrețirea și înălțarea stratelor pămîntului.

4. **Alcătuirea Carpaților Orientali**

Munții vulcanici, clădiți mai ales din felurite roci vulcanice, au numeroase bogății minerale: aur, argint, plumb, cupru, zinc, sulf și altele.

Cu toate că vulcanii care le-au dat naștere s-au stins cu milioane de ani în urmă, prin crăpăturile unor stînci din acești munți mai ies către suprafață și astăzi, în unele locuri, anumite gaze. Apele din adîncuri care întîlnesc astfel de gaze se amestecă cu ele și devin ape gazoase (ape minerale), care ajută la vindecarea unor boli.

Dintre munții vulcanici amintim: **Munții Gutîiului, Munții Țibleșului, Munții Călimani, Munții Gurghiului** și **Munții Harghita** (vezi harta).

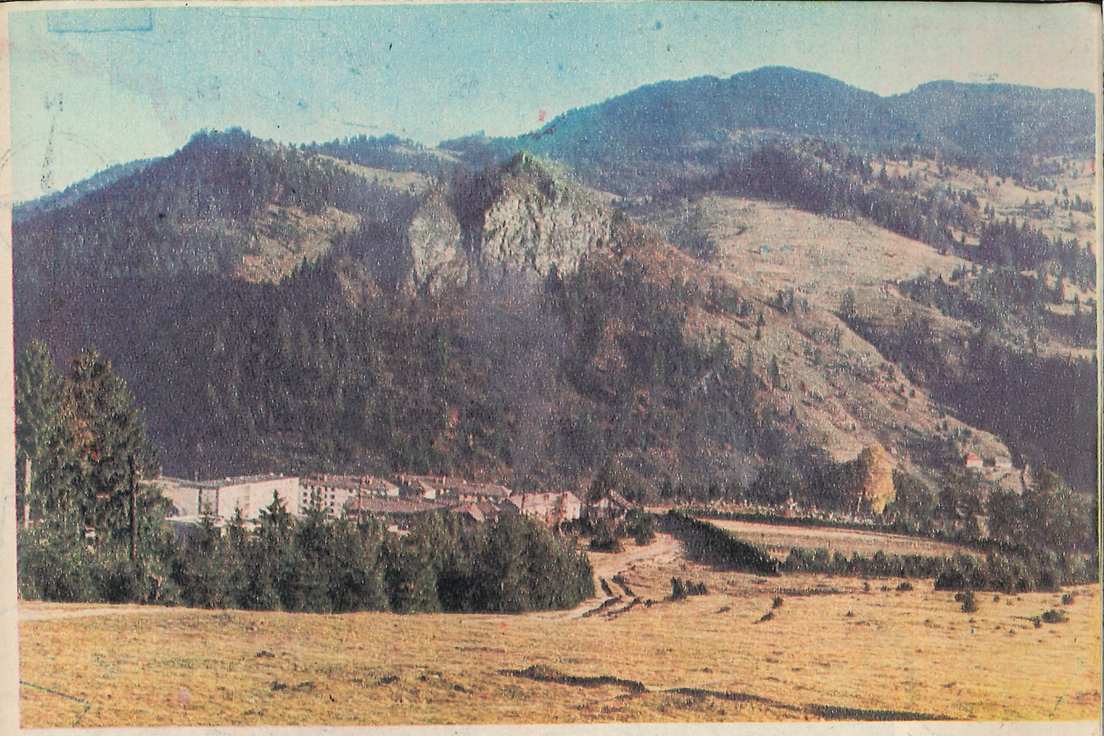

Munții Rodnei văzuți din Băile Borșa

Acești munți sînt astăzi îmbrăcați în haina verde a codrilor și a pășunilor și nu-ți vine să crezi că în vremuri îndepărtate erau învăluiți în fum, cenușă și lavă (roci topite). Cei mai înalți munți vulcanici sînt **Munții Călimani.**

Șirul munților dinspre est. Acești munți sînt alcătuiți din roci felurite: calcare (piatră de var), pietrișuri și nisipuri întărite, precum și roci mai tari. Înghețul, dezghețul, apele și vînturile au măcinat și macină munții necontenit și le dau, cu timpul, forme ciudate și atrăgătoare.

Munții Maramureșului, deși nu prea înalți, sînt mai greu de străbătut. Ei sînt alcătuiți din roci tari pe care apele le sapă mai greu.

Pădurile de molid îi acoperă aproape în întregime. Pe plaiurile înalte, toată vara se aud tălăngile turmelor de oi și fluierele ciobanilor.

La poalele vestice ale acestor munți se întinde minunata **Depresiune a Maramureșului,** care cuprinde ogoare roditoare și păduri, ape curgătoare, precum și străvechi sate și orașe.

U. R. S. S.

N
V
S

Tisa
Depr. Maramureșului
M-ȚII MARAMUREȘULUI
Iza
Vișeu
Trecătoarea Prislop
Vf. Pietrosu 2303
M-ȚII RODNEI
Lăpuș
Someșul Mare
Depr. Dornelor
M-ȚII BISTRIȚEI
Bistrița
Suceava
Moldova
Siret
Someș
M-ȚII CĂLIMANI
M-ȚII GIURGEULUI
Vf. Ocolașu Mare 1907
M-ȚII CEAHLĂU
Cheile Bicazului
Mureș
Someșul Mic
M-ȚII GURGHIULUI
Depr. Giurgeului
M-ȚII HĂȘMAȘU MARE
M-ȚII TARCĂULUI
Cluj-Napoca
Tîrgu Mureș
PODIȘUL TRANSILVANIEI
Tîrnava Mică
Depr. Ciucului
M-ȚII HARGHITA
M-ȚII CIUCULUI
Trecătoarea Ghimeș
Olt
Trotuș
Tîrnava Mare
Mureș
Trecătoarea Oituz
M-ȚII VRANCEI
Putna
Olt
Depr. Brașovului
CARPAȚII MERIDIONALI
Brașov
Trecătoarea Predeal
M-ȚII BUZĂULUI
M-ȚII CIUCAȘ
Dîmbovița
Prahova
Teleajen
Buzău
SUBCARPAȚII
CARPAȚII ORIENTALI

Carpații Orientali (Răsăriteni)

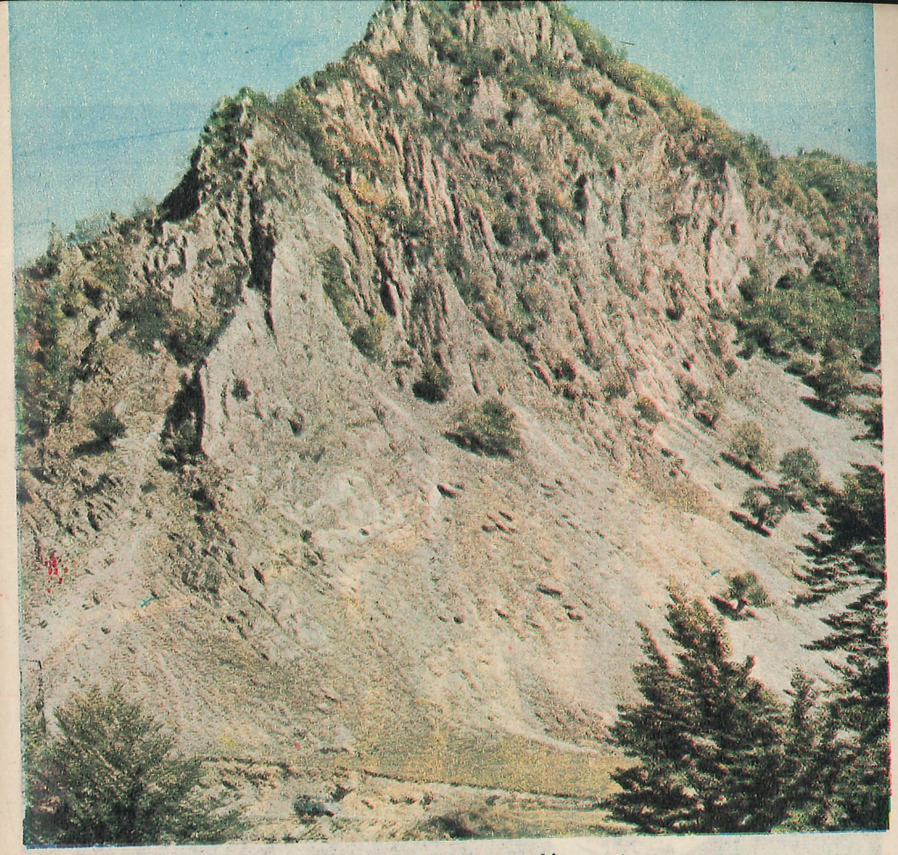

Vedere din Munții Vrancei

Munții Rodnei, așezați spre sud de Munții Maramureșului, sînt mai semeți. Unele vîrfuri trec de 2 000 m înălțime.

Pietrosul (2 303 m), cel mai înalt vîrf din acești munți, parcă stă de strajă frumuseților din jur: pășuni presărate cu flori gingașe de munte, lacuri de munte cu apă limpede ca de cristal, în care se adapă turmele, coaste și văi împădurite în care trăiesc urși, cerbi și căprioare, cocoși de munte, mistreți și alte animale de pădure.

Din acești munți pornesc la vale, la început abia șopotind și apoi din ce în ce mai gălăgioase, multe ape curgătoare.

Munții Bistriței, care se întind spre sud-est de Munții Rodnei, sînt tot atît de frumoși. În afară de cîteva creste golașe, acoperite cu ierburi și tufișuri pitice, sînt îmbrăcați cu păduri dese de brad și molid.

Mai la sud-est de acești munți se înalță, măreț, **Masivul Ceahlău,** format din calcare (piatră de var) și din alte roci pe care apa nu a putut să le macine. De aceea, multe stînci au

Cheile Bicazului

căpătat forme curioase, ca niște ziduri drepte și turnuri de piatră mai înalte sau mai joase.

Ceahlăul se oglindește măreț în undele albastre ale marelui lac de acumulare de pe rîul Bistrița.

Acolo unde Carpații formează un cot, arcuindu-se către apus, se găsesc **Munții Vrancei.** Culmile lor sînt acoperite cu iarba grasă a pășunilor pe care pasc vara numeroase turme de oi.

Spre capătul de sud al Carpaților Orientali se ridică crestele **Munților Ciucașului.**

Înăuntrul zonei de curbură a Carpaților se găsește *Depresiunea Brașovului,* un șes întins și roditor, înconjurat de munți.

5. **Trecătorile din Carpații Orientali**

Pe văile unor ape sau chiar pe crestele nu prea înalte și nu prea ascuțite ale unor culmi sînt vechi locuri de trecere ale oamenilor dintr-o parte în alta a munților. Aceste locuri de trecere peste munți se numesc *trecători* sau *pasuri.*

Cele mai importante trecători din Carpații Orientali sînt: *Prislop, Bicaz, Ghimeș, Oituz și Predeal* **(vezi harta de la pagina 18).**

Prin aceste trecători și prin multe altele, încă din cele mai vechi timpuri românii au circulat dintr-o parte în alta a munților, păstrînd totdeauna legătură unii cu alții.

6. **Bogății**

Pădurile care îmbracă Carpații Orientali de la poale pînă aproape de vîrfuri, precum și numeroasele *pășuni* sînt o importantă bogăție pentru țara noastră.

Pe lîngă acestea Carpații Orientali au o mulțime de bogății în adîncul pămîntului: *cărbuni, mangan, fier, sulf, aur, argint, pietre de construcție, ape minerale* și altele.

Aplicații:

— Arătați pe harta fizică a Republicii Socialiste România, pe care o aveți în clasă, munții care fac parte din Carpații Orientali.
— Arătați pe aceeași hartă trecătorile din Carpații Orientali.
— Pentru albumul geografic al clasei, căutați vederi din Carpații Orientali.

Ceahlăul

(Lectură)

Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.

GEORGE COŞBUC

Pe tot întinsul ţării nu este alt munte mai cunoscut, mai căutat, mai des pomenit... A dat naştere la poveşti ori legende în popor, la descrieri minunate din partea multor scriitori. Faima lui nu stă numai în amănunţita arhitectură a formelor de piatră care au răscolit imaginaţia poporului; nu i-a stabilit-o numai impunătoarea-i înfăţişare, înălţîndu-se deasupra celorlalţi munţi învecinaţi, cît faptul că prin aceasta e în adevăr un far zărit de la mari depărtări.

Numirile pe care poporul le-a dat diferitelor stînci izolate sau grupurilor de stînci... sînt toate evocatoare: Toaca, Panaghia, stînca uriaşă de alături, Detunata, stîlpi mereu sfărîmaţi de trăsnete, Duruitoarea, cascadă ca laptele, cu glas neogoit, căciula Dorobanţului, o cuşmă curcănească în vîrful unui stîlp scund de piatră, dincolo Jghiabul lui Vodă, Gardul Stănilelor, Dochia împietrită lîngă turmele de oi.

Deşi vîrfu-i ca un turn nu atinge nici măcar 2 000 m înălţime, ridicat peste ceilalţi tovarăşi de piatră, adunaţi ca mulţimea în jurul tronului unui stăpînitor, se zăreşte din depărtări, după cum de pe vîrfu-i, cînd atmosfera e limpede, se văd sclipiri de luminiţe în ceaţă, pînă la Roman şi chiar Iaşi. Nu e de mirare că, prin exagerare, bătrînii îţi spun că de pe el se poate prinde pînă şi luciul Mării Negre, ca nişte fluturaşi de argint.

.....

Călătorul atent ce urcă Ceahlăul observă schimbarea pe nesimţite a lumii plantelor. Din umbra stropită cu pete de lumină a făgetului de la poale străbaţi întunericul brădetului mohorît. Mai sus ceva de Durău, molizii se răresc, înaintează izolaţi. În cele din urmă se dau biruiţi. Locul lor l-au luat jnepenii pitici, semnul trudei şi al luptei între copaci. Neamuri cu bradul, sînt siliţi să se aplece, spre a face să alunece năprasnica undă de vînt peste ei, fără să-i rupă. Chinuiţi, se tîrăsc. Ramurile lor sînt ca şerpii zvîrcoliţi. Ca de oţel sînt rezistente, dar mlădioase ca să nu se rupă sub greutatea nămeţilor. Reprezintă tipul fiinţei ce se adaptează la mediu, spre a scăpa cu viaţă...

Pe urmă scapi la lumina vîrfurilor alpine.

În muşchii ce se aştern, piciorul cel mai delicat calcă pe el ca pe un covor des persian, iar florile cele mai boghioase te cheamă cu glas tainic dar imperativ ca să le priveşti. Plantele sînt şi ele fiinţe: au gusturile lor, au tovărăşiile lor, ce atîrnă de climă, de substratul din care-şi iau hrana.

După cercetările învăţaţilor noştri botanişti, Ceahlăul e o insulă de flori cum rar se găseşte aiurea.

După I. Simionescu - din *«Colţuri de ţară»*

Carpaţii Meridionali *(de Miazăzi)*

1. Aşezarea şi întinderea

Carpaţii Meridionali sînt aşezaţi la sud de Podişul Transilvaniei, între Carpaţii Orientali şi Carpaţii Occidentali, şi formează o zonă muntoasă mai puţin întinsă decît a Carpaţilor Orientali. Limitele acestor munţi sînt Valea Prahovei, la est, şi văile rîurilor *Timiş-Cerna,* la vest.

2. Înălţimea

Carpaţii Meridionali sînt cei mai înalţi munţi din ţara noastră. Fiind alcătuiţi din roci mai tari, apele şi vînturile îi rod mai greu. Ei au multe povîrnişuri foarte drepte şi văi adînci. Cîteva vîrfuri îşi înalţă stîncile la peste 2 500 m.

3. Principalele grupe de munţi din Carpaţii Meridionali

Deşi Carpaţii Meridionali sînt formaţi din roci tari, în unele locuri, apele, rozîndu-i necontenit, i-au tăiat în curmeziş, despărţindu-i în patru grupe de munţi:

a. **Grupa Munţilor Bucegi** (între Valea Prahovei şi Valea Dîmboviţei).

b. **Grupa Munţilor Făgăraşului** (între Valea Dîmboviţei şi Valea Oltului).

c. **Grupa Munţilor Parîngului** (între Valea Oltului şi Valea Jiului).

d. **Grupa Munţilor Retezat-Godeanu** (între Valea Jiului şi văile Timiş-Cerna).

Arătaţi aceste grupe de munţi pe harta de la pagina 24.

4. Unele însuşiri ale acestor grupe de munţi

a. **Grupa Munţilor Bucegi**

Munţii Bucegi sînt cei mai pitoreşti munţi din această parte a ţării.

Văzuţi din Valea Prahovei, de la poale, apar ca nişte pereţi uriaşi de stînci, unele mai rotunjite, altele ascuţite ca turnurile unor cetăţi.

Ei sînt îmbrăcaţi în verdeaţa pădurilor, dar spre vîrf acestea se răresc şi fac loc arborilor pitici şi ierburilor mărunte.

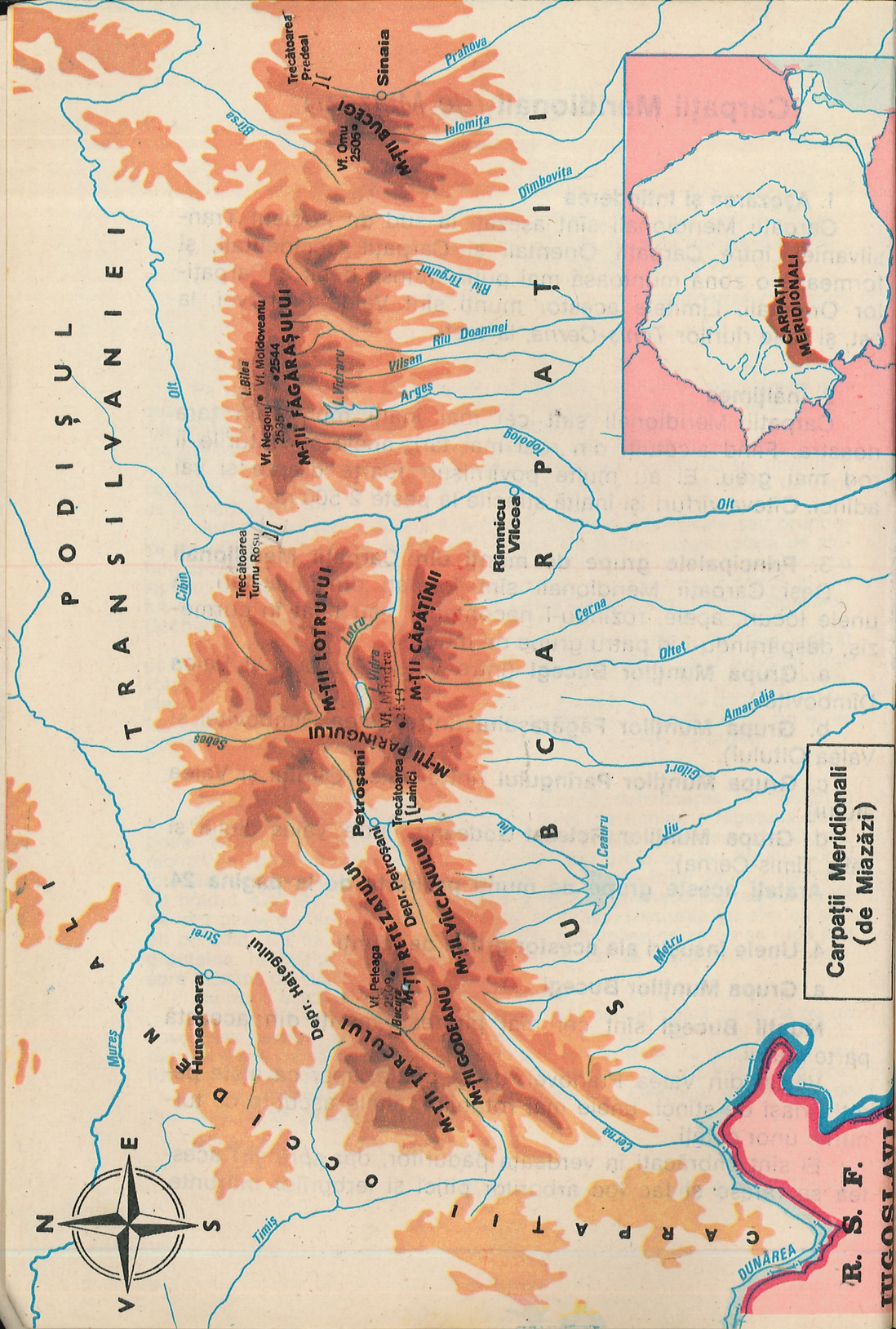

Carpaţii Meridionali (de Miazăzi)

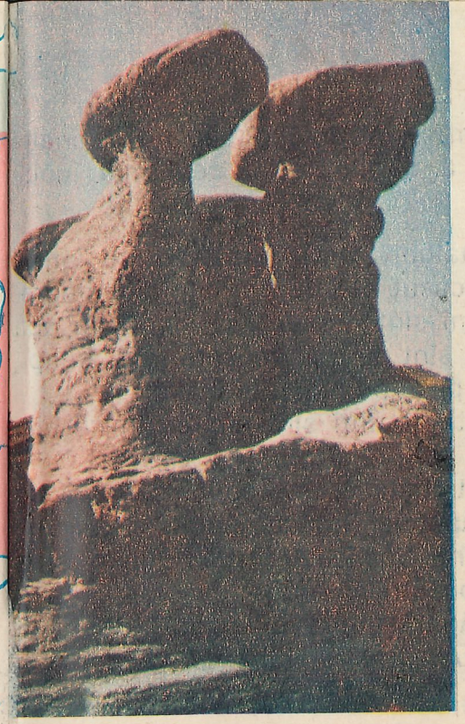

Munţii Bucegi — Babele

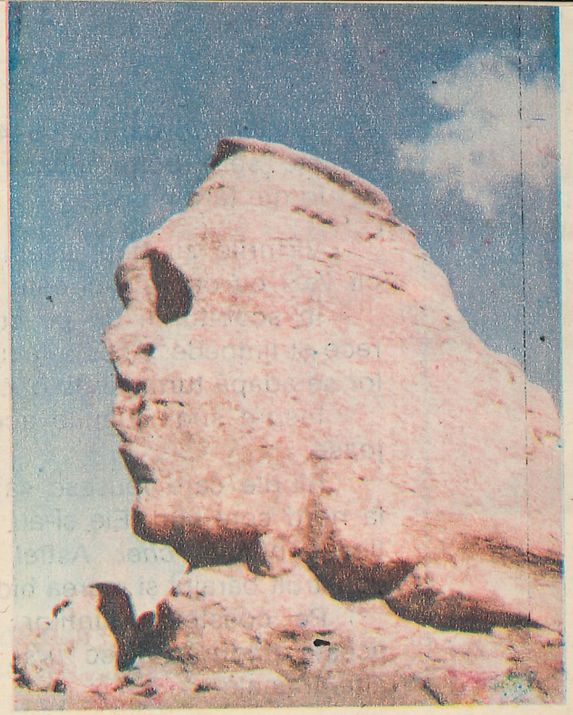

Munţii Bucegi — Sfinxul

Urcuşul cu piciorul este greu, dar încîntător.

Culmea Bucegilor este un platou întins, la 2 000 m înălţime, acoperit cu pajişti de munte unde din loc în loc apar stînci mari, care au căpătat forme ciudate din cauza vînturilor şi a ploilor ce le-au ros mereu *(Babele, Sfinxul)*.

Cel mai înalt dintre vîrfurile Bucegilor este *Vîrful Omu* (2 505 m), în jurul căruia se deschid prăpăstii ameţitoare. Pe acest vîrf se găseşte o importantă staţie meteorologică, unde de mai multe ori pe zi se măsoară temperatura, direcţia şi viteza vînturilor etc., pentru cunoaşterea mersului vremii.

Datorită aşezării şi priveliştilor minunate şi amenajărilor turistice, Munţii Bucegi sînt cei mai vizitaţi munţi din ţară.

b. Grupa Munţilor Făgăraşului

Munţii Făgăraşului sînt formaţi din roci foarte tari. Culmea de nord a acestor munţi se înalţă de la un capăt la altul ca un zid de netrecut. Apele n-au izbutit să-i roadă, deoarece nici o apă nu taie complet munţii în curmeziş.

Cînd răsăritul soarelui aprinde parcă cerul într-o văpaie de flăcări, iar negurile se topesc în fundul văilor întunecoase,

vîrfurile *Moldoveanu* (2 544 m) și *Negoiu* (2 535 m) se înalț semețe spre bolta albastră a cerului. Sînt cele mai înalt vîrfuri din țara noastră.

Vîrfurile zimțate, asemănătoare unui ferăstrău, se întin cît vezi cu ochii. Aici este locașul obișnuit al caprelor negre

În scobiturile de pe culmi sînt numeroase lacuri cu ap rece și limpede. Aceste lacuri sînt de o frumusețe rară. În ap lor se adapă turmele de oi ce pasc pe plaiurile înalte.

Înspre sud, culmile acestor munți sînt din ce în ce ma joase.

Rîurile care reușesc să străbată aceste culmi coboară d la nord spre sud. Ele și-au săpat văi înguste, adînci și prăpăs tioase numite *chei*. Astfel sînt *Cheile Argeșului*, unde s-au construit barajul și marea hidrocentrală «Argeș».

Pe coastele Munților Făgărașului sînt păduri dese. Î aceste păduri trăiesc *urși, lupi, mistreți, căprioare, cerbi* ș alte animale.

c. Grupa Munților Parîngului

Această grupă de munți este formată din mai multe culmi. Cei mai înalți munți din această grupă sînt **Munții Parîngului,** care depășesc cu puțin 2 500 m.

Grupa Munților Parîngului este formată din roci tari, de aceea au multe înălțimi mari. Din acești munți pornesc numeroase ape. Unele curg spre Podișul Transilvaniei, iar altele spre sudul țării **(vezi harta de la pagina 24).**

d. Grupa Munților Retezat-Godeanu

Dintre munții care alcătuiesc această grupă fac parte și **Munții Retezatului,** care, prin toată înfățișarea lor, se asemănă cu un enorm parc. Înălțimile lor, tot atît de mari ca și acelea din Munții Făgărașului, sînt de o rară frumusețe.

Pe culmile lor înalte sînt pășuni întinse, bogate în ierburi. Lacurile de munte sînt numeroase. Retezatul are aproape o sută de asemenea lacuri. Aici sînt cele mai întinse și cele mai adînci lacuri de munte.

De o rară frumusețe sînt și pădurile. Spre poalele munților sînt păduri de fag, iar spre înălțimi, păduri de brad.

u telecabina spre culmile Făgărașului

Spre Vîrful Negoiu din Munții Făgărașului

5. Trecătorile din Carpații Meridionali

Carpații Meridionali fiind alcătuiți din roci foarte tari, apele nu i-au putut roade pînă la temelie. De aceea, trecătorile sînt puține, înguste și înalte.

Pînă în anul 1974 nu a existat nici un drum care să străbată în curmeziș semețul lanț al Munților Făgăraș. La chemarea partidului însă, mii de constructori, înarmați cu felurite mașini puternice, dar mai ales cu bărbăție și curaj, au străpuns zidul de piatră al Făgărașilor, construind cea mai frumoasă șosea, aflată la cea mai mare înălțime, *«Transfăgărășanul»*.

Între Munții Făgărașului și grupa Munților Parîngului se află *Trecătoarea Turnu Roșu*. Această trecătoare, situată pe valea rîului Olt, este folosită din cele mai vechi timpuri. Oltul este singurul rîu care a tăiat Carpații Meridionali dintr-o parte în alta, formînd o vale de o rară frumusețe. Șoseaua și calea ferată șerpuiesc pe malul apei **(vezi harta).**

Între grupa Munților Parîngului și cea a Munților Godeanul, apa Jiului și-a tăiat o vale adîncă. Aici este *Trecătoarea Lainici*. Pereții de stîncă în această trecătoare sînt mai apropiați și mai drepți decît pe alte văi. Cînd plouă mult, apa rîului își face loc cu multă greutate, lovind în dreapta și în stînga malurile stîncoase. O astfel de vale strîmtă și lungă se numește *defileu*. De aceea, acestei văi i se mai spune și *Defileul Jiului* **(vezi harta de la pagina 24).**

Vedere din Munții Retezatului

Există mai multe asemenea defilee în Carpații Meridionali. Ca să se poată face o șosea de-a lungul Defileului Jiului, a fost necesar să se sfărîme și să se străpungă nenumărate stînci de pe margini.

În anii socialismului, prin Defileul Jiului s-a construit importanta cale ferată *Bumbești-Livezeni*, care leagă ținutul cu cărbuni al Depresiunii Petroșani de sudul țării. La chemarea Partidului Comunist Român, mii de tineri au luat parte la construirea acestei căi ferate. Șuieratul trenurilor care străbat în goană cele 38 de tuneluri din Defileul Jiului ajunge departe, spre cele mai înalte creste ale munților.

6. **Bogății**

Între Munții Parîngului și ai Retezatului se află un loc întins și mai jos, numit *Depresiunea Petroșani* sau *Valea Jiului*. În subsolul acestei depresiuni se află cele mai bogate zăcăminte și cele mai importante mine de **cărbuni** din țară.

În anii construcției socialiste, în Valea Jiului s-au deschis mine noi și au luat ființă orașe noi. S-au înălțat construcții moderne: fabrici, uzine și numeroase blocuri de locuințe.

Pădurile Carpaților Meridionali sînt o altă bogăție importantă, deoarece lemnul este foarte necesar în industrie și în construcții.

Nenumăratele **pășuni** răspîndite pînă pe crestele munților asigură hrana, turmelor de oi și cirezilor de vite. **Animalele sălbatice** constituie un vînat prețios.

Năvalnicele **ape curgătoare** sînt folosite din ce în ce mai mult pentru construcția de hidrocentrale care produc energie electrică.

Cum să nu-ți crească inima de bucurie cînd știi că toate aceste frumuseți și bogății sînt ale noastre, ale întregului popor!

Aplicații:

— Arătați pe harta fizică a Republicii Socialiste România, principalele grupe de munți din Carpații Meridionali.
— Localizați pe hartă cele mai mari vîrfuri.
— Indicați pe hartă trecătorile din Carpații Meridionali.
— Căutați, pentru albumul geografic al clasei, vederi din Carpații Meridionali.

Carpații Occidentali *(Apuseni)*

1. **Așezarea și întinderea**

Carpații Occidentali se întind în partea de vest a țării, de la Dunăre, spre nord, pînă în valea rîului Barcău **(vezi harta de la pagina 31).**

2. **Înălțimea**

În comparație cu Carpații Orientali și Meridionali, Carpații Occidentali sînt mai puțin înalți.

3. **Principalele grupe de munți din Carpații Occidentali**

Nici Carpații Occidentali nu se înșiruie ca un lanț neîntrerupt de munți. Apele și văile foarte largi îi despart în *grupe de munți*.

Noul oraş Orşova

Vedere din Munţii Apuseni

a. Prima grupă de munţi din Carpaţii Occidentali este cuprinsă între Dunăre şi Mureş şi este formată din **Munţii Banatului** (către sud) şi **Munţii Poiana Ruscă** (mai spre nord).

b. A doua grupă muntoasă din Carpaţii Occidentali este cuprinsă între valea rîului Mureş, la sud, pînă la valea rîului Barcău, la nord, şi poartă numele de **Munţii Apuseni.**

4. **Alcătuirea şi înfăţişarea Carpaţilor Occidentali**

Carpaţii Occidentali sînt formaţi din roci foarte diferite. Unele sînt foarte tari şi vechi, iar altele mai puţin tari. Aici este mult mai răspîndită piatra de var (calcar) pe care apele o macină cu uşurinţă.

Munţii Banatului şi **Poiana Ruscă** sînt mult mai puţin înalţi decît Carpaţii Meridionali. Au culmi rotunjite şi povîrnişuri repezi. Datorită înălţimii mici, ei sînt acoperiţi cu păduri de foioase pînă la vîrf, iar apele taie munţii în toate direcţiile.

Munţii Banatului se întind spre sud pînă în Valea Dunării. Dunărea a săpat în stînca acestor munţi o vale adîncă şi îngustă, *«Defileul Dunării»*.

Munţii Apuseni au cele mai mari înălţimi în **Munţii Bihorului.** Dintre acestea, *Vîrful Bihor* (1 849 m) este cel mai semeţ. În Munţii Apuseni multe culmi sînt aproape netede, pe care poţi merge zile întregi ca pe cîmpie. Ele sînt acoperite cu păşuni bogate. Din loc în loc se arată şi cîteva vîrfuri mai înalte acoperite de păduri sau păşuni.

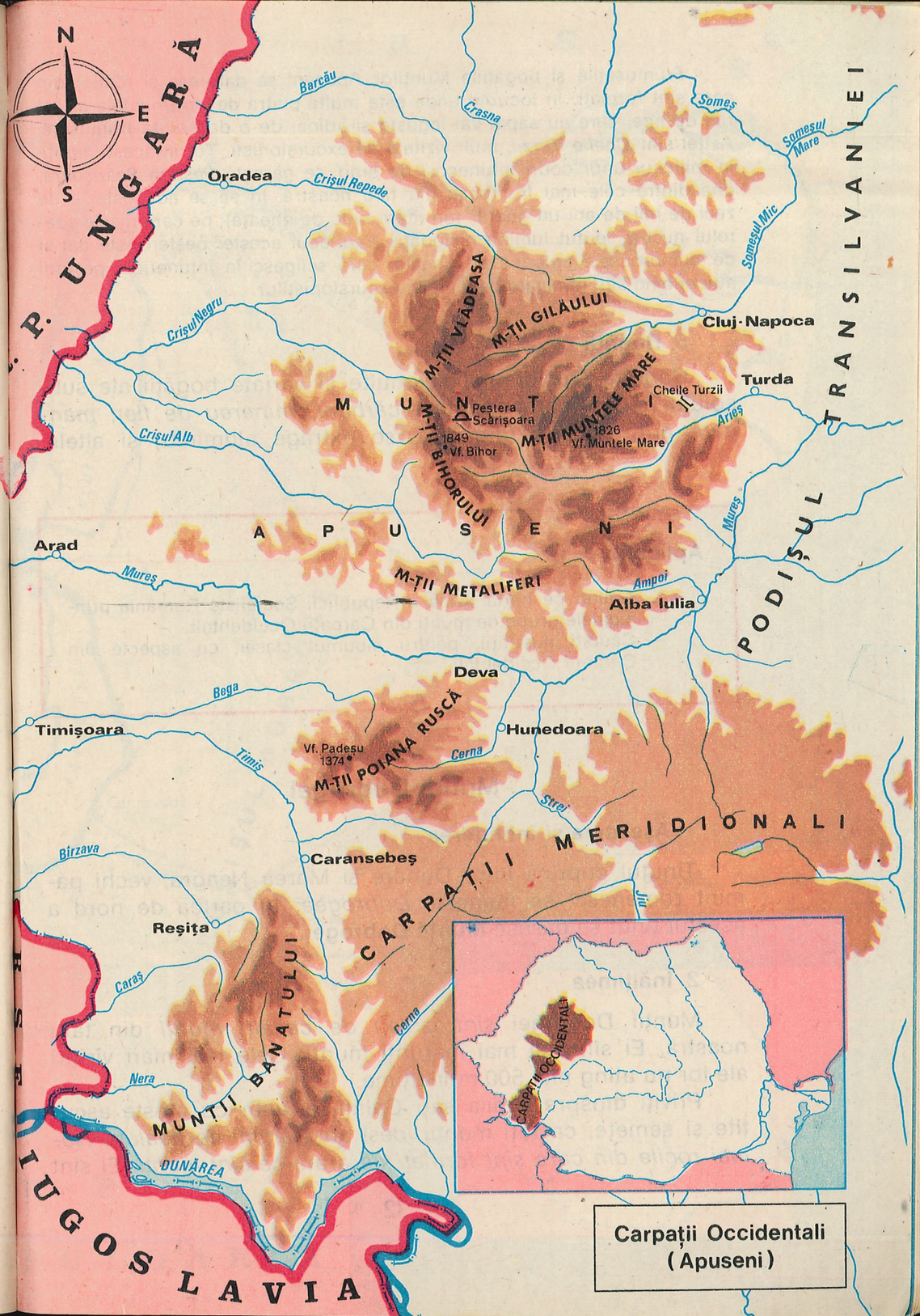

Carpaţii Occidentali (Apuseni)

Frumusețile și bogățiile Munților Apuseni se datoresc și rocilor din care sînt formați. În locurile unde este multă piatră de var, muntele a fost ros de ape, care au săpat văi înguste și adînci de o deosebită frumusețe. Astfel sînt *Cheile Turzii*, mult vizitate de excursioniști. Tot în acești munți, în mijlocul unor codri întunecoși de brad, se găsește *Peștera Scărișoara*, una dintre cele mai frumoase din țara noastră. În ea se adăpostește de zeci de mii de ani un ghețar (un mare bloc de gheață), pe care razele soarelui nu l-a putut lumina niciodată. Farmecul acestei peșteri este dat și de numeroasele coloane de gheață, care sclipesc în întunericul peșterii atunci cînd sînt luminate de lămpile excursioniștilor.

5. **Bogății**

Carpații Occidentali au multe și variate bogății ale subsolului dintre care amintim: *cărbuni, minereu de fier, mangan, aur, bauxită* (din care se extrage aluminiu) și altele.

Aplicații:

— Arătați pe harta fizică a Republicii Socialiste România principalele grupe de munți din Carpații Occidentali.
— Căutați ilustrații, pentru albumul clasei, cu aspecte din Carpații Occidentali.

Munții Dobrogei

1. **Așezarea și întinderea**

Ținutul cuprins între Dunăre și Marea Neagră, vechi pămînt românesc, se numește *Dobrogea*. În partea de nord a acestui ținut se găsesc **Munții Dobrogei.**

2. **Înălțimea**

Munții Dobrogei *sînt izolați de ceilalți munți* din țara noastră. Ei sînt cei mai mărunți munți. Cele mai mari vîrfuri ale lor nu ating nici 500 m înălțime.

Priviți dinspre Brăila sau Galați, ei apar cu creste ascuțite și semețe, ca toți munții, deși au *înălțimi de dealuri. Numai rocile din care sînt formați ne arată că sînt munți.* Ei sînt

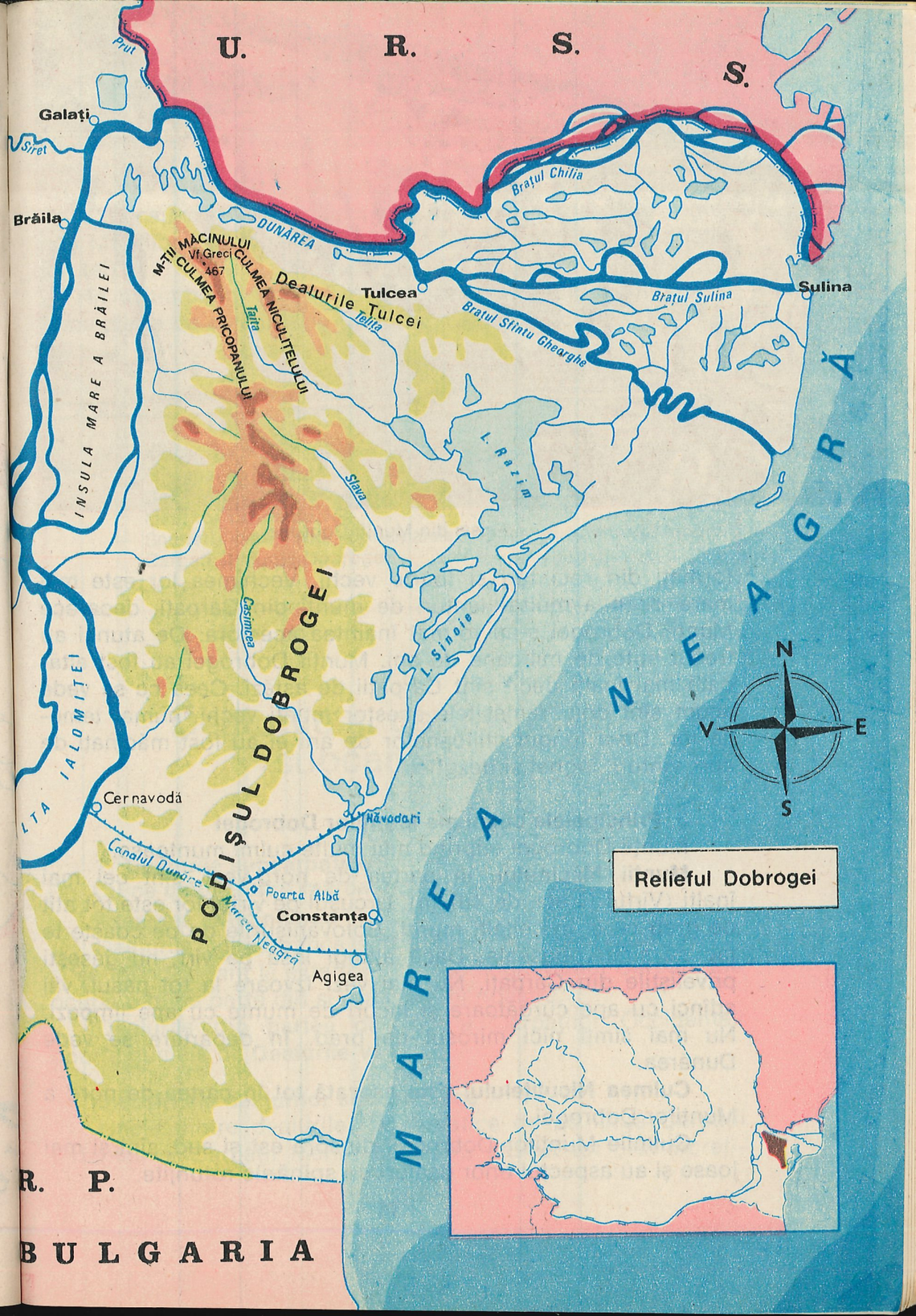

Relieful Dobrogei

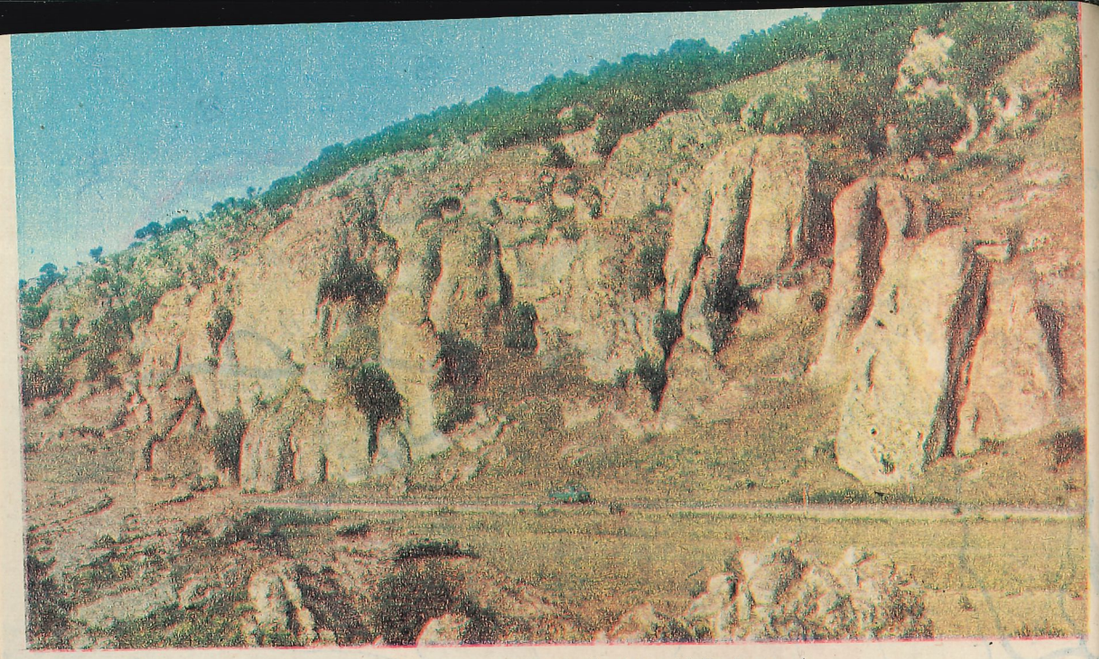

Peisaj din Munții Dobrogei

formați din roci tari și foarte vechi. Vechimea lor este mai mare decît a multor lanțuri de munți din Carpați, deoarece Munții Dobrogei s-au format înaintea acestora. De atunci au trecut sute de milioane de ani. Munții Dobrogei au fost altădată mai înalți decît sînt Carpații de astăzi. Ceea ce se vede acum sînt doar rămășițele acestor munți vechi, numai temelia lor. De-a lungul milioanelor de ani ei au fost măcinați de ape, vînturi, îngheț și dezgheț.

3. **Principalele culmi ale Munților Dobrogei**

Munții Dobrogei cuprind mai multe culmi muntoase.

Munții Măcinului, în partea de nord-vest, sînt cei mai înalți (Vîrful Greci, de 467 m). Urcușul pe vîrful lor este tot atît de greu ca și în ceilalți munți. Bolovănișurile de pe coaste te fac să simți oboseala. Dacă ajungi însă pe vîrf, nu găsești priveliștile din Carpați. Nu mai vezi izvoare la tot pasul, văi adînci cu ape curgătoare și lacuri de munte cu ape limpezi. Nu mai simți nici mirosul de brad. În depărtare se vede Dunărea.

Culmea Niculițelului este așezată tot în partea de nord a Munților Dobrogei.

Culmile Munților Dobrogei, dinspre est și sud, sînt și mai joase și au aspectul unor dealuri cu spinările rotunjite.

Unele dintre ele sînt acoperite cu păduri de stejar și tei, iar vîrfurile altora sînt lipsite de vegetație. Pe unele coaste și pe văi se cultivă vița de vie și cereale.

4. **Bogății**

Din cauza climei de aici, de obicei secetoasă, în regiunea Munților Dobrogei pădurile de foioase sînt mai rare (stejar, tei).

În schimb, în Munții Dobrogei se găsesc foarte multe și bune pietre de construcție (granitul, calcarul etc.).

Aplicații:

— Arătați pe harta fizică a Republicii Socialiste România culmile mai importante ale Munților Dobrogei.
— Dacă ați vizitat acești munți, faceți o scurtă descriere a locurilor văzute de voi.
— Spuneți care sînt principalele deosebiri dintre Munții Carpați și Munții Dobrogei.

Dealurile și depresiunile subcarpatice

1. **Dealurile subcarpatice**

Cu ce culoare sînt marcate dealurile pe hartă?

Așezarea și întinderea

Dealurile subcarpatice sînt înălțimi mai mici decît munții și se întind în lanț la exteriorul lor, pe lîngă Munții Carpați. Ele ocupă o bună parte din suprafața țării noastre.

Dealurile din partea de vest a Carpaților Occidentali poartă numele de **Dealurile Vestice.**

Însușiri ale dealurilor subcarpatice

Unele dintre dealurile subcarpatice de pe lîngă Carpații Orientali și Carpații Meridionali s-au născut tot prin *încreți-*

rea stratelor pămîntului, ca și munții, dar mult mai tîrziu. Altele, cum sînt *Dealurile Vestice,* s-au format din pietrele și nisipurile aduse de apele curgătoare din munți. Vîrfurile lor cele mai mari se apropie de 1 000 m. Omul poate urca pe toate aceste dealuri fără prea mult efort.

Dealurile subcarpatice sînt alcătuite din roci mai puțin tari decît cele din care sînt clădiți munții.

Apele curgătoare care vin din munți au tăiat adînc, de-a curmezișul, aceste dealuri. Astfel, ele apar împărțite în mai multe grupe mici, care au diferite denumiri.

2. **Depresiuni subcarpatice**

Între dealurile subcarpatice există, din loc în loc, întinderi mai joase, înconjurate de dealuri. Aceste cîmpuri largi unde găsim sate și orașe, precum și ogoare întinse, se numesc **depresiuni subcarpatice.**

3. **Bogății ale dealurilor subcarpatice**

Culmile multor dealuri subcarpatice au pășuni, iar coastele lor sînt acoperite cu *păduri de fag, stejar, carpen* și alți arbori cu frunze căzătoare. Dacă pe dealuri locurile pentru cultura cerealelor sînt mai puține, în schimb sînt multe *livezi de pruni, meri, nuci,* precum și *vii.* **Măgura Odobeștilor,** spre exemplu, este renumită pentru podgoriile sale, care dau vinuri alese.

În depresiunile subcarpatice se cultivă *cereale.*

Subcarpații au importante bogății minerale: *petrol, gaze naturale, cărbuni, ape minerale* etc.

Sarea se găsește aproape pretutindeni în dealurile subcarpatice. De asemenea, aici sînt multe *izvoare cu apă sărată* care ajută la vindecarea diferitelor boli.

Întrebări:

— Prin ce se deosebesc dealurile subcarpatice de munți?
— Care sînt bogățiile lor?

Podișurile

1. **Podișurile** sînt forme de relief mai înalte decît cîmpiile. Ele sînt formate din strate de pămînt, ca: *argilă, nisip* și *pietriș,* așezate unele peste altele. Acestea se pot vedea în marginile văilor săpate de apele curgătoare care brăzdează podișurile.

2. **Principalele podișuri**

În țara noastră se găsesc multe podișuri, însă cele mai întinse sînt următoarele: *Podișul Transilvaniei, Podișul Moldovei, Podișul Getic* și *Podișul Dobrogei*

Indicați pe harta de la pagina 11 aceste podișuri și spuneți în ce parte a țării sînt așezate.

Podișul Transilvaniei, așezat în mijlocul țării, este înconjurat de Munții Carpați. El nu este neted, ci vălurit, avînd înfățișare de dealuri **(vezi harta).**

Înălțimea mijlocie a podișului este de 500 m.

În Podișul Transilvaniei sînt bogății felurite. În adîncul pămîntului se găsește *gaz metan,* o mare bogăție a țării noastre.

De asemenea, în acest podiș se găsește și *sare.*

Pămîntul Podișului Transilvaniei este prielnic pentru agricultură. Aici se cultivă multe cereale. *Livezile* și *viile* sînt renumite. În părțile mai înalte cresc *păduri* dese de *fag* și *stejar.*

Podișul Moldovei se află în partea de est a țării, între rîurile Siret și Prut **(vezi harta).**

Podișul Moldovei este mai înalt în partea de nord și mai jos în partea de sud.

Pămîntul acestui podiș este alcătuit în afară de *argilă* (lut), din care se fac cărămizi și *nisipuri, prundișuri* și din *piatră de var.* Acestea fiind materiale mai puțin tari, apele au putut să sape ușor văi largi și adînci. De aceea unele părți din podiș se înfățișează ca dealuri înalte, cu spinarea lată, pe cînd altele sînt mai joase.

În Podișul Moldovei, pămîntul este bun pentru *agricultură.*

Podișul Getic se află între Valea Dîmboviței și Dunăre. La nord este mărginit de dealurile subcarpatice, iar la sud de Cîmpia Română **(vezi harta).**

O mare parte din acest podiș, este alcătuit din nisipuri și pietrișuri, aduse de rîuri din Carpați și depuse în aceste locuri.

Podișul Getic este mai lat la vest și mai îngust la est. În subsolul Podișului Getic sînt importante zăcăminte de *cărbuni, petrol* și *gaze naturale.*

Pămîntul acestui podiș este prielnic pentru *cultura cerealelor* și a altor *plante.* Astfel sînt vestite podgoriile de la Drăgășani și livezile de pomi fructiferi.

Podișul Dobrogei este așezat la sud de Munții Dobrogei, între Dunăre și Marea Neagră. El are o suprafață mult mai netedă decît a celorlalte podișuri din țara noastră **(vezi harta).**

Prin aceste locuri plouă mai puțin decît în alte părți ale țării, adeseori fiind chiar secetă. Apa se poate găsi doar la adîncimi mari.

În anii construcției socialiste însă, înfățișarea Podișului Dobrogei s-a schimbat. Acest podiș este străbătut de Canalul Dunăre — Marea Neagră, măreață realizare a poporului nostru. Pe lîngă navigație, Canalul asigură apa necesară irigării unor mari suprafețe de pămînt agricol **(vezi harta de la pagina 33).**

Exerciții și întrebări:

— Indicați pe harta murală a Republicii Socialiste România (harta fizică) podișurile despre care ați învățat.

— Care sînt principalele bogății ale podișurilor din țara noastră?

Cîmpiile

1. **Cîmpiile** sînt locurile netede, întinse și mai joase decît podișurile, fiind cele mai prielnice pentru agricultură.

De aceea, ele au o deosebită importanță.

2. Cele mai mari cîmpii ale țării noastre sînt **Cîmpia Română (Cîmpia Dunării)** și **Cîmpia de Vest.**

Rîul Vedea în apropiere de orașul Alexandria

3. **Înfățișarea și importanța cîmpiilor**

Cîmpia Română este așezată în partea de sud a țării. Ea se întinde de-a lungul Dunării, de la Orașul *Drobeta-Turnu Severin* pînă în sudul Moldovei. Este mai îngustă și mai înaltă în partea de vest, mai lată și mai joasă înspre est. Pămîntul acestei cîmpii este un pămînt negru, roditor. Cîmpia este brăzdată de-a curmezișul de multe cursuri de apă, care izvorăsc aproape toate din Munții Carpați și se varsă în Dunăre **(vezi harta de la pagina 11).**

Pe malurile unor ape, sau chiar și mai departe, pe unele porțiuni de cîmpie, se văd ridicături alungite de nisip.

Pentru ca vîntul să nu poarte nisipul în toate părțile și pentru ca aceste locuri să devină folositoare, s-au plantat arbori și viță de vie.

Partea estică a Cîmpiei Române se numește *Bărăgan.* Aceasta este suprafața de cîmpie cea mai netedă și mai întinsă din țara noastră.

În cîmpie, *Crivățul* bate iarna cu putere, aducînd geruri mari. Vara este foarte cald.

În Cîmpia Bărăganului sînt multe lacuri. În verile secetoase unele lacuri seacă, altele păstrează apa în tot timpul anului. Unele au apă dulce, altele apă sărată și amară.

Cîmpia Română este *cea mai roditoare cîmpie* din țara noastră. Pe drept cuvînt, i se spune grînarul țării. Oriunde te uiți, pe cîmpie, vezi bogăția lanurilor de grîu, porumb și alte plante cultivate. În subsol se găsesc zăcăminte de *petrol.*

Cîmpia de Vest se află în partea de apus a țării noastre **(vezi harta de la pagina 11).**

Cîmpia de Vest este străbătută de-a curmezișul de numeroase ape care coboară din Carpații Occidentali. Cîmpia fiind netedă, apele curgătoare fac multe coturi și bălți. Cînd erau ploi multe, apele se revărsau peste maluri și produceau pagube. De aceea s-au făcut și aici lucrări de îndreptare a cursului rîurilor și de secare a mlaștinilor, obținîndu-se astfel mult teren bun pentru agricultură.

În Cîmpia de Vest, iarna este mai blîndă în partea de sud și mai aspră în partea de nord. Vînturile suflă mai mult din vest.

Și această cîmpie este foarte roditoare.

În subsol se găsesc zăcăminte de *petrol,* precum și izvoare de *apă termală* (caldă) folosită pentru tratamentul unor boli sau pentru încălzirea serelor și a locuințelor.

Aplicații:

— Căutați pentru albumul clasei ilustrații care să înfățișeze aspecte de la cîmpie.
— Faceți o călătorie imaginară pe hartă, de la Giurgiu pînă la Brașov și descrieți formele de relief întîlnite.

Luncile și Delta Dunării

1. De-a lungul principalelor ape curgătoare, de o parte și de alta a acestora se întind *luncile,* terenuri mai joase și mai înguste decît cîmpiile și deosebit de roditoare **(vezi harta alăturată).**

2. În țara noastră, multe ape curgătoare au lunci, unele mai mari, altele mai mici. Cea mai mare și mai frumoasă luncă o are **Fluviul Dunărea.**

Luncile și Delta Dunării

Terenurile din lunci sînt deosebit de roditoare și de aceea sînt folosite mai ales pentru cultura legumelor și a zarzavaturilor.

3. **Lunca Dunării** este o întindere netedă de teren, situată de-a lungul Dunării, mai joasă decît Cîmpia Română, cu care se învecinează. Pămîntul luncii are multă umezeală.

Fiind un teren mai jos, este adăpostit de vînturile reci, și de aceea unele plante înfloresc aici primăvara mai devreme decît în Cîmpia Română.

Lățimea Luncii Dunării nu este la fel în toate părțile. În partea de vest este mai îngustă, dar se lărgește din ce în ce spre est.

Pentru ca, în urma ploilor mari și a topirii zăpezilor, apele Dunării să nu mai inunde lunca, s-au construit pe întinderi mari, diguri care opresc năvala apelor. S-au secat și sînt în curs de desecare unele lacuri, gîrle, bălți și mlaștini din Lunca Dunării. Astfel, în anii construcției socialiste, zeci de mii de hectare de pămînt au fost date agriculturii.

4. **Delta Dunării.** Acolo unde Dunărea se apropie de vărsare în Marea Neagră, ea se desparte în trei brațe: *Chilia, Sulina* și *Sfîntu Gheorghe.* Suprafața cuprinsă între ele constituie *Delta Dunării.* Ea se înfățișează ca o luncă imensă. Delta este cel mai jos și mai tînăr pămînt al țării noastre.

Prin Deltă

(Lectură)

Cine nu dorește să facă o călătorie cu barca sau cu vaporul în Delta Dunării? Acesta este un colț din pămîntul țării noastre neasemuit prin farmecul frumuseții sale naturale.

Pe oriunde ai vrea să mergi în Deltă, priveliștea este minunată. Lacuri, gîrle, canaluri cu apă se întind ca un păienjeniș în toate părțile. Pe ele se poate pluti cu barca în orice direcție.

Vegetația de baltă de toate felurile se vede pretutindeni. Sălciile pletoase își pleacă crengile cu frunzele argintii pînă pe luciul apei. Desișurile de stuf și papură par nesfîrșite. Abia în anii construcției socialiste stuful a căpătat o mare importanță. El este întrebuințat la fabricarea hîrtiei și a altor produse. În acest scop s-a construit lîngă orașul Brăila un mare combinat chimic.

De asemenea și papura servește pentru confecționarea unor obiecte casnice.

Pe apele bălților din Deltă plutesc la suprafață nuferi cu frunza lată și cu florile albe și strălucitoare ca sideful.

Din loc în loc se întîlnesc, deasupra apelor, ridicături de pămînt înguste și lungi, răzlețe sau mai multe la un loc, clădite din mîl și nisip, numite *grinduri.* Nisipurile și mîlurile din care sînt făcute grindurile au fost aduse de apele Dunării. Acest mare fluviu cară necontenit mari cantități de *aluviuni* (mîl, nisip). Grindurile sînt de mărimi diferite.

Pe unele din grindurile Deltei cresc păduri dese, alcătuite mai mult din *sălcii* și *plopi,* iar pe altele se cultivă plante.

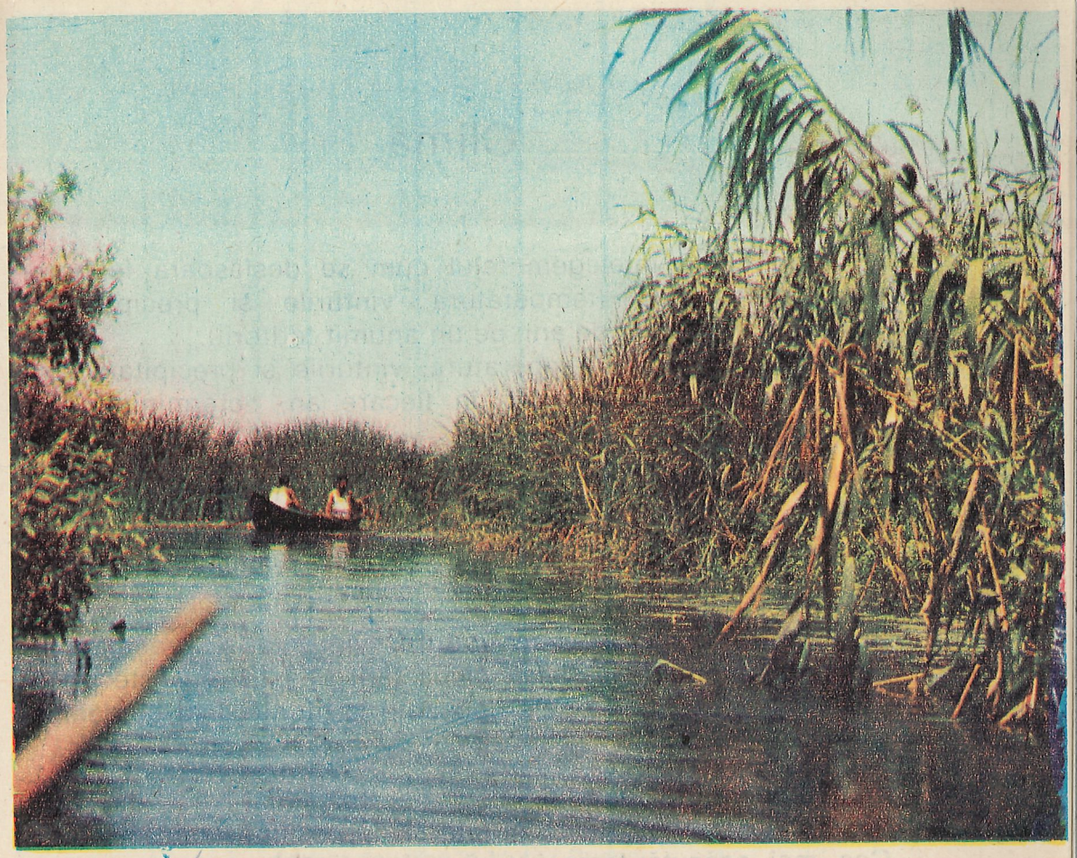

Aspect din Delta Dunării

Prin pădurile și stufărișurile Deltei trăiesc: *lupul, vulpea, mistrețul, vidra,* dar mai ales păsările de baltă sînt numeroase și felurite: *gîște* și *rațe sălbatice, pelicani, cormorani, stîrci, lebede* și multe altele.

De asemenea, în apele Deltei Dunării se găsește o mare cantitate de pește. Pescuitul este ocupația principală a locuitorilor din Deltă.

Aplicații:

— Indicați pe harta murală a Republicii Socialiste România Delta Dunării, cu cele trei brațe ale fluviului.
— Căutați pentru albumul clasei vederi din Delta Dunării.
— Desenați pe un carton harta de contur a țării. Redați apoi principalele forme de relief ale țării (munți, dealuri, podișuri, cîmpii și lunci), folosind plastilină colorată sau lut ce va fi colorat după uscare.

Clima

Prin **climă** înțelegem felul cum se desfășoară fenomenele atmosferice (temperatura, vînturile și precipitațiile) într-un mare număr de ani, pe un anumit teritoriu.

În țara noastră temperatura, vînturile și precipitațiile se repetă cam în același fel, în fiecare an, determinînd cele patru anotimpuri.

Acest fel de climă, *cu 4 anotimpuri,* în care nu sînt nici călduri sau geruri prea mari, nici secete prea puternice se numește climă *temperată* (potrivită). Ea favorizează o bună desfășurare a vieții și activității omenești.

Deoarece mersul temperaturii, vînturile și precipitațiile sînt influențate și de *relief,* clima țării noastre nu este peste tot la fel, prezentînd unele deosebiri la munte, față de dealuri și față de cîmpii.

Temperatura aerului. Locurile cele mai reci din țara noastră sînt regiunile de munte și depresiunile dintre munți. Cea mai scăzută temperatură cunoscută în țara noastră a fost în anul 1942, în Depresiunea Brașovului (-38,5°). Uneori în timpul verii unele vîrfuri înalte de munți îmbracă haină de zăpadă.

Cea mai ridicată temperatură înregistrată pînă acum în țara noastră a fost în Cîmpia Bărăganului (+44,5°, în anul 1951).

În regiunile de deal și de podiș temperaturile sînt potrivite.

Vînturile care bat de obicei în țara noastră sînt Crivățul și Austrul.

Crivățul bate mai mult în timpul iernii din direcția nord-est. Este un vînt rece și aduce viscole. Asprimea Crivățului se simte mai cu seamă în jumătatea de est a țării.

În partea sud-vestică bate **Austrul.** Acesta suflă mai mult în timpul verii. El este un vînt uscat.

Crivățul și Austrul nu sînt tot timpul anului la fel de puternice.

Aspect de iarnă în Munții Bucegi

Precipitațiile nu sînt răspîndite uniform pe teritoriul țării noastre. Cele mai bogate precipitații cad în Munții Carpați.

Pe dealurile subcarpatice și pe podișuri, cantitatea anuală de ploi și zăpezi este ceva mai mică decît la munte.

Cele mai puține precipitații cad în partea sud-estică a țării, în Cîmpia Bărăganului, dar mai ales pe țărmul Mării Negre.

În Cîmpia Română, vara, cad din cînd în cînd ploi torențiale, adică de scurtă durată și repezi în timpul cărora cade o mare cantitate de apă.

Cunoașterea climei, a temperaturii, vînturilor și precipitațiilor are o mare însemnătate pentru viața oamenilor, pentru toate activitățile lor și în mod deosebit pentru agricultură.

În regiunile bîntuite de secetă, oamenii trebuie să facă lucrări de irigații pentru a asigura apa necesară plantelor. În

regiunile cu prea multe precipitații trebuie să se facă lucrări de îndiguiri pentru a împiedica inundațiile, precum și desecări pentru scurgerea apelor de prisos.

Aplicații:

— Povestiți cum este clima în localitatea unde locuiți voi.

Apele

Apele curgătoare din țara noastră

1. Observați harta alăturată și spuneți de unde izvorăsc aproape toate apele curgătoare mai mari din țara noastră. Cum explicați aceasta? Ce forme de relief străbat ele?

Urmăriți cursul lor și spuneți în ce apă curgătoare se adună ele? Unde se varsă apoi aceasta?

2. În țara noastră sînt numeroase ape curgătoare. Aproape toate apele mari izvorăsc din Munții Carpați, apoi se îndreaptă în toate direcțiile, ca spițele unei roți uriașe, și se varsă pînă la urmă în Dunăre, care, la rîndul ei, se varsă în Marea Neagră.

3. În drumul lor spre vărsare rîurile mari care izvorăsc din Carpați străbat munții, apoi dealurile și cîmpiile.

4. Priviți ilustrațiile de mai jos și spuneți cum folosesc oamenii apele rîurilor.

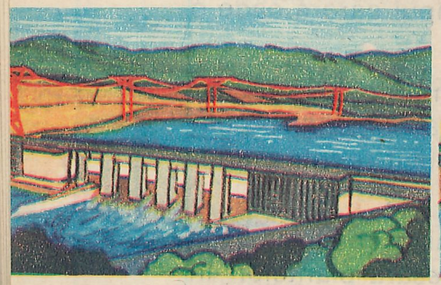

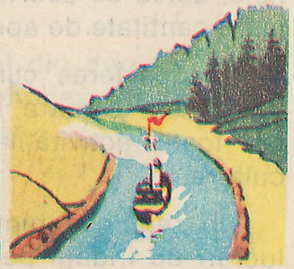

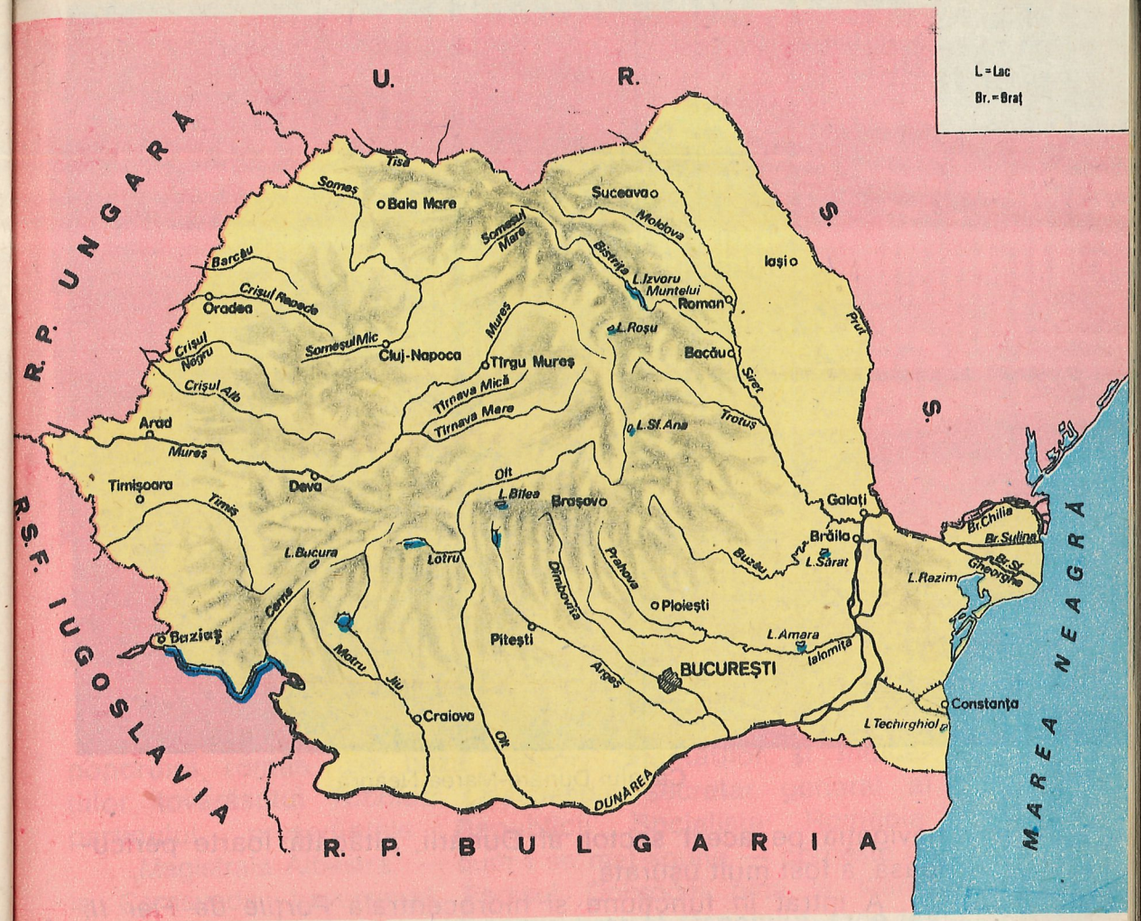

Principalele ape curgătoare

5. **Fluviul Dunărea**

Fluviul Dunărea este cea mai mare apă curgătoare din țara noastră. În multe cîntece și legende se vorbește despre Dunăre. Acest fluviu curge de la vest la est și se varsă în Marea Neagră.

Dunărea izvorăște din Munții *Pădurea Neagră* din *Republica Federală Germania.* Străbate teritoriul mai multor țări pînă ajunge la noi. Dunărea udă pămîntul țării noastre pe o lungime de peste 1 000 km, între localitatea *Baziaș* și *Marea Neagră.* Ea taie Munții Carpați formînd un defileu. Aici albia Dunării e îngustă și apa foarte adîncă și cu multe vîrtejuri.

La Porțile de Fier, țara noastră împreună cu *Republica Socialistă Federativă Iugoslavia* au construit o mare *hidrocentrală,* numită *Porțile de Fier I.* Prin lucrările efectuate,

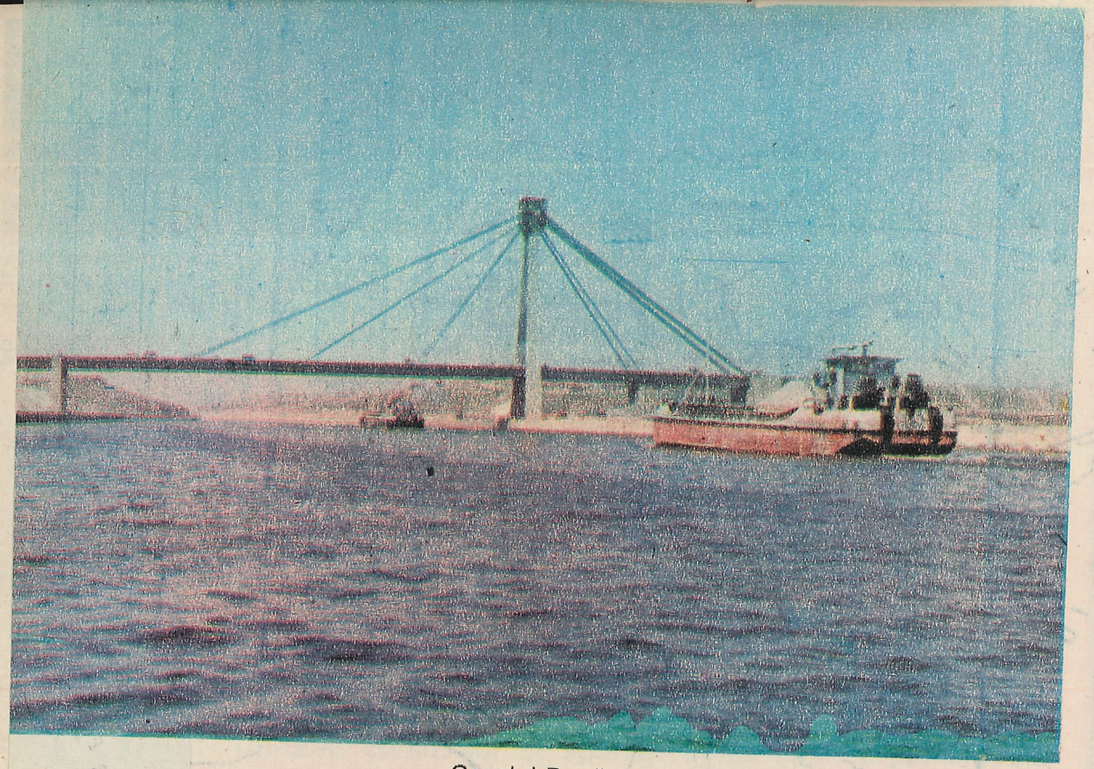

Canalul Dunăre-Marea Neagră

navigația pe acest sector al Dunării, altădată foarte periculoasă, a fost mult ușurată.

A intrat în funcțiune și hidrocentrala *Porțile de Fier II*, construită tot împreună cu R.S.F. Iugoslavia.

În apropiere de localitatea Călărași și pînă la Brăila, Dunărea se desparte în două brațe care închid între ele mai întîi *Balta Ialomiței* și apoi *„Balta Brăilei"* (Insula Mare a Brăilei). Aici lunca ei se lărgește mult.

De la Brăila apele Dunării se adună iarăși într-un singur braț și ocolesc, pe la nord, Munții Dobrogei, curgînd încet către est. În apropiere de Tulcea, începe Delta. Aici, apele ei se desfac în trei brațe: *Chilia, Sulina* și *Sfîntu Gheorghe*. Prin aceste brațe Dunărea se varsă în Marea Neagră.

Ca să se scurteze mult drumul vapoarelor care coboară pe Dunăre spre Marea Neagră sau al celor ce vin din Marea Neagră și trebuie să urce pe Dunăre, s-a realizat Canalul Dunăre — Marea Neagră.

Cale navigabilă internă a României, aceasta a fost creată exclusiv prin eforturile materiale și umane ale

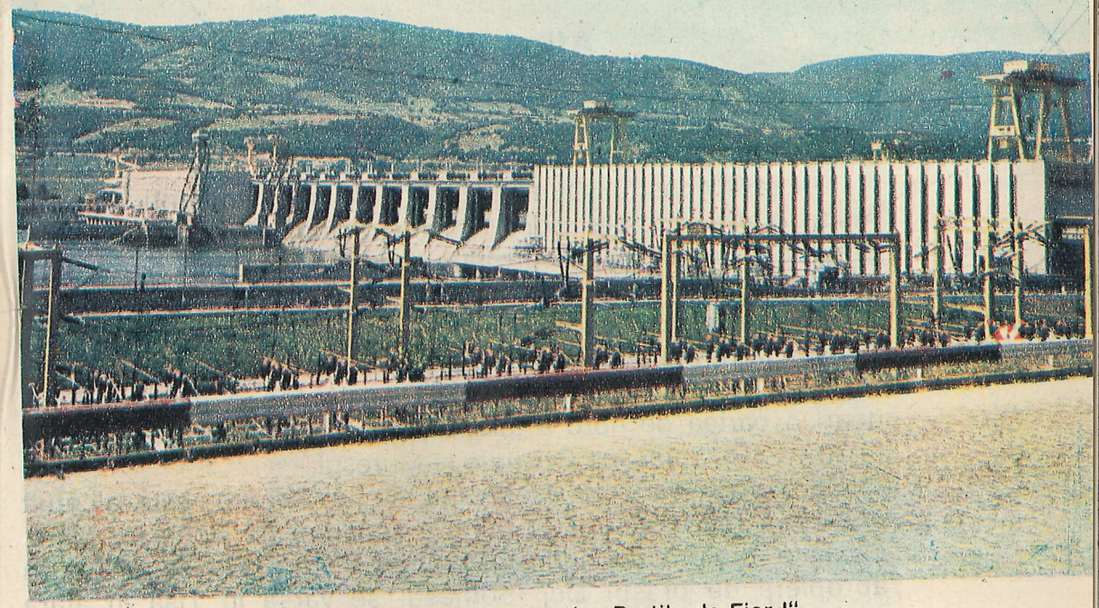

Sistemul hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier I"

poporului român, pe baza ideilor, orientărilor și indicațiilor tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, secretar general al partidului, președintele Republicii Socialiste România.

„Magistrala Albastră" — cum i se mai spune — pornește de la Cernavodă, traversează Podișul Dobrogei pînă la Marea Neagră, la portul Agigea. Al doilea braț al Canalului face legătura cu Marea Neagră la portul Midia-Năvodari, la nord de Constanța.

Aplicații:

— Arătați pe harta murală a Republicii Socialiste România cursul Dunării de la intrarea în țară pînă la vărsarea în Marea Neagră.
— Povestiți ce ați vedea dacă ați parcurge acest drum cu vaporul.
— Căutați ilustrații cu aspecte de pe cursul Dunării pentru albumul geografic al clasei.

Afluenţii Dunării

1. **Rîurile din partea de vest a ţării**

În ţara noastră, Dunărea primeşte mulţi afluenţi. Cei mai mulţi dintre aceştia pornesc din Munţii Carpaţi şi se îndreaptă spre vest, alţii spre sud sau spre est **(vezi harta de la pagina 47).**

Rîurile din partea de vest a ţării se varsă toate în rîul Tisa. Acesta, la rîndul său, se varsă în Dunăre.

Rîul Tisa udă teritoriul ţării noastre pe o mică porţiune, doar în partea de nord a ţării. În Tisa se varsă şi alte rîuri din ţara noastră: Someşul, Crişurile şi Mureşul.

Someşul, care se aseamănă cu un arbore, este alcătuit din două mari ramuri. O ramură se numeşte *Someşul Mare*. Cealaltă ramură se numeşte *Someşul Mic*. Ele se unesc în apropiere de oraşul Dej. Someşul se varsă în Tisa în afara hotarelor ţării noastre.

Crişurile izvorăsc din partea vestică a Carpaţilor Occidentali. Cele trei Crişuri: *Crişul Alb, Crişul Negru* şi *Crişul Repede* se unesc abia dincolo de hotarele ţării noastre şi se varsă apoi în Tisa.

Mureşul este cel mai mare afluent al Tisei. El izvoreşte din Carpaţii Orientali. Trece prin Podişul Transilvaniei, unde are o vale largă, taie Carpaţii Occidentali şi apoi traversează Cîmpia de Vest.

Oltul la Cozia

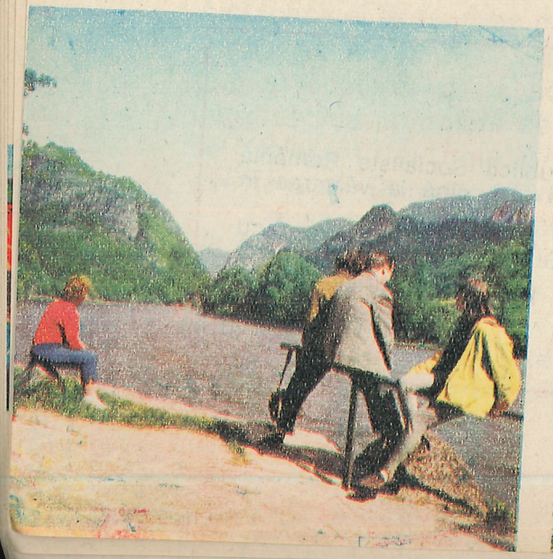

Rîul Lotru

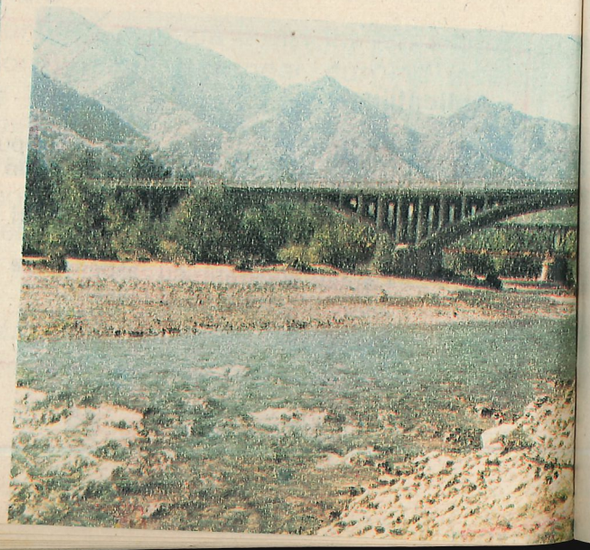

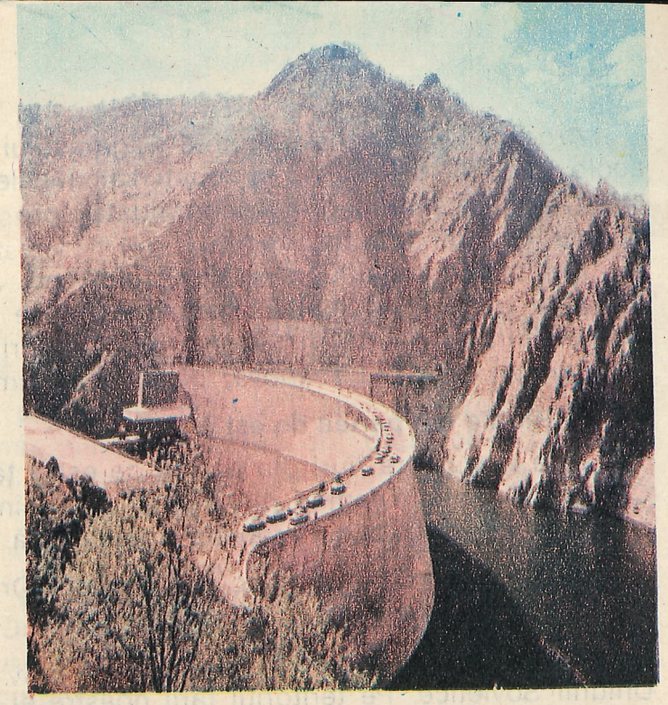

Barajul şi lacul de acumulare de la Vidraru, pe Argeş

2. **Rîurile din partea de sud a ţării**

Aproape toate rîurile din sudul ţării noastre izvorăsc din Carpaţii Meridionali şi se varsă direct în Dunăre.

Aceste rîuri sînt următoarele:

Cerna, care se varsă în Dunăre lîngă Orşova.

Jiul ia naştere din două rîuleţe care curg prin Depresiunea Petroşani. După ce străpunge munţii, formînd defileul de la *Lainici*, trece prin zona subcarpatică, unde primeşte mulţi afluenţi.

În cîmpie, lunca Jiului este foarte largă. După ce străbate cîmpia, Jiul se varsă în Dunăre.

Oltul este cel mai lung rîu din grupa sudică. Are izvoarele în aceiaşi munţi de unde izvoreşte şi Mureşul. El trece prin partea de sud a Podişului Transilvaniei, apoi străbate Carpaţii Meridionali prin Trecătoarea Turnu Roşu, unde primeşte ca afluent pe *Lotru*. Pe Lotru s-a construit o mare hidrocentrală **(vezi harta de la pagina 24).**

Pe Olt s-au construit sau sînt în construcţie mai multe hidrocentrale.

Argeșul izvorăște din Munții Făgărașului. Pe rîul Argeș, acolo unde el și-a săpat în munți sălbaticele chei, s-a construit o mare hidrocentrală, continuată spre sud cu o salbă de alte hidrocentrale mai mici.

Cel mai mare afluent al Argeșului este *Dîmbovița*, care după ce trece prin Capitala țării noastre se varsă în Argeș.

Ialomița izvorăște din Munții Bucegi. Principalul afluent al Ialomiței este rîul *Prahova*, pe care îl primește în cîmpie.

3. **Rîurile din partea de est a țării**

Cele mai multe rîuri din partea de est a țării izvorăsc din Carpații Orientali. Venind din munți, unde sînt ploi și zăpezi abundente, ele au un curs repede și apă multă.

Toate apele care izvorăsc din Carpații Orientali se varsă în rîul *Siret*, care le duce în Dunăre.

Siretul își are izvoarele în Munții Carpați de pe teritoriul Uniunii Sovietice. Pe teritoriul țării noastre el curge în direcția nord-sud pînă la Dunăre.

Siretul primește mulți afluenți pe partea dreaptă, dintre care cel mai important este *Bistrița*.

La poalele Ceahlăului, pe Valea Bistriței s-au construit barajul și hidrocentrala de la Bicaz, precum și alte hidrocentrale mai mici, în josul apei.

Prutul este un rîu mare pe care se află granița cu U.R.S.S. în partea de est a țării. El izvorăște de pe teritoriul U.R.S.S. și se varsă în Dunăre, aproape de locul unde se varsă și Siretul. Toată lunca Prutului pare un cîmp mănos de verdeață.

La Stînca (comuna Ștefănești), țara noastră, împreună cu U.R.S.S., au realizat pe Prut un mare lac de acumulare și o hidrocentrală pentru alimentarea cu apă și curent electric a localităților și pentru extinderea irigațiilor.

Aplicații și întrebări:

— Arătați pe harta murală a Republicii Socialiste România principalele ape curgătoare din țara noastră.
— Pe care rîuri și în ce localități s-au construit hidrocentralele mai importante din țara noastră.

Lacurile

În țara noastră se găsesc numeroase lacuri. Unele sînt naturale, iar altele sînt făcute prin munca omului (de acumulare).

Lacurile se găsesc în toate formele de relief: munți, dealuri, cîmpii și pe țărmul mării.

1. **Lacurile din munți.** În munții țării noastre, lacurile se găsesc în număr mare. De multe ori, după ce urci coasta muntelui, zărești în jos un lac cu apă limpede în care se oglindesc vîrfurile munților sau trunchiurile verzi ale brazilor (*Bucura, Sf. Ana*, etc.).

2. **Lacurile din cîmpie.** Cele mai multe dintre acestea se află pe lîngă Dunăre sau pe lîngă alte ape curgătoare, ca: Siretul și Prutul. În cele mai multe cazuri, ele sînt legate prin gîrle cu apele curgătoare.

În Cîmpia Română sînt multe lacuri. Unele dintre ele, avînd apă sărată (*Lacul Sărat* și *Lacul Amara*), sînt folosite pentru băi calde și reci, ca și pentru băi de nămol, în scopul vindecării unor boli.

Lacul Sf. Ana de lîngă Băile Tușnad

Lacul Roșu

3. **Lacurile de acumulare.** Acestea sînt făcute de mîna omului, prin construirea unor baraje pentru zăgăzuirea apelor. Apa unor lacuri de acumulare din munți este folosită pentru producerea curentului electric în hidrocentrale. Asemenea lacuri s-au construit pe mai multe rîuri din țara noastră.

Cel mai mare lac de acest fel este cel de la Porțile de Fier I, de pe Dunăre.

Alte lacuri mari de acumulare sînt cele de pe rîurile Bistrița, Argeș, Olt și Lotru.

4. **Lacurile de pe țărmul Mării Negre.** De-a lungul țărmului mării sînt multe lacuri. Unele dintre ele au apa dulce, iar altele au apa sărată și amară.

Lacul Razim ocupă cea mai mare întindere; el este în legătură cu Dunărea prin canaluri care îi aduc apă dulce. Mai la sud se află *Lacul Techirghiol.* Acesta este cunoscut prin nămolul său întrebuințat la vindecarea unor boli.

Lacurile sînt deosebit de folositoare. Cele cu ape dulci pot fi folosite pentru irigații, iar cele sărate pentru tratarea unor boli. Lacurile cu apă dulce și bălțile au mult *pește.* Ele sînt folosite pentru pescuit.

Aplicații:

— Pe harta cu principalele ape ale țării, arătați unde se găsesc lacuri de acumulare (vezi și pagina 33 din Atlasul geografic al R.S. România).
— Căutați ilustrații pentru albumul clasei, care să înfățișeze unele lacuri din țara noastră.

Marea Neagră

În partea de sud-est a țării se află **Marea Neagră.** Ea are o întindere aproape de două ori mai mare decît suprafața țării noastre, adîncimea ei depășind, în unele puncte, 2000 de metri. În dreptul țărmului românesc și spre nord, adîncimea ei este însă mult mai mică, fiind în jur de 200 metri.

În Marea Neagră se varsă mai multe fluvii — printre care și Dunărea — care aduc mari cantități de apă dulce de pe continent. Apele mai puțin sărate de la suprafața mării sînt prielnice viețuitoarelor. La adîncimi mai mari de 200 metri, apele Mării Negre sînt mult mai sărate și mai sărace în viețuitoare.

Țărmul românesc al Mării Negre se întinde de la gura *Brațului Chilia* și pînă la localitatea *Vama Veche.* În partea de nord țărmul este nisipos și jos, iar spre sud este mai înalt și abrupt. Apele își schimbă temperatura după anotimpuri. Astfel, dacă în timpul verii temperatura apei mării în apropierea țărmului se ridică pînă la 20—30° sau chiar și mai mult, în iernile geroase temperatura apei coboară uneori sub 0°, apele din apropierea țărmului înghețînd pînă departe, în zare.

Mamaia, o frumoasă stațiune pe țărmul Mării Negre

De-a lungul țărmului se găsesc plaje întinse și însorite, cu nisip fin, cum sînt cele de la *Mamaia, Eforie, Mangalia, Năvodari* etc., unde s-au construit numeroase vile, hoteluri, sanatorii și alte clădiri pentru cei ce vin să-și petreacă concediul de odihnă aici. De neuitat rămîn minunatele zile însorite petrecute de pionieri în taberele de pe litoral.

Marea Neagră are o deosebită însemnătate pentru țara noastră.

Din portul Constanța pleacă numeroase vapoare încărcate cu mărfuri pe care le vindem în alte țări și sosesc vapoare cu mărfuri pe care le cumpărăm din străinătate. Transportul pe mare este lesnicios și ieftin. Portul Constanța s-a mărit și modernizat mult în ultimii ani. S-au construit diguri puternice, care apără portul de furia apelor pe timp de furtună, dane (rampe) înzestrate cu macarale uriașe, care pot încărca și descărca în timp scurt mari cantități de mărfuri.

Noul port, Constanța Sud, este poartă de intrare și ieșire a vapoarelor care navighează pe Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Apele Mării Negre sînt bogate în pește. Pescuitul maritim se dezvoltă din ce în ce mai mult și se face cu ajutorul unor vase speciale de pescuit.

Marea Neagră este pentru țara noastră o poartă larg deschisă spre toate mările și oceanele lumii, o poartă a prieteniei și colaborării cu alte țări și popoare.

Aplicație:

— Pe harta reliefului făcută de voi, trasați, cu creion albastru, principalele ape curgătoare și lacurile despre care ați învățat.

Vegetația naturală și animalele sălbatice

Plantele care cresc și se înmulțesc de obicei fără ajutorul omului formează vegetația naturală.

Vegetația naturală a țării noastre este foarte bogată, iar animalele sălbatice sînt și ele numeroase și felurite.

Vegetația se întinde pretutindeni, ca un covor ce îmbracă toate formele de relief, de la țărmul Mării Negre și pînă la cele mai înalte vîrfuri ale Carpaților.

După cum *relieful, temperatura* și *umezeala* din țara noastră nu sînt în toate părțile deopotrivă, nici vegetația nu este la fel pretutindeni.

În lunci cresc plante care cer multă umezeală.

Pe cîmpii cresc ierburi care rezistă la căldură și secetă. Pe dealuri și munți, unde cad ploi multe, sînt păduri dese. Tot atît de diferite sînt și animalele.

1. **Vegetația și animalele din lunci**

În Delta și Lunca Dunării, ca și în luncile altor ape mari, cresc *sălcii, plopi* și alți copaci iubitori de umezeală.

Stuful, papura și alte plante de baltă cresc din belșug pe toate ochiurile de apă. Din stuf se fabrică diferite produse, ca: hîrtie, fibre pentru unele țesături etc.

Prin pădurile de sălcii și prin stufărișuri trăiesc felurite animale sălbatice, ca: *lupul, vulpea* și *mistrețul.* Bălțile și desișurile de stuf și papură adăpostesc numeroase păsări, ca: *rațele* și *gîștele sălbatice, pelicanii, lebedele* și multe altele.

2. **Vegetația și animalele de pe cîmpii**

În Cîmpia Română și în Cîmpia de Vest, umezeala fiind mai mică, cresc diferite *ierburi,* iar pe alocuri arbori care rezistă la secetă *(salcîmi* și *unele specii de stejar).*

Primăvara, cînd soarele începe să încălzească mai cu putere pămîntul, tot cîmpul înverzește.

Pe cîmpii trăiesc numeroase animale sălbatice. În afară de: *popîndăi, șoareci de cîmp* și mai ales *iepuri,* prin fînețe și prin lanurile de cereale sînt multe păsări: *prepelițe, potîrnichi* și altele.

Cu veacuri în urmă, mari porțiuni din cîmpii erau acoperite numai de ierburi sălbatice. Astăzi cîmpiile au fost transformate în mari grînare ale țării.

3. **Vegetația și animalele de pe podișuri și dealuri**

Vegetația podișurilor și a dealurilor este mult mai variată ca a cîmpiilor, deoarece și condițiile de viață sînt aici mai felurite. *Astfel, în pădurile* dese, cel mai răspîndit arbore este *stejarul,* alături de care găsim *teiul, carpenul, frasinul* și alți arbori.

Pe dealurile înalte, unde este mai multă umezeală, se găsesc și *păduri de fag.*

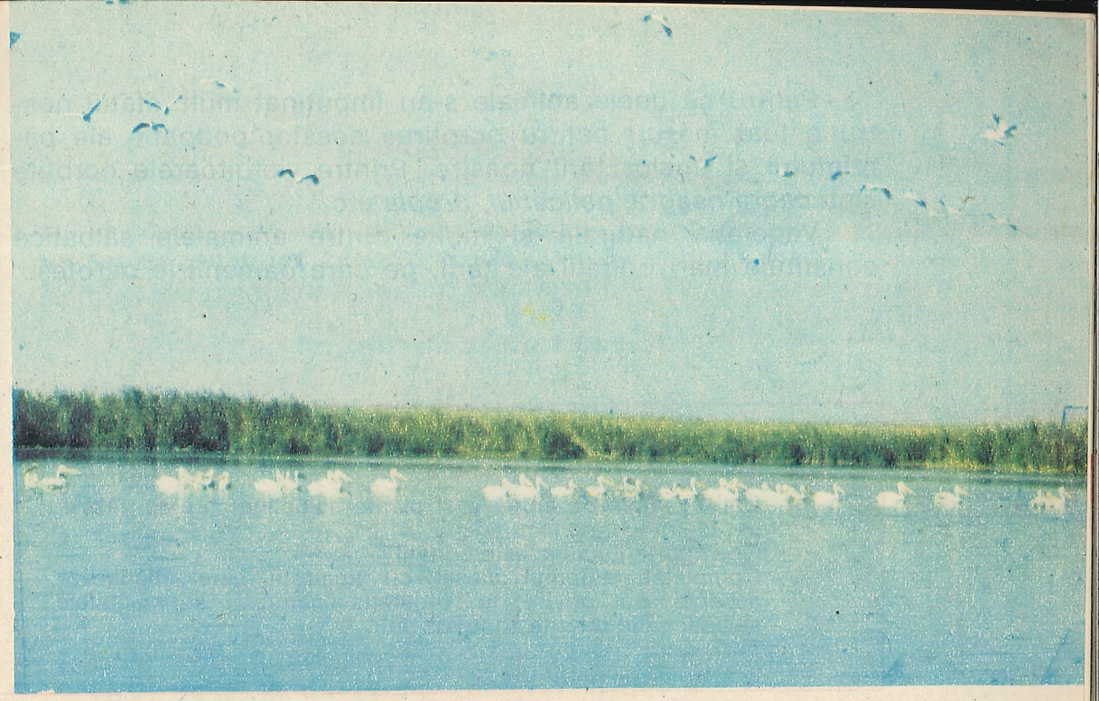

Pelicani în Delta Dunării

În pădurile de pe dealuri trăiesc: *lupul, vulpea, viezurele, iepurele, căprioara* etc. De asemenea, trăiesc și numeroase *păsări cîntătoare.* Mari întinderi din zona deluroasă sînt cultivate cu *pomi fructiferi, viță de vie* și *cereale.*

4. **Vegetația și animalele munților**

În Munții Carpați, fiind multă umezeală, cresc păduri dese. În părțile mai joase se află *păduri de fag,* iar mai sus întîlnim *păduri de brad.* Pe unele culmi cresc *ierburi,* pe care în timpul verii le pasc numeroase turme de oi.

În ascunzișurile pădurilor, animalele sălbatice trăiesc în voie: *ursul, cerbul, căprioara, mistrețul, veverița, cocoșul de munte.* În apele repezi de munte trăiesc *păstrăvii* — pești cu carnea foarte gustoasă.

Pe crestele cele mai înalte și stîncoase trăiește și *capra neagră,* pe care rar o poți vedea.

Animalele sălbatice sînt vînate, unele numai pentru blana lor, iar altele și pentru carne.

Pentru că unele animale s-au împuţinat mult, statul nostru a luat măsuri pentru ocrotirea acestor podoabe ale pămîntului şi apelor ţării noastre. Printre vieţuitoarele ocrotite sînt: *capra neagră, pelicanul, dropia* etc.

Vegetaţia naturală şi multe dintre animalele sălbatice constituie mari bogăţii ale ţării, pe care oamenii le ocrotesc.

Aplicaţii şi întrebări:

— Daţi exemple de animale şi plante sălbatice care se găsesc în judeţul în care locuiţi.
— Ce importanţă au aceste bogăţii?
— Completaţi albumul clasei cu ilustraţii care înfăţişează aspecte cu privire la vegetaţia naturală şi animalele sălbatice din diferite zone ale ţării.

Recapitularea geografiei fizice a Republicii Socialiste România

Să ne amintim ce am învăţat pînă acum la geografie! Gîndiţi-vă şi răspundeţi la următoarele întrebări:

1. În ce parte a Europei este aşezată ţara noastră? Care sînt vecinii ţării noastre?
2. Ce fel de climă este la noi în ţară? Ce importanţă are aceasta pentru viaţa omului?
3. Ce importanţă prezintă faptul că România are toate formele de relief? Care sînt principalele forme de relief? Arătaţi-le pe hartă.
4. Cum s-au format Munţii Carpaţi? Care sînt munţii cei mai vechi de la noi din ţară?
5. Care sînt bogăţiile munţilor noştri? Dar ale dealurilor şi podişurilor? Ce importanţă au cîmpiile şi luncile pentru viaţa populaţiei?
6. Care este importanţa apelor curgătoare? Dar a lacurilor şi bălţilor? Ce importanţă are Dunărea?
7. Ce avantaje rezultă din faptul că o parte a teritoriului ţării noastre este scăldată de apele Mării Negre?
8. Care este importanţa Canalului Dunăre-Marea Neagră pentru ţara noastră?
9. Ce ştiţi despre vegetaţia naturală a ţării noastre? Ce animale sălbatice trăiesc la noi?
10. Daţi cîteva exemple de lacuri de acumulare şi arătaţi-le pe hartă.
11. Omul trebuie să ocrotească natura. Cum contribuiţi voi la ocrotirea naturii?

Populația și așezările

Populația

1. Locuitorii de pe teritoriul țării noastre formează *populația* țării.

Populația Republicii Socialiste România este de peste 23 000 000 locuitori.

Populația nu este răspîndită în mod egal pe tot cuprinsul țării. Astfel, în regiunile înalte de munte sau în Delta Dunării populația este mai rară. Cea mai deasă populație se află în orașele mari ale țării și în jurul lor, precum și în zonele industriale, ca, de exemplu, zona petroliferă din Valea Prahovei, bazinul carbonifer din Valea Jiului etc.

2. De-a lungul timpurilor, alături de români s-au așezat pe pămîntul românesc și locuitori de alte naționalități: *maghiari, germani, sîrbi* și alții. Împreună cu românii, ei au muncit și au luptat pentru libertate și o viață mai bună.

Românii formează marea majoritate a populației țării.

Astăzi, toți locuitorii țării, fără deosebire de naționalitate, se bucură de drepturi egale, muncesc și clădesc împreună viitorul de aur al României — comunismul.

3. **Schimbările petrecute în viața populației în anii construcției socialiste.**

Succesele mari obținute de poporul nostru în anii construcției socialiste au dus la schimbări adînci în viața populației de la orașe și sate.

De mai bine de două decenii în țara noastră se desfășoară un vast program de organizare și modernizare a localităților. S-au construit și se construiesc uzine și fabrici, blocuri de locuințe, școli, grădinițe, spitale, case de cultură, magazine moderne, terenuri sportive, parcuri și altele. Toate acestea au transformat vechile tîrguri în orașe înfloritoare. Populația țării muncește și trăiește în condiții civilizate.

Populația de la orașe a crescut mult. Principala cauză a acestei creșteri este dezvoltarea industriei, care a atras o bună parte din populația muncitoare de la sate. Ca urmare, și numărul orașelor a crescut mult.

Munca și viața locuitorilor de la sate s-au îmbunătățit continuu. Ogoarele sînt lucrate cu tot mai multe tractoare și mașini agricole. În cooperativele agricole de producție și în întreprinderile agricole de stat se obțin recolte bogate de cereale și plante industriale, cantități tot mai mari de legume, fructe și alte produse ca: lapte, carne, lînă și altele.

În toate comunele sînt școli, cămine culturale și biblioteci.

Într-un viitor apropiat satele patriei noastre își vor schimba și mai mult înfățișarea. Prin acțiunea de organizare și modernizare a comunelor, ele vor deveni mai frumoase, iar locuitorii vor avea condiții și mai bune de trai. La sate se construiesc nu numai clădiri noi, dar și drumuri modernizate, fabrici etc.

Organizarea și modernizarea localităților rurale va contribui la apropierea tot mai mult a vieții satelor de aceea a orașelor, creîndu-se posibilități tuturor locuitorilor de a se bucura tot mai mult de binefacerile civilizației.

Încă de pe acum aproximativ 80 la sută din populația țării beneficiază de locuințe noi.

Sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, populația țării obține mereu noi succese în munca pentru înflorirea patriei.

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Socialiste România

1. Teritoriul Republicii Socialiste România cuprinde, ca unități administrativ-teritoriale: județele, orașele și comunele.

2. **Județele** sînt cele mai mari unități administrativ-teritoriale. În componența lor intră multe comune și orașe.

Fiecare județ este gospodărit de *consiliul popular județean,* format din deputați. Activitatea consiliului popular județean este îndrumată permanent de *comitetul județean al Partidului Comunist Român.*

Teritoriul țării noastre cuprinde în total 40 județe și municipiul București, capitala țării. Sediul consiliului popular județean se află în orașul *reședință de județ.*

3. Studiați harta alăturată care reprezintă județele și orașele reședință de județ. Care sînt județele vecine cu județul vostru?

4. **Orașele și comunele** sînt **unitățile de bază** ale *organizării administrativ-teritoriale,* în care populația își desfășoară întreaga activitate.

Orașele sînt centre industriale, comerciale și social-culturale în plină dezvoltare. Ele exercită o influență din ce în ce mai mare asupra comunelor din jurul lor.

Orașele cele mai importante care au un număr mare de locuitori și o însemnătate deosebită au fost declarate *municipii.* Cel mai important municipiu este *București,* capitala patriei noastre. Pentru a fi cît mai bine gospodărit, el este împărțit în 6 sectoare. Municipiului București îi este subordonat *Sectorul agricol Ilfov.*

Orașele (municipiile) sînt gospodărite de *consiliile populare orășenești* (municipale), care sînt îndrumate de *comitetele orășenești* (municipale) de partid.

Principalele orașe

1. **București.** Municipiul București, capitala Republicii Socialiste România, este principalul centru politic, industrial, cultural și administrativ al țării noastre. Are o populație de peste 2 000 000 de locuitori.

București. Piața Universității

Municipiul București este așezat în partea centrală a Cîmpiei Române. Este străbătut de rîul *Dîmboviță,* iar în partea nordică de rîul *Colentina,* care formează aici o salbă de lacuri, în apropierea cărora se află cel mai frumos parc bucureștean, parcul Herăstrău.

Stația „Izvor" a metroului din București

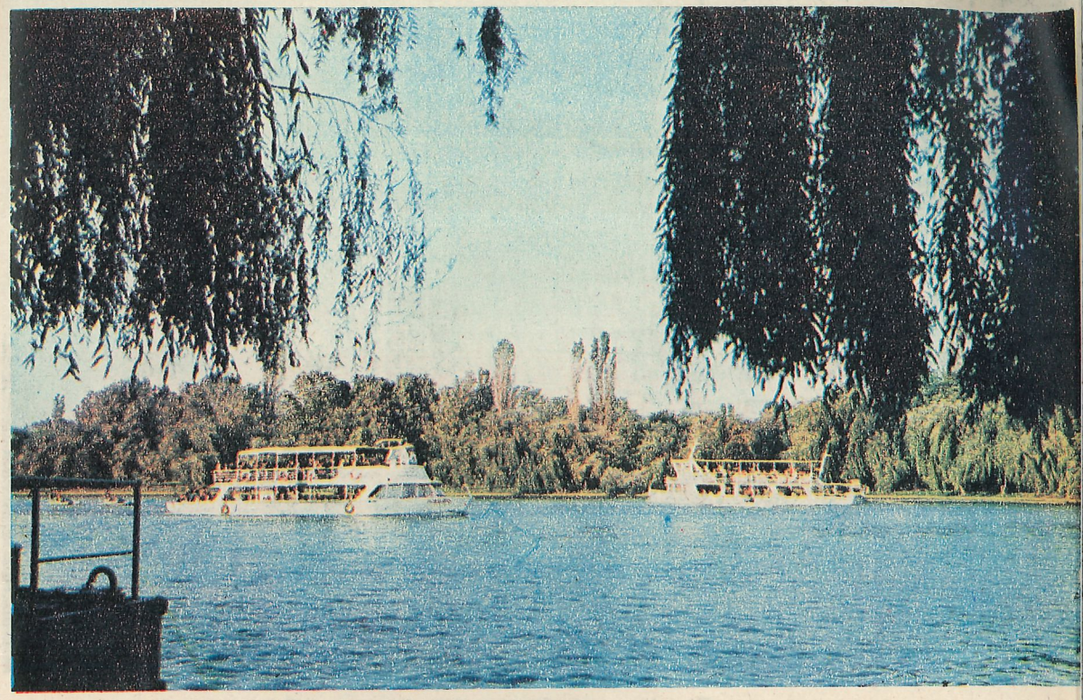

București. Parcul Herăstrău

În București se află sediul *Comitetului Central al Partidului Comunist Român,* sediul *Marii Adunări Naționale,* al *Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România* și al *guvernului țării.* Municipiul București este cel mai mare centru industrial al țării.

Pentru a ușura deplasarea locuitorilor în marele oraș, este în plină construcție metroul bucureștean, care dă Capitalei noi frumuseți. O bună parte a metroului s-a dat în folosință, urmînd ca în anii următori să fie date în folosință și alte linii.

Municipiul București este principalul *nod de căi ferate, șosele* și *linii aeriene.* El are mai multe gări, care îl pun în legătură cu toată țara. Cea mai mare este *Gara de Nord.*

La nord de Capitală se găsesc *Aeroportul internațional Otopeni* și *Aeroportul Băneasa.*

În municipiul București se află numeroase grădinițe, școli, institute de învățămînt superior, printre care cea mai mare universitate din țară. De asemenea, în București își desfășoară activitatea numeroase institute de cercetări științifice, precum și cel mai înalt for al științei și culturii — *Academia Republicii Socialiste România.*

Cluj-Napoca. Cartierul de locuinţe „Grigorescu"

În Bucureşti sînt multe muzee şi monumente. Unul dintre cele mai importante este *Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului şi a patriei, pentru socialism.*

Timişoara. Vedere din centrul oraşului

Iaşi. Cartier nou de locuinţe

În capitala noastră sînt multe teatre, între care *Teatrul Naţional, Opera Română,* precum şi multe cinematografe.

Bucureştiul este un vast şantier: metroul, noul centru politico-administrativ, amenajarea Dîmboviţei, construcţiile de fabrici şi locuinţe schimbă de la o zi la alta înfăţişarea capitalei noastre.

Alte oraşe mari, în ordinea numărului de locuitori.

2. **Braşov,** aşezat în partea de sud a depresiunii cu acelaşi nume, este al doilea mare centru industrial al ţării după Bucureşti. Populaţia oraşului Braşov, ca şi cea a altor oraşe, a crescut foarte mult. Este şi un important centru turistic.

3. **Constanţa** este cel mai mare port al ţării la Marea Neagră. În anii construcţiei socialiste, oraşul Constanţa a luat o mare dezvoltare industrială şi turistică.

4. **Timişoara,** aşezat în Cîmpia de Vest, este unul dintre oraşele mari şi moderne ale patriei noastre. El este un important centru industrial şi comercial şi un însemnat nod de căi ferate. Are multe şcoli, o universitate, alte institute de învăţămînt superior, teatre, operă, cinematografe şi muzee.

5. **Iaşi** este cel mai mare oraş din Moldova şi unul dintre cele mai vechi centre culturale. În anii socialismului s-au ridicat aici multe construcţii noi: fabrici, uzine, cartiere noi şi

moderne, monumente care au schimbat mult înfățișarea orașului. În orașul Iași se află multe școli, o universitate, teatre, operă, muzee, biblioteci, cinematografe. Teiul lui Eminescu și Bojdeuca lui Creangă de aici ne amintesc de cei doi mari scriitori ai neamului nostru.

6. **Cluj-Napoca,** oraș vestit încă din vremea romanilor, este străbătut de Someșul Mic. Ca și în celelalte orașe ale țării, și în municipiul Cluj-Napoca, în anii construcției socialiste, s-a dezvoltat mult industria, au fost construite numeroase fabrici și locuințe,dar și instituții de cultură și știință.

În acest oraș se află numeroase și însemnate monumente istorice și multe obiective turistice. Vestita grădină botanică din Cluj-Napoca este cea mai mare din țară.

Comunele

Comunele sînt unitățile administrativ-teritoriale cele mai mici. Ele sînt formate dintr-un singur sat sau din mai multe, care se gospodăresc împreună.

Comunele au devenit în prezent unități puternice ale economiei noastre. Acestea sînt gospodărite de *consiliile populare comunale,* îndrumate permanent de *comitetele de partid comunale.*

Organizarea administrativ-teritorială a țării creează condiții pentru o bună activitate de conducere și gospodărire a treburilor țării, pentru îndeplinirea marilor obiective ce stau în fața poporului român, pe drumul dezvoltării și înfloririi patriei noastre.

Aplicații:

— Pornind din localitatea voastră, faceți călătorii imaginare pe harta țării și spuneți prin ce județe treceți, prin ce orașe, arătînd importanța lor.

— Completați albumul clasei cu vederi din orașele despre care ați învățat.

Economia Republicii Socialiste România

Ramurile economiei și dezvoltarea lor

1. Ramurile principale ale economiei noastre sînt: *industria, agricultura, transporturile* și *comerțul.*

2. **Economia țării noastre în trecut.** În timpul regimului burghezo-moșieresc, uzinele, fabricile, minele și băncile erau stăpînite de către capitaliști. Industria era slab dezvoltată. Deși ramură principală în economie, agricultura era înapoiată. Cea mai mare parte a pămînturilor era stăpînită de cei avuți. Majoritatea țăranilor aveau pămînt puțin sau deloc. Mulți dintre ei nu aveau nici vite, nici unelte de muncă.

În timpul celui de-al doilea război mondial, situația economică din țara noastră a devenit și mai grea. Jefuirea bogățiilor țării de către Germania hitleristă și distrugerile provocate de război au produs pagube deosebit de mari.

3. **Economia țării noastre în anii construcției socialiste**

După 23 August 1944, în frunte cu comuniștii, întregul popor a început lupta împotriva sărăciei și a înapoierii economice.

Trebuiau vindecate — în primul rînd — rănile războiului și apoi lichidată înapoierea economică și social-culturală în care se găsea țara.

Prin actul revoluționar al naționalizării de la 11 iunie 1948 fabricile, uzinele, minele, băncile au devenit bunuri ale întregului popor.

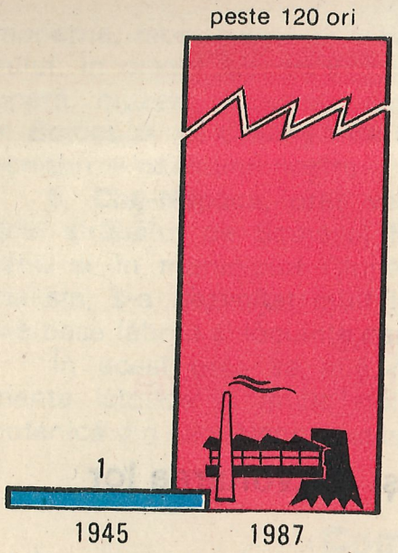

Iată cum a crescut producția industrială a României între anii 1945—1987!

Partidul Comunist Român a arătat că rolul hotărîtor în dezvoltarea puterii economice a țării și creșterea bunăstării poporului îl are industrializarea socialistă a țării. De aceea, în anii construcției socialiste, *industria* României a luat o mare dezvoltare. S-au ridicat numeroase combinate, uzine și fabrici în care se produc mașini de tot felul, produse chimice, materiale de construcție și bunuri de consum. Fără o industrie puternică nu s-ar fi putut dezvolta nici agricultura și nici celelalte ramuri ale economiei naționale.

Ca să ne dăm mai bine seama cum s-a dezvoltat producția industrială a României în acești ani este de ajuns să privim desenul de mai sus, în care observăm că, față de 1945 producția industrială a țării a crescut de peste 120 ori. Cea mai rapidă creștere a industriei noastre a avut loc în ultimii 24 ani, de cînd la conducerea partidului și statului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Industrializarea socialistă a țării a scos țara din sărăcie și înapoiere economică, astăzi România devenind o țară cu o industrie dezvoltată, ale cărei produse sînt cunoscute în lumea întreagă. Economia țării asigură poporului un nivel de trai din ce în ce mai ridicat.

Cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român a hotărît ca, în cincinalul 1986—1990, producția industrială a țării să sporească în continuare.

În *agricultură* s-au petrecut, de asemenea, mari schimbări. Țăranii, convinși că prin lucrarea pămîntului în comun, cu ajutorul mașinilor, obțin recolte mai bogate, s-au unit în cooperative agricole de producție.

Datorită folosirii mașinilor agricole moderne, a îngrășămintelor și a irigațiilor, recoltele sînt tot mai bogate. Producția agricolă a fost în anul 1987 de aproape 9 ori mai mare față de anul 1945, iar în următorii ani va crește și mai mult.

Ca rezultat al mărețelor realizări înfăptuite de întregul nostru popor, condus de partid, România a devenit o țară industrial-agrară, cu o industrie dezvoltată și modernă, cu o agricultură socialistă în plin progres, cu un nivel de trai în plină creștere și cu o cultură înfloritoare.

Realizarea prevederilor din programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism va face ca întreaga viață economică a țării să se dezvolte tot mai mult, asigurîndu-se astfel bunăstarea și fericirea întregii populații.

Industria

1. Amintiți-vă ce ați învățat la «Cunoștințe despre natură» și răspundeți la următoarele întrebări:

— Din ce se obțin fonta și oțelul? La ce se folosește fonta; dar oțelul?

— Spuneți cîteva produse care se obțin din țiței. Cum se numesc instalațiile cu ajutorul cărora obținem aceste produse? La ce se folosesc benzina și motorina?

— Spuneți ce fel de energie este utilizată pentru a pune în mișcare mijloacele de transport desenate mai jos?

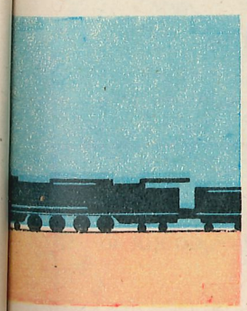

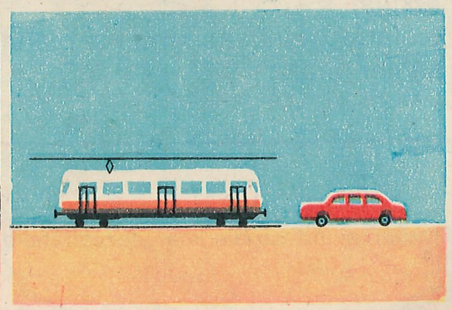

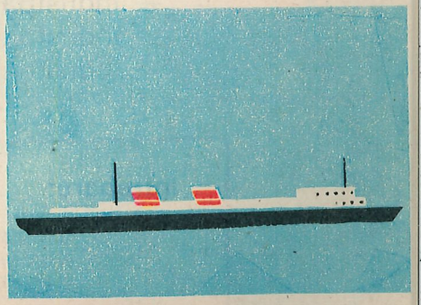

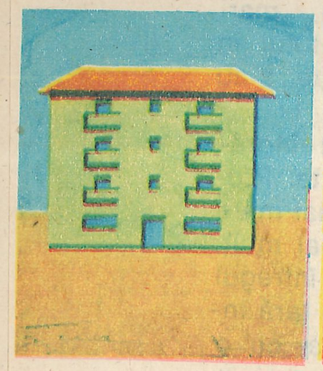

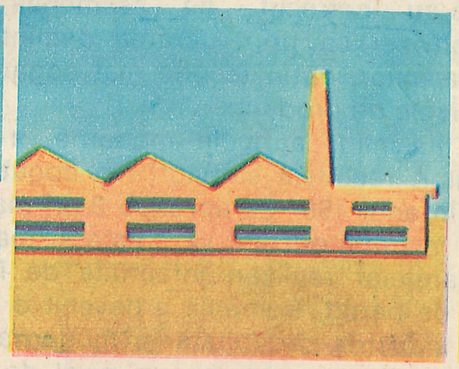

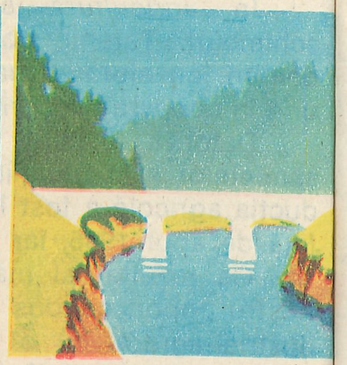

— Ce materiale au fost folosite pentru construcţiile înfăţişate mai sus?

— Din ce se face pîinea? Cum se obţine făina?

— Din ce se face încălţămintea? Dar îmbrăcămintea?

Industria este ramura principală a economiei naţionale. Ea cuprinde toate instalaţiile şi maşinile cu ajutorul cărora se prelucrează materiile prime spre a obţine felurite produse necesare omului.

2. *Principalele ramuri ale industriei sînt:*

— industria producătoare de energie: industria petrolului, a gazelor naturale, a cărbunilor şi a energiei electrice (cu ajutorul acestora se pun în mişcare motoarele diferitelor maşini şi utilaje);

— industria metalurgică

— industria construcţiilor de maşini;

— industria chimică;

— industria materialelor de construcţii;

— industria de prelucrare a lemnului;

— industria textilă;

— industria pielăriei, a încălţămintei şi blănăriei;

— industria alimentară.

Întrebare:

— Care sînt ramurile industriale mai dezvoltate din judeţul în care locuiţi?

Industria producătoare de energie

I. Petrolul

1. Printre ţările producătoare de petrol se numără şi ţara noastră. Zăcămintele de petrol se găsesc mai ales în zonele deluroase ale ţării, dar şi în Cîmpia Română şi în Cîmpia de Vest.

În anii construcţiei socialiste s-au descoperit noi zăcăminte de petrol, s-au dat în exploatare numeroase sonde şi s-au perfecţionat metodele de extragere a petrolului. În prezent în ţară se prelucrează întreaga cantitate de petrol extrasă ca şi cantităţile care se cumpără din străinătate.

Principalele locuri de extracţie a petrolului şi a gazelor naturale

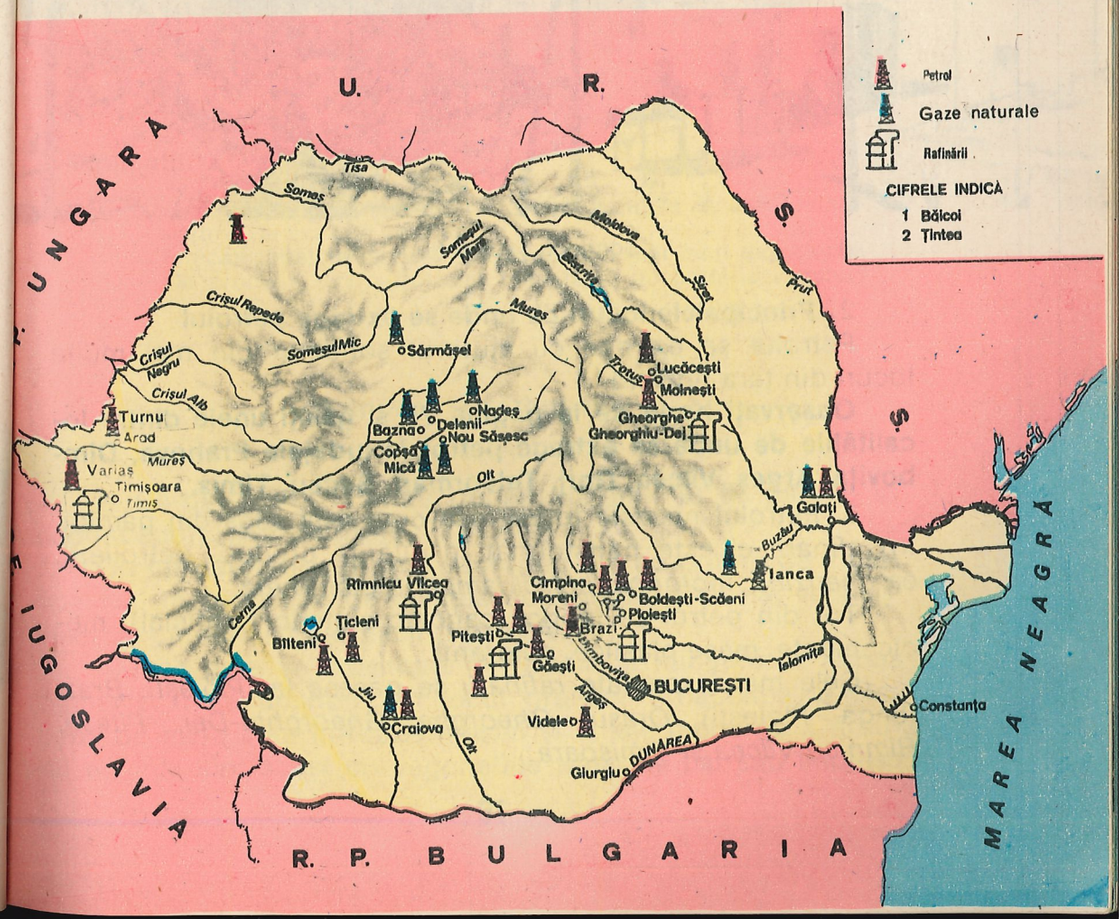

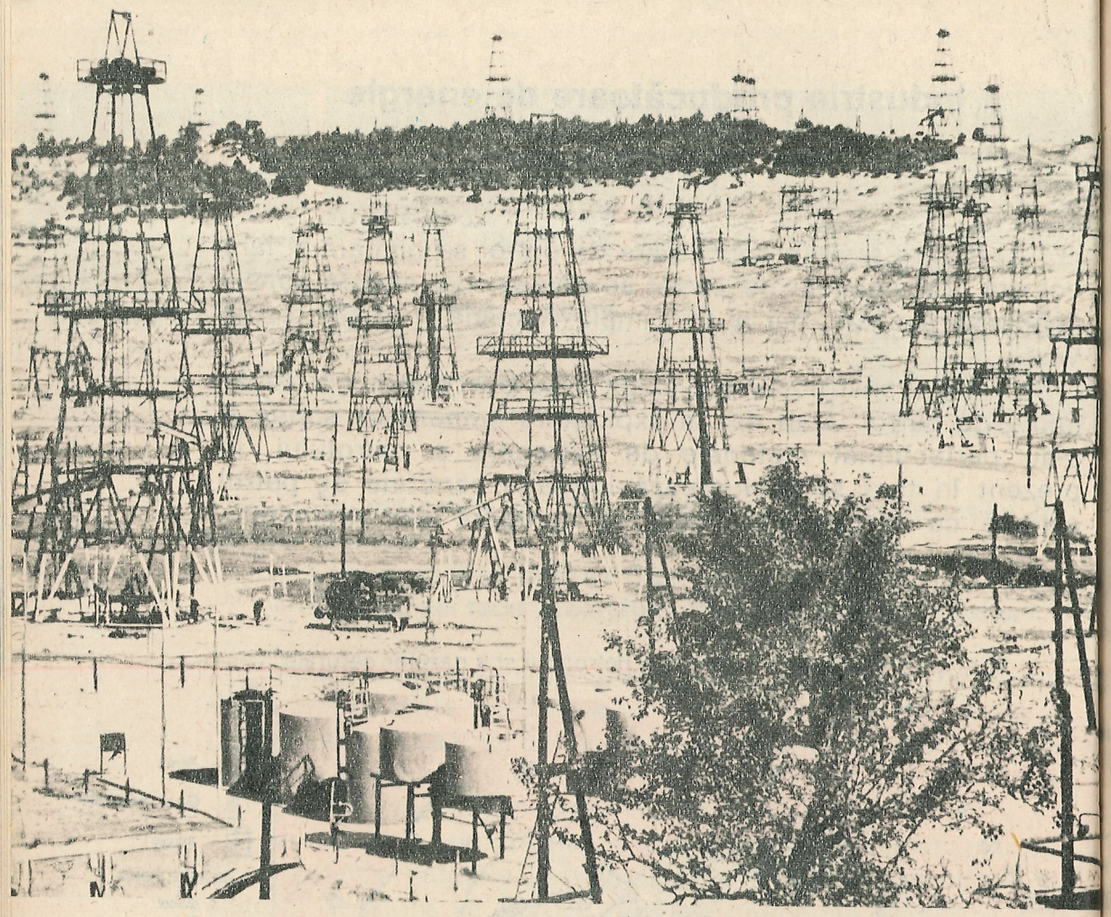

Sonde la Ticleni (jud. Gorj)

2. **Principalele locuri de unde se extrage petrolul**

Petrolul se extrage cu ajutorul sondelor din mai multe locuri din țara noastră.

Observați harta de la pagina 75 și găsiți unele dintre localitățile de unde se extrage petrol în județele Prahova, Dîmbovița, Argeș, Vîlcea, Gorj, Teleorman, Bacău, Timiș.

3. Petrolul nu este folosit așa cum este scos din pămînt. În rafinării el este transformat în diferite produse petroliere, ca: *benzină, motorină, petrol lampant, uleiuri* etc.

Tot din petrol se fabrică cauciuc sintetic (artificial), medicamente, mase plastice, coloranți.

Cele mai însemnate *rafinării* se găsesc la: *Ploiești, Brazi* (lîngă Ploiești), *Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, Pitești, Rîmnicu Vîlcea* și *Timișoara.*

Deoarece petrolul este o bogăție de mare preț, el trebuie folosit cu multă chibzuință.

II. Gazele naturale

1. O avuție de seamă a țării noastre o constituie *gazele naturale.*

Gazele se extrag fie o dată cu petrolul atunci cînd acesta se scoate din pămînt, fie direct sub formă de gaz metan.

2. Județele din care se extrage cel mai mult gaz metan sînt Mureș și Sibiu **(vezi harta de la pagina 75).**

3. Gazele naturale se folosesc în cea mai mare parte la fabricarea cauciucului sintetic, a materialelor plastice, a medicamentelor, a îngrășămintelor chimice pentru ogoare. O anumită cantitate de gaze naturale este folosită drept combustibil în industrie.

Aplicații:

— Arătați pe harta economică a țării județele în care se găsește și se extrage petrolul.
— Indicați județele în care se extrage cel mai mult gaz metan.
— Ce produse din petrol sînt folosite în gospodăria voastră?

III. Industria cărbunelui

1. Cărbunii sînt o mare bogăție a țării. Ei se găsesc în pămînt sub formă de strate.

Cu cît cărbunii sînt mai vechi, cu atît au putere de încălzire mai mare și sînt de calitate superioară. Cei mai vechi și valoroși cărbuni sînt *antracitul* și *huila.*

Munca grea și istovitoare din trecut a minerilor a rămas numai o tristă amintire. În locul grelelor tîrnăcoape și ciocane de mînă s-au introdus mașini și utilaje moderne. Cărbunii nu mai sînt scoși cu vagonetele trase de cai sau împinse

de oameni, transportul lor făcîndu-se cu trenulețe electrice sau cu benzi transportoare.

2. **Locuri importante de unde se extrag cărbuni.**

Cea mai importantă zonă carboniferă a țării noastre, de unde se extrag cărbuni de calitate superioară, este *Valea Jiului* (Bazinul Petroșani) din județul Hunedoara. Din acest bazin se extrage *huila*. Aici se află numeroase mine.

O mare parte din acești cărbuni sînt transformați în cocs la uzinele din *Hunedoara, Galați* și *Reșița*. Cu ajutorul cocsului se topesc minereurile de fier, pentru a se obține fontă și oțel. **(vezi harta de mai jos).**

Huila se mai extrage și din *Munții Banatului* (județul Caraș-Severin, la Anina, în apropiere de Reșița).

O altă zonă carboniferă importantă a țării este *Bazinul Motrului* (jud. Gorj) de unde se extrage *lignit*.

Lignit se mai extrage și din alte zone ale țării (jud. Argeș, Bihor etc.).

Principalele locuri de extracție și prelucrare a cărbunilor

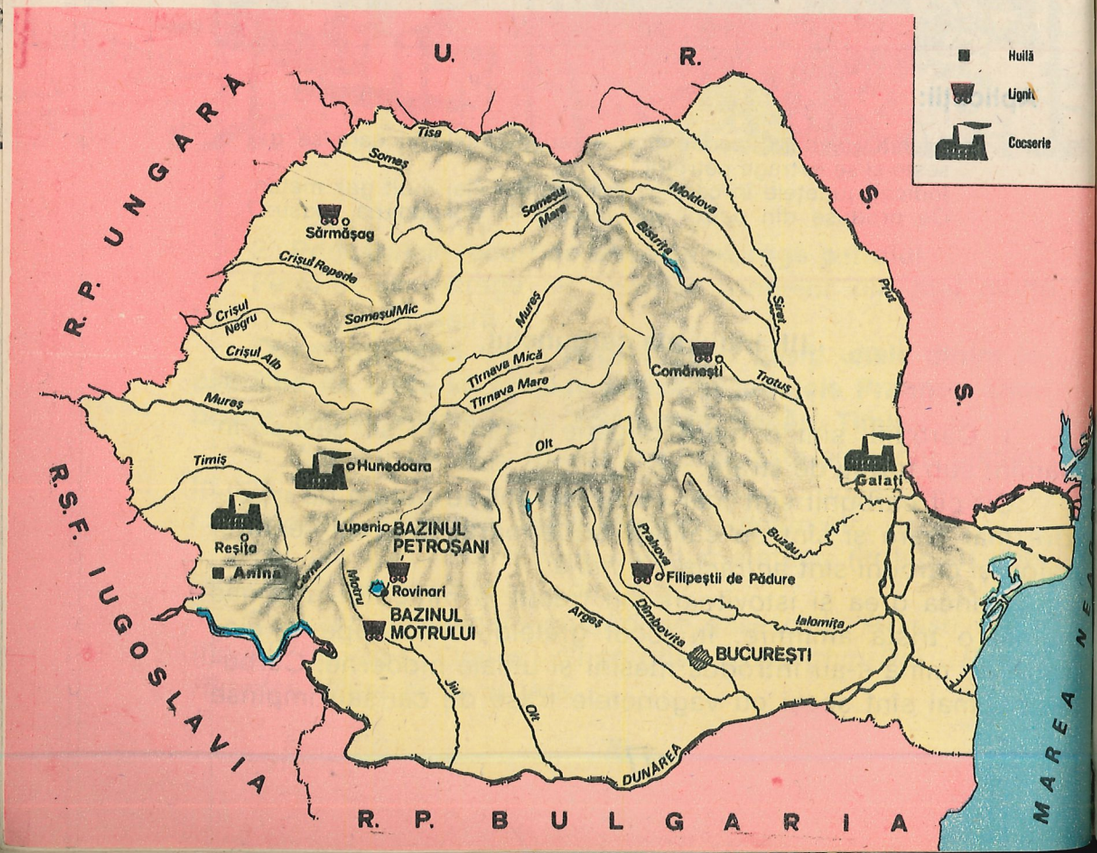

Lignitul este necesar pentru a pune în funcțiune termocentralele care dau curent electric orașelor și satelor noastre **(vezi harta alăturată).**

Producția de cărbuni va crește tot mai mult în următorii ani.

IV. Industria energiei electrice și termice

1. **Importanța energiei electrice.** Energia electrică ușurează mult munca omului în mine, uzine, fabrici și în alte activități. Această energie se transportă la mari distanțe prin *linii electrice*. Ea pune în mișcare motoarele electrice ale mașinilor și utilajelor.

Electricitatea înseamnă ușurarea muncii, lumină, sănătate, cultură și civilizație.

2. **Producerea energiei electrice.** Curentul electric este produs de uzinele electrice. Pentru producerea energiei electrice, unele uzine folosesc drept combustibil cărbunii, gazele naturale sau petrolul. Aceste uzine se numesc *termocentrale*. Alte uzine electrice folosesc puterea căderilor de apă. Acestea se numesc *hidrocentrale* **(vezi harta de la pagina 80).**

Electrificarea țării noastre. În timpul regimului burghezo-moșieresc, uzinele electrice erau puține și mici. În sate, electrificarea era aproape necunoscută.

După 23 August 1944, Partidul Comunist Român, ținînd seama de marea importanță a energiei electrice în construirea socialismului, a făcut un plan de electrificare a țării. Prevederile acestui măreț plan sînt înfăptuite an de an. Astfel, au intrat în funcțiune numeroase termocentrale și hidrocentrale și altele se află în construcție.

Curentul electric a pătruns în toate colțurile țării.

Energia electrică se produce mai ales prin arderea cărbunilor, a petrolului și a gazelor naturale, care se găsesc din ce în ce mai greu. Deoarece aceste bogății ale naturii sînt epuizabile și devin din ce în ce mai scumpe, economisirea combustibililor și a energiei electrice este o îndatorire patriotică pentru fiecare cetățean, deci și pentru voi.

3. **Cele mai importante termocentrale și hidrocentrale.**

Observați harta de la pagina 80 și găsiți locul unde se află cele mai importante termocentrale și hidrocentrale.

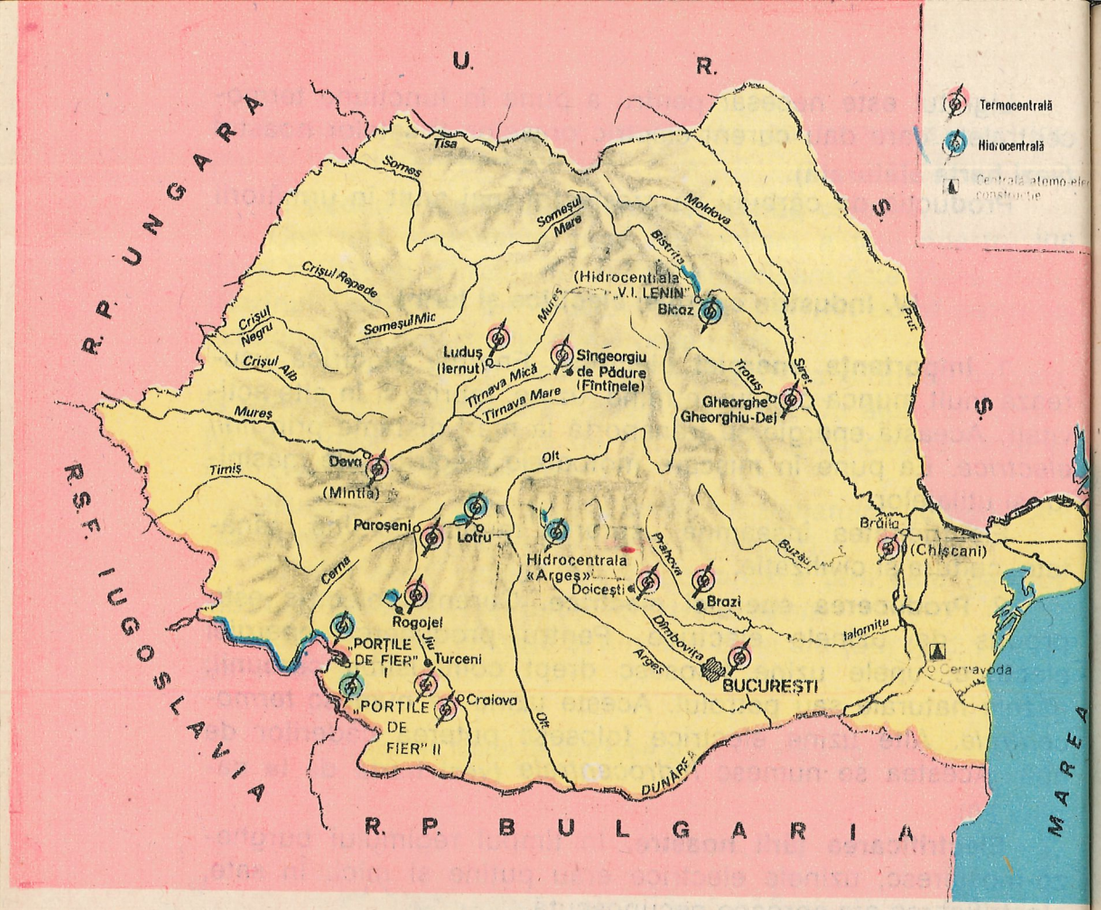

Principalele termocentrale și hidrocentrale

În anii viitori, producția de energie electrică va cunoaște o creștere și mai mare. Aceasta va contribui la schimbarea înfățișării patriei noastre, făcînd-o mai bogată și mai frumoasă. Energia electrică va contribui, de asemenea, în continuare, la ridicarea nivelului de trai al întregului popor.

Întrebări și aplicații:

— Spuneți cîteva hidrocentrale sau termocentrale care se găsesc în județul vostru sau în apropierea județului vostru.
— Cum puteți contribui voi la economisirea combustibililor și a energiei electrice?

Pe valea Lotrului

(Lectură)

De la Golotreni, de acolo unde rîul Lotru își unește apele cu ale Oltului și pînă spre zona crestelor alpine ale Parîngului, păduri dese și mari de foioase și conifere au îmbrăcat culmile în toate timpurile. În adîncul codrilor, în vremuri grele, haiducii își găseau adăpost. Populația locală i-a numit «lotri». Nu se știe dacă ei au primit numele de la rîu sau rîul de la ei.

Cu timpul, chemarea spre o nouă viață a prins forme pretutindeni și în bazinul Lotrului. (...) Cu cît înaintezi în munte, pe valea Lotrului, deși așezările omenești sînt mai puține, forfota omenească este din ce în ce mai mare. Nu numai exploatarea pădurilor sau păstoritul au atras astăzi pe om prin aceste meleaguri, dar și bogățiile din adîncurile pămîntului, alături de utilizarea forței apelor.

Pînă nu demult apele Lotrului și ale afluenților săi își iroseau energia. În ultimii ani regiunea și-a schimbat înfățișarea de milenii, omul societății socialiste provocînd naturii schimbări radicale. Barajul de pe Lotru a creat, la altitudinea de 1300 m, lacul de acumulare de la Vidra pentru a cărui alimentare nefiind suficiente numai apele Lotrului, s-au construit numeroase galerii prin adîncul munților care adună apele rîurilor vecine. Lungimea tuturor acestor galerii măsoară circa 130 km — o adevărată capodoperă. Uzina de la Ciunget primește zbuciumul șuvoiului și generează constelații. Posibilitățile-i sînt mari. Puterea instalată depășește pe cea a hidrocentralelor de la Stejarul (Bistrița) și de la Vidraru (Argeș).

MIHAI IANCU - din «Leagăne și vaduri carpatice»

Industria metalurgică

I. Industria siderurgică

1. În subsolul patriei noastre se găsesc felurite minereuri din care se extrag metale. Minereurile de fier sînt foarte căutate și folosite în industria siderurgică. După ce este extras din pămînt, minereul este topit în furnale cu ajutorul cocsului și transformat în fontă.

Din fontă, prin topire în cuptoare mari, se obține *oțelul*. Pentru a putea fi folosit mai ușor în industria constructoare de mașini, oțelului i se dau diferite forme: tablă, bare, sîrmă, cabluri. Această operație poartă numele de laminare.

Toate aceste operații: obținerea fontei, a oțelului și a produselor laminate fac parte din *industria siderurgică*.

2. *Locuri de unde se extrag minereuri de fier.*

Cea mai importantă zonă a țării de unde se extrag minereuri de fier este regiunea Munților Poiana Ruscă, cu minele de la *Teliucu Inferior* și *Ghelari*. Minereuri de fier se mai găsesc și în Munții Banatului **(vezi harta alăturată)**.

3. *Cele mai mari centre siderurgice ale țării sînt:*

Galați, unde a intrat în funcțiune în anii socialismului cel mai mare combinat siderurgic din țara noastră.

Hunedoara, situată în apropierea bazinului carbonifer Petroșani, este unul dintre cele mai vechi centre siderurgice. În ultimele decenii aici au fost construite noi furnale de mare capacitate, noi fabrici și o mare uzină cocso-chimică.

Reșița, cel mai vechi centru siderurgic, se află în apropierea minelor de fier și cărbuni din Munții Banatului.

În ultimii ani au apărut însă noi platforme siderurgice pe harta țării: *Tîrgoviște, Călărași, Buzău, Iași* etc.

Galați. Aspect de la Combinatul Siderurgic.

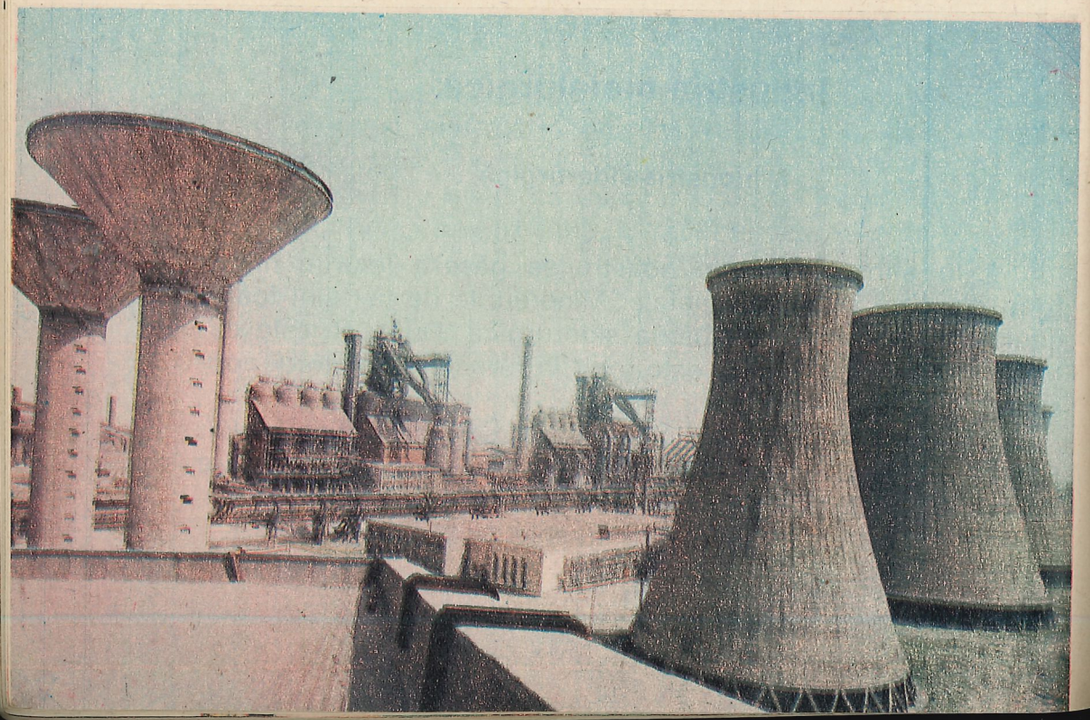

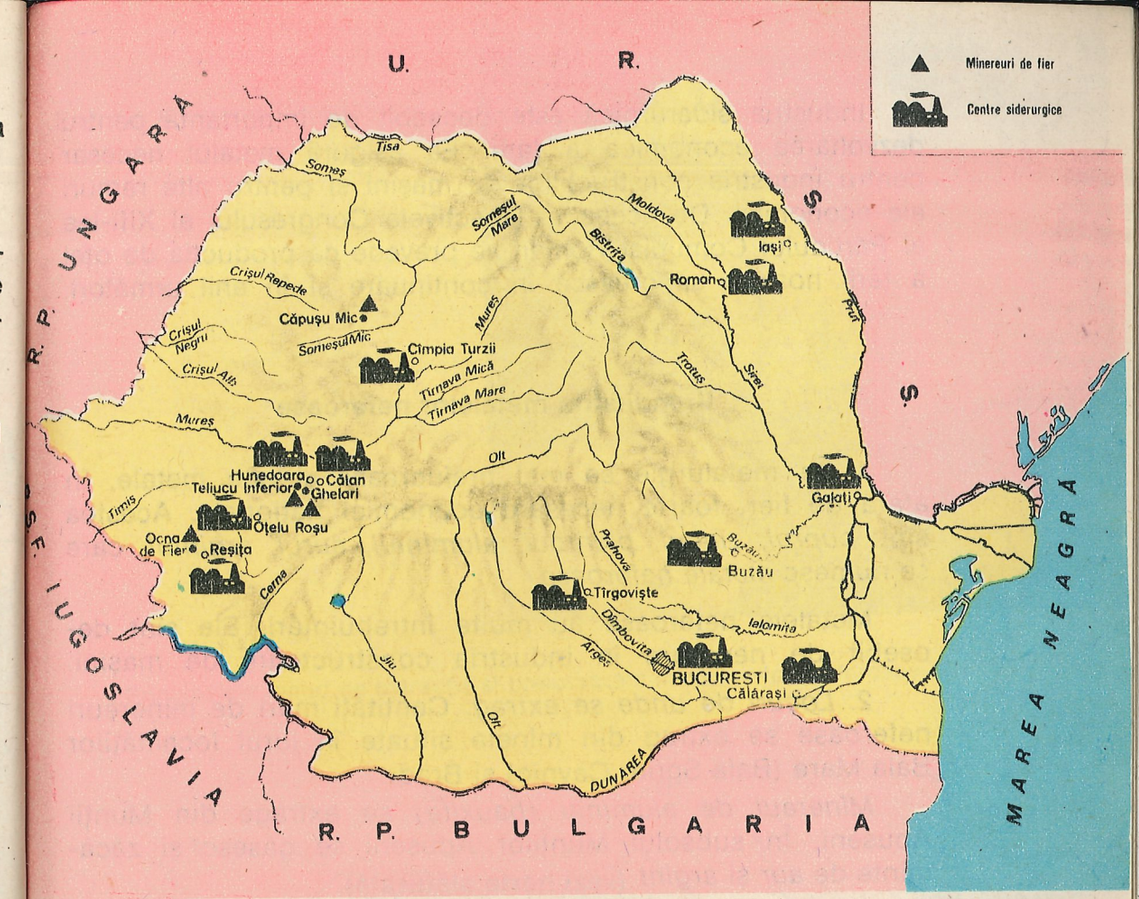

Principalele locuri de extracție și prelucrare a minereurilor feroase

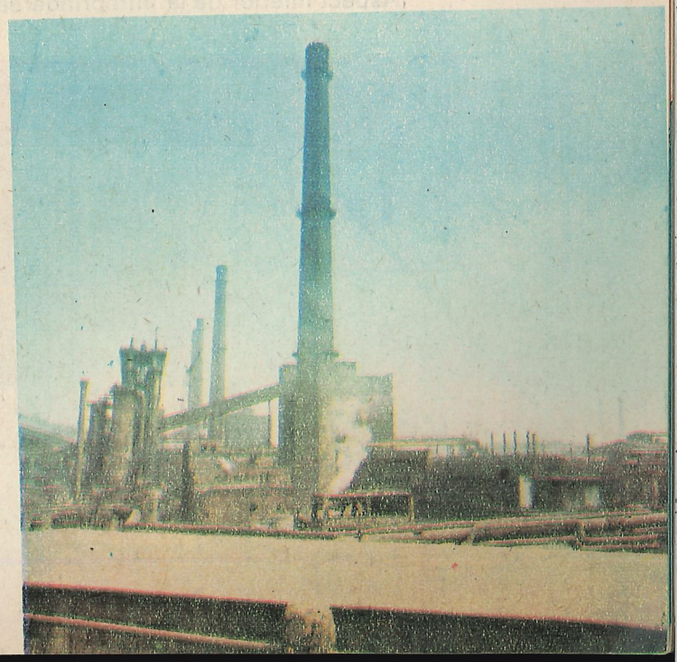

Hunedoara.
Combinatul Siderurgic

Industria siderurgică este deosebit de importantă pentru dezvoltarea economică a țării. Ea asigură metalul necesar pentru industria construcțiilor de mașini și pentru alte ramuri ale economiei. De aceea în Directivele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român se prevede ca producția de oțel a țării noastre să crească în continuare și în anii următori.

II. Industria metalelor neferoase

1. În metalurgie se mai prelucrează și alte metale, în afară de fier, foarte necesare economiei naționale. Acestea sînt: *cuprul, zincul, plumbul, aluminiul, aurul, argintul,* care se numesc *metale neferoase.*

Metalele neferoase au multe întrebuințări. Ele sînt deosebit de necesare în industria constructoare de mașini.

2. *Locuri de unde se extrag.* Cantități mari de minereuri neferoase se extrag din minele situate în jurul localităților Baia Mare (Baia Sprie, Cavnic) și Brad.

Minereul de aluminiu (bauxita) se extrage din Munții Apuseni. În subsolul Munților Apuseni se găsesc și zăcăminte de *aur* și *argint* **(vezi harta alăturată).**

Aspect interior de la Întreprinderea de Aluminiu din Slatina

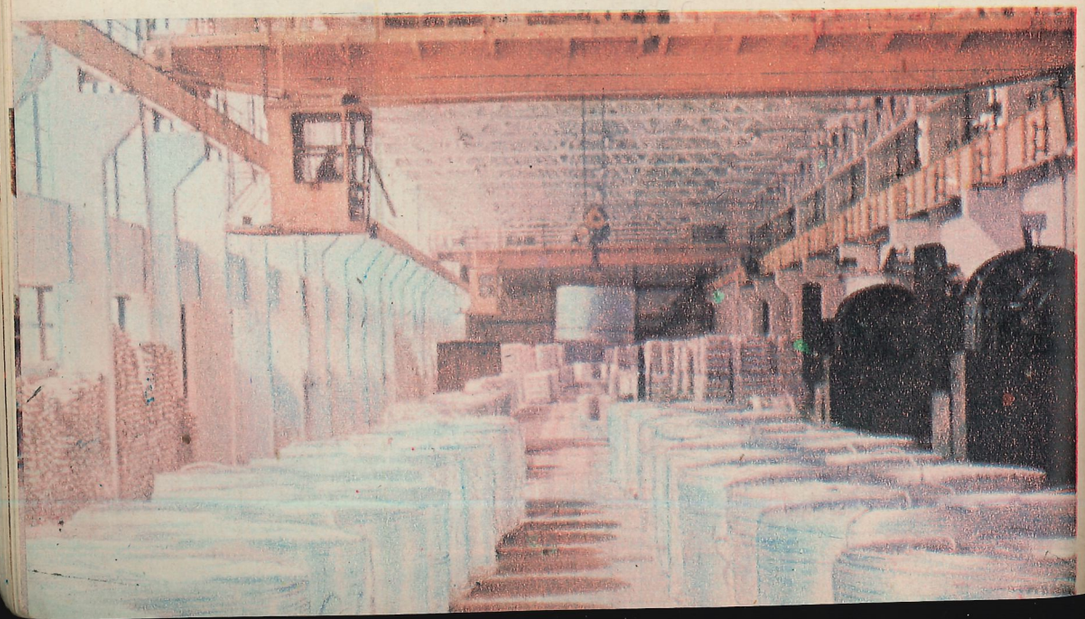

Baia Mare. Flotația Centrală

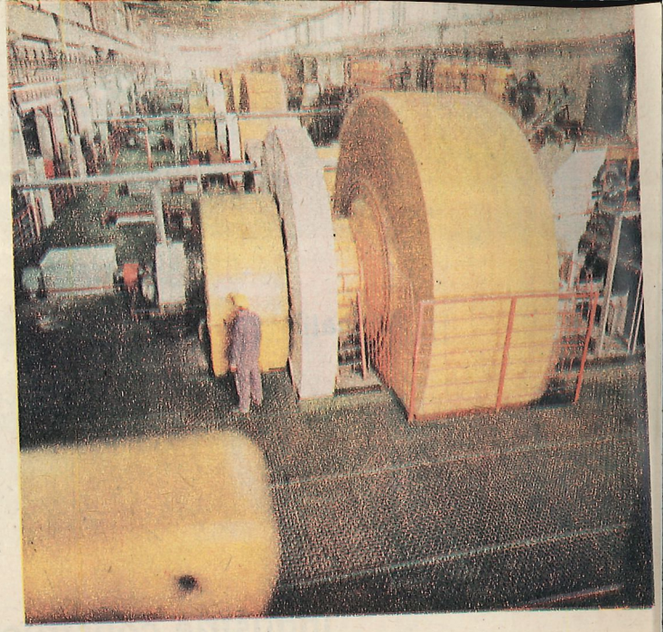

Principalele locuri de extracție și prelucrare a minereurilor neferoase

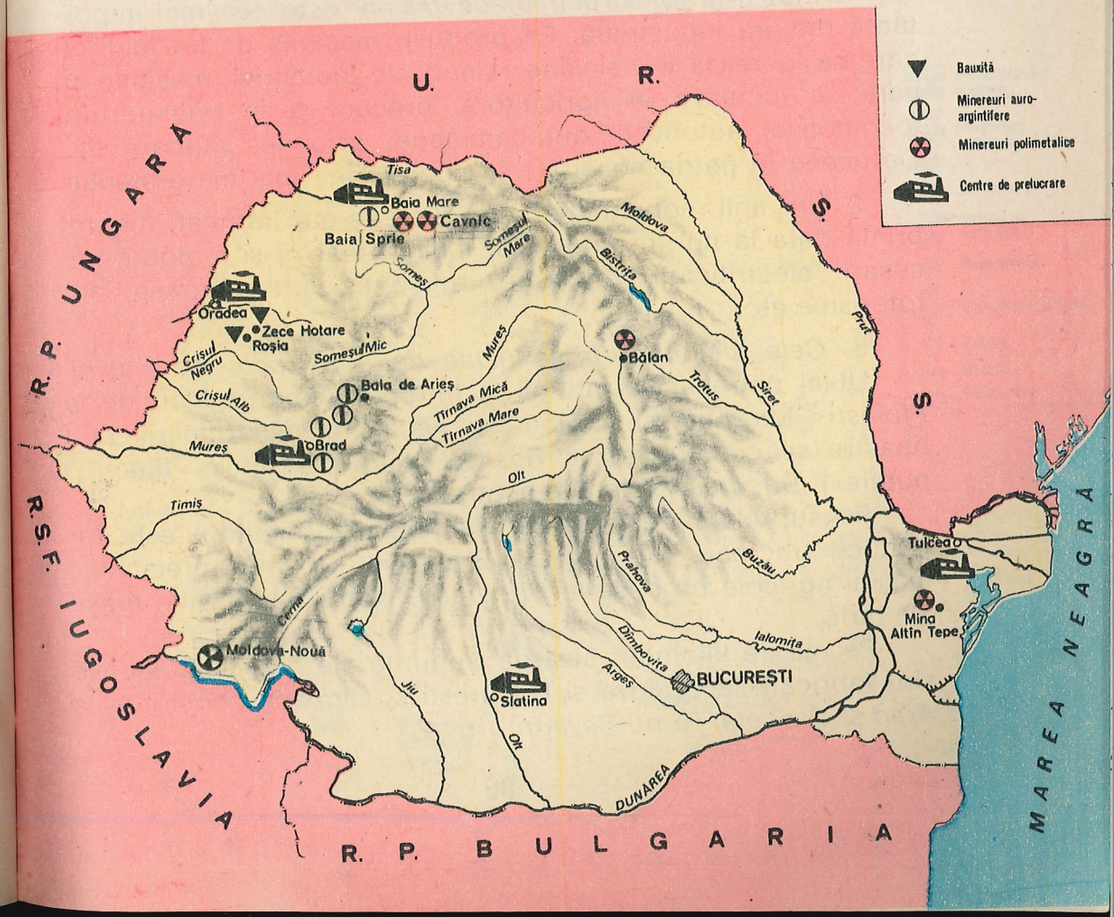

3. *Centre de prelucrare.* Cele mai importante centre de prelucrare a metalelor neferoase sînt: *Baia Mare*, pentru *plumb* și *cupru*, *Oradea*, *Tulcea* și *Slatina*, pentru *aluminiu*.

Aplicații:

— Indicați pe harta economică a țării locurile de unde se extrag minereuri feroase și neferoase.
— Arătați pe hartă cele mai importante centre siderurgice din țară.

Industria construcțiilor de mașini

1. *Industria construcțiilor de mașini* este cea mai importantă ramură industrială. Ea produce mașinile de tot felul cu care se lucrează în celelalte ramuri ale industriei, mașinile cu care se lucrează în agricultură, precum și în transporturi: locomotive, autobuze, autocamioane, avioane, vapoare etc. De aceea în patria noastră i se acordă cea mai mare atenție.

2. În anii construcției socialiste s-au fabricat, pentru prima dată la noi în țară, utilaj minier, mașini și motoare necesare electrificării, tractoare, rulmenți, autocamioane, autoturisme etc.

3. *Cele mai importante uzine de construcții de mașini:* Utilaj petrolier se fabrică la Întreprinderea «1 Mai» de la *Ploiești*. Mașinile și motoarele necesare electrificării țării noastre se construiesc la *Reșița*, *Craiova* (Uzinele «Electroputere»), *București* și în alte centre.

Pe suprafețe de milioane de hectare, pămîntul este lucrat cu tractoare fabricate la *Brașov* și *Craiova*, precum și mașini agricole produse la *București*, *Craiova* și în alte orașe ale țării.

Pe mii de kilometri aleargă trenurile ale căror locomotive sînt fabricate la Craiova și București și vagoane construite la *Arad* și *Drobeta-Turnu Severin*.

Întreprinderea de autoturisme din Pitești

Principalele centre ale industriei construcțiilor de mașini

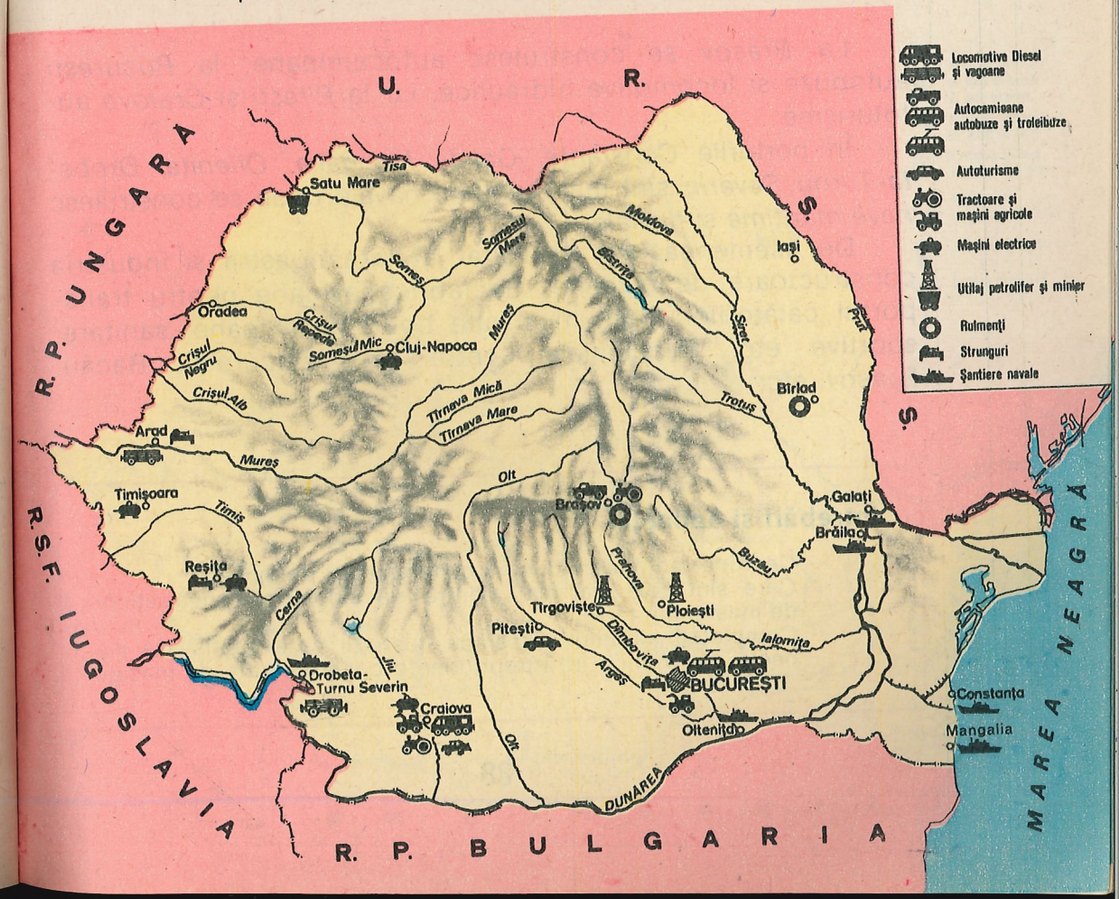

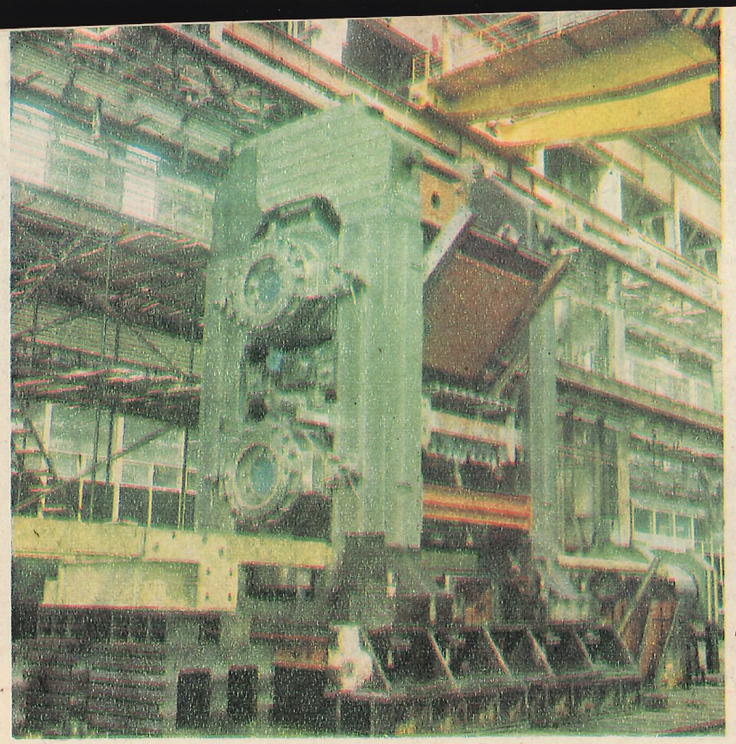

București. Aspect de la Întreprinderea de Mașini Grele.

La *Brașov* se construiesc autocamioane, la *București* autobuze și locomotive hidraulice, iar la *Pitești* și *Craiova* autoturisme.

În porturile *Constanța, Galați, Mangalia, Oltenița, Drobeta-Turnu Severin* sînt mari șantiere navale, unde se construiesc *nave maritime* și *fluviale*.

De asemenea, s-a dezvoltat în țara noastră și industria constructoare de avioane. Se fabrică avioane pentru transportul călătorilor, precum și alte tipuri de avioane: sanitare, sportive etc. Principalele centre sînt: București, Bacău, Brașov, etc.

Întrebări și aplicații:

— Ce importanță are industria construcțiilor de mașini?
— Care sînt cele mai mari centre ale industriei construcțiilor de mașini din țară?
— Completați albumul clasei cu ilustrații care înfățișează aspecte din munca în întreprinderile constructoare de mașini.

Industria chimică

Industria chimică este una din ramurile de bază ale industriei românești care s-a dezvoltat deosebit de mult în anii construcției socialiste.

Un rol deosebit în dezvoltarea industriei chimice, a științei și învățămîntului în țara noastră îl are tovarășa academician doctor inginer *Elena Ceaușescu*, savant de renume mondial, care își aduce o deosebită contribuție la înflorirea patriei noastre dragi.

1. Țara noastră dispune de importante materii prime care se folosesc în industria chimică. Astfel petrolul, gazele naturale, cărbunii, sarea și minereurile neferoase, lemnul și stuful sînt mult folosite în industria chimică.

Principalele centre ale industriei chimice.

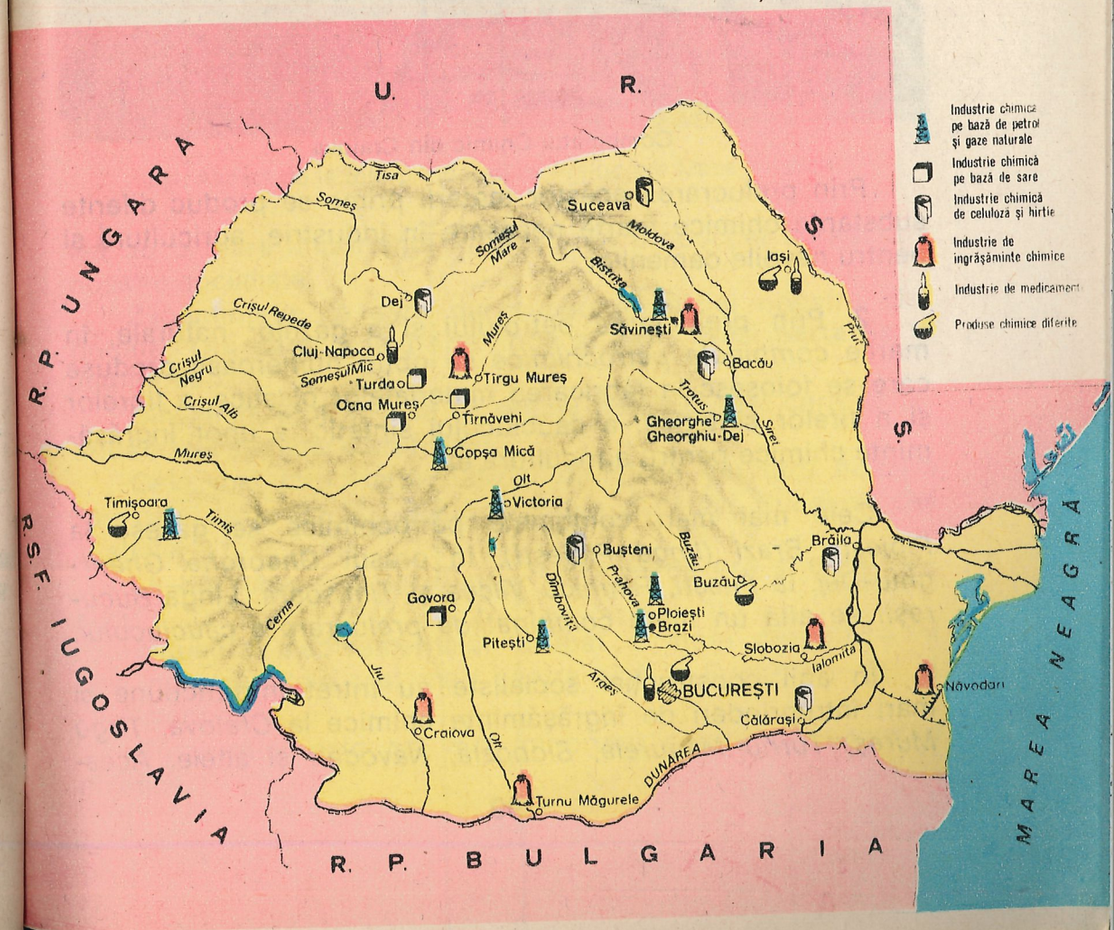

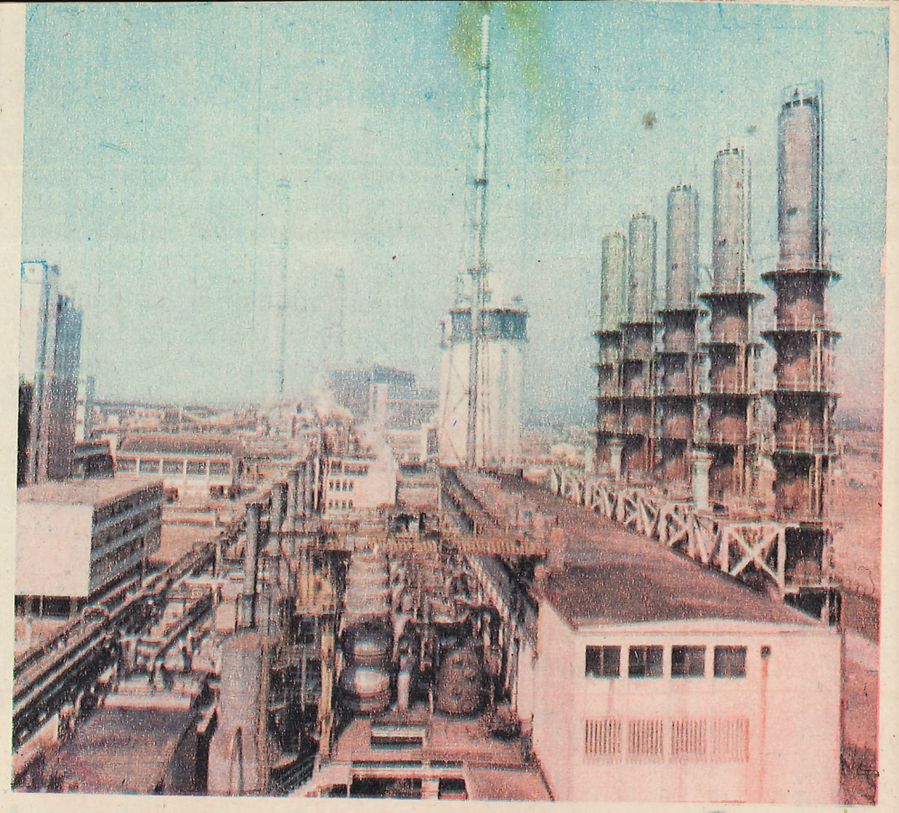

Combinatul Chimic din Craiova

Prin prelucrarea acestor materii prime se produc diferite substanţe chimice foarte necesare în industrie, agricultură şi pentru nevoile oamenilor.

2. Prin prelucrarea petrolului şi a gazelor naturale, în marile *combinate petrochimice* se obţin numeroase produse care se folosesc la fabricarea materialelor plastice, a fibrelor şi a firelor sintetice, a cauciucului sintetic, a unor îngrăşăminte chimice pentru agricultură etc.

Cele mai mari combinate petrochimice se găsesc la *Ploieşti, Brazi (lîngă Ploieşti)*, în oraşul *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, la *Piteşti, Rîmnicu Vîlcea* şi *Timişoara*. Lîngă *Bucureşti* se află un mare *combinat de prelucrare a cauciucului*.

În anii construcţiei socialiste au intrat în funcţiune şi mari întreprinderi de îngrăşăminte chimice la *Craiova, Tîrgu Mureş, Turnu Măgurele, Slobozia, Năvodari* şi altele. Acestea au o mare importanţă în creşterea producţiei agriculturii noastre socialiste.

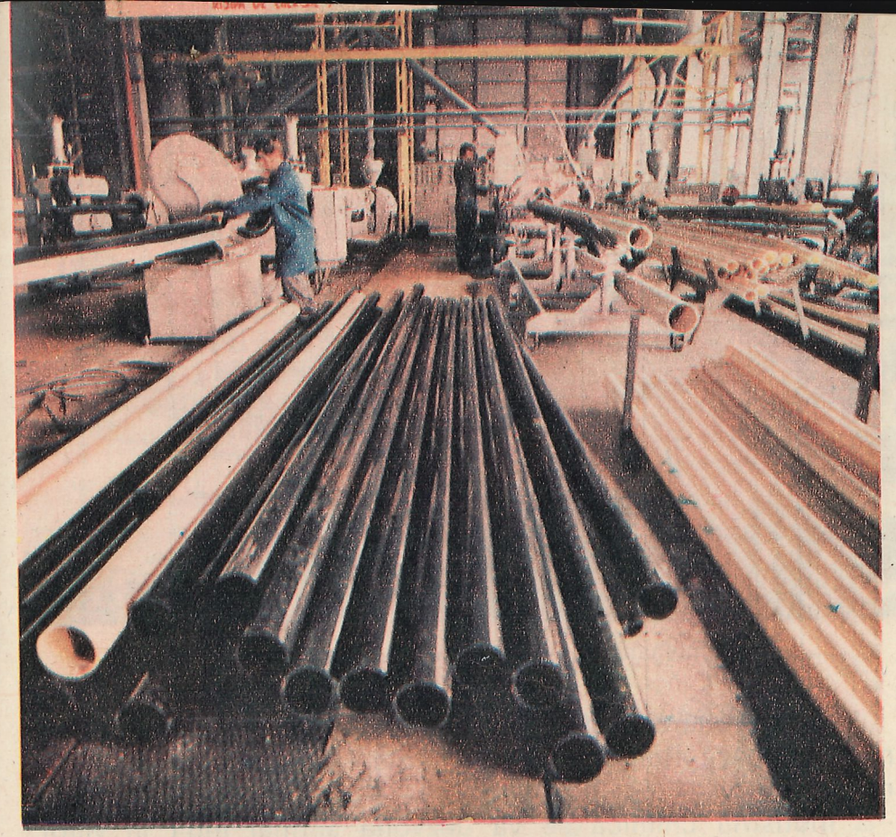

Iaşi. Aspect de la Întreprinderea de Prelucrare Mase Plastice.

Zăcămintele de sare din subsolul patriei noastre sînt bogate. Din sare se extrage sodă şi clor. **(vezi harta de la pagina 89.)**

Din lemn, stuf şi paie se obţine celuloză, din care se fabrică hîrtie şi mătase artificială.

Cele mai importante fabrici de hîrtie din ţara noastră sînt cele de la *Bacău, Buşteni, Brăila, Călăraşi, Suceava, Dej* şi altele.

La *Săvineşti* este un mare combinat de fire şi fibre chimice.

Industria medicamentelor a luat o mare dezvoltare în ţara noastră. Cele mai mari centre sînt la *Bucureşti, Iaşi* şi *Cluj-Napoca*.

Bucureştiul este cel mai important centru de cercetări chimice.

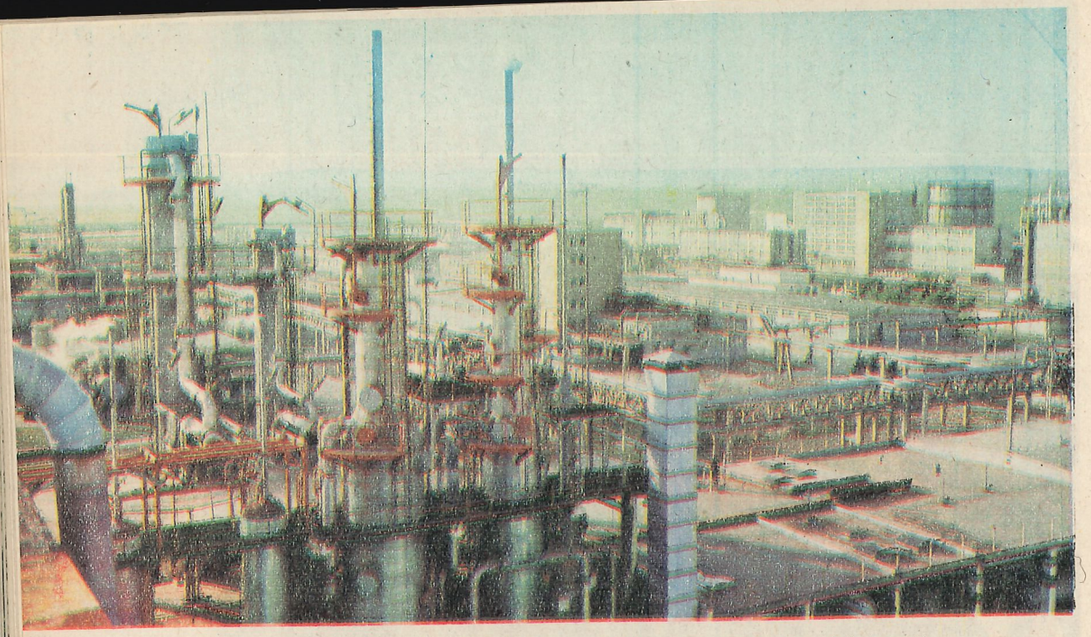

Combinatul de Fire și Fibre Chimice din Săvinești

3. Dezvoltarea atît de mare pe care a luat-o industria chimică situează România printre țările fruntașe în această ramură.

Industria chimică se va dezvolta și mai mult în viitor.

Aplicații:

— Ce produse chimice se fabrică în județul în care locuiți?
— Dați exemple de produse ale industriei chimice aflate în locuința voastră.

Industria materialelor de construcții și a lemnului

I. Industria materialelor de construcții

1. În țara noastră se construiesc în număr mare întreprinderi, fabrici, șosele, baraje, poduri și locuințe.

Spuneți cîteva dintre cele mai cunoscute materiale care se folosesc pentru aceste construcții.

2. Țara noastră este foarte bogată în materiale pentru construcții.

Astfel, *granitul*, o piatră tare, se găsește în unele regiuni muntoase și este folosit în construcții și la pietruitul drumurilor.

Marmura este o piatră deosebit de frumoasă care servește în construcții. De asemenea, din ea se fac statui și monumente. Se găsește și se extrage din *Munții Poiana Ruscă* și din alte locuri.

În regiunile de dealuri și cîmpii se găsește la tot pasul *lutul*, iar din albiile rîurilor se scot *nisipuri* și *pietrișuri*.

3. Prin prelucrarea în fabrici a unor materiale scoase din cariere se obțin materiale de mare trebuință pentru con-

Principalele centre ale industriei materialelor de construcții

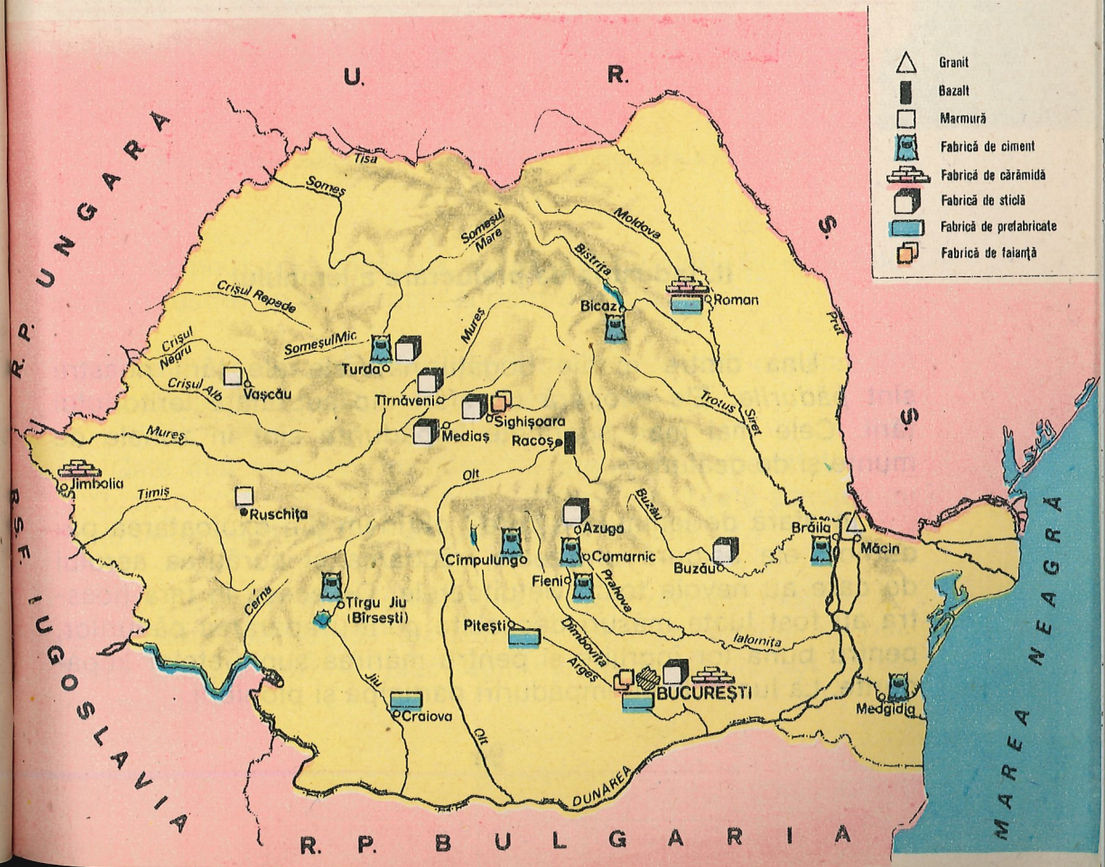

strucții. Așa este, de exemplu, cimentul, folosit în tot felul de construcții: la clădiri, la baraje, la construcția podurilor, a digurilor etc.

Întreprinderi de ciment sînt la *Fieni, Bicaz, Bîrsești* (lîngă *Tîrgu Jiu), Medgidia, Cîmpulung* și în alte locuri.

Varul, care se obține prin arderea pietrelor de calcar în cuptoare speciale, este un material necesar în construcții.

Din *lut* se fabrică *țigle* și *cărămizi.*

Pentru clădiri este nevoie de geamuri, pe care le produc *fabricile de sticlă.*

Întrebare:

Ce întreprinderi ale industriei materialelor de construcții sînt în județul vostru?

II. Industria de prelucrare a lemnului

1. Una dintre marile bogății naturale ale țării noastre sînt *pădurile.* Ele acoperă un sfert din suprafața teritoriului țării. Cele mai mari suprafețe împădurite sînt în zonele de munte și de dealuri.

În afară de lemnul pe care-l obținem din exploatarea pădurilor, ele asigură umezeala, răcoarea și curățirea aerului de care au nevoie toate viețuitoarele. De aceea în țara noastră au fost luate măsuri deosebite pentru apărarea pădurilor, pentru buna lor îngrijire și pentru mărirea suprafețelor împădurite. La lucrările de împăduriri participă și pionierii.

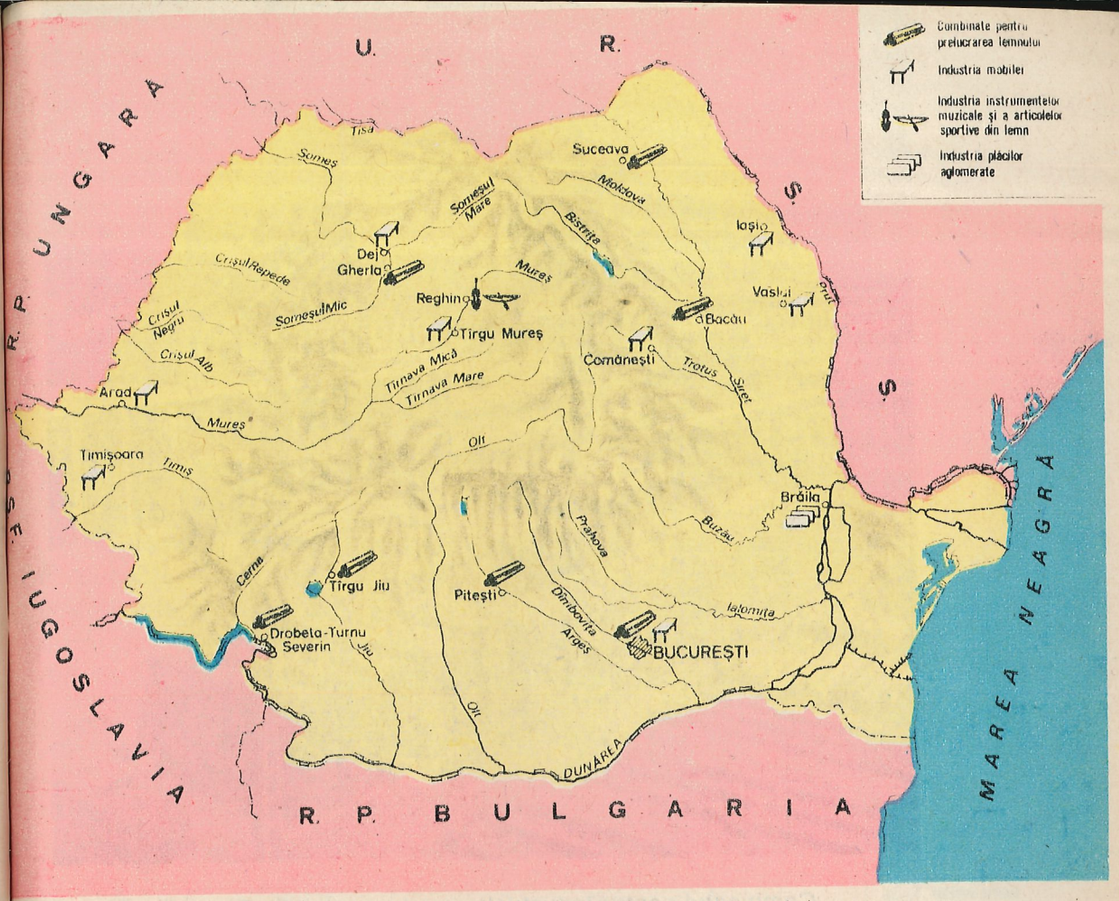

Principalele centre ale industriei de prelucrare a lemnului

2. Lemnul pădurilor are multe întrebuințări. El este folosit în industrie, în construcții și pentru încălzit.

După tăierea din pădure, trunchiurile de copaci sînt transportate la fabricile de cherestea.

Cele mai mari întreprinderi de prelucrare a lemnului sînt la *București, Suceava, Tîrgu Jiu, Pitești* ș.a. Toate acestea au intrat în funcțiune în anii construcției socialiste.

Acestea sînt întreprinderi mari, înzestrate cu mașini moderne, unde se fabrică tot felul de produse: *cherestea, parchete, placaje, furnire, plăci aglomerate din lemn, uși, ferestre, mobilă* etc.

Combinatul pentru Industrializarea Lemnului din Tîrgu Jiu

Mari întreprinderi de mobilă sînt la *Tîrgu Mureș, Arad, Vaslui, Dej* etc. (vezi harta de la pagina 95).

Întrebări:

— Ce materiale de construcții există în județul în care locuiți? La ce sînt folosite?
— Ce importanță are industria lemnului?
— Cum contribuiți voi la munca de împădurire?

Industria ușoară

I. Industria textilă

Industria textilă cuprinde fabrici de făcut fire, numite *filaturi, fabrici de țesături, fabrici de tricotaje* și *confecții.*

În țara noastră, industria textilă a luat o mare dezvoltare în anii construcției socialiste.

Cele mai mari filaturi și țesătorii se găsesc în orașele *București, Arad, Iași, Botoșani* și *Oltenița.* Stofele de lînă și postavurile se fabrică la *Brașov* și *Sibiu.* Întreprinderea de la *Buhuși,* din Moldova, este cea mai mare întreprindere de postav din țară. Fabrici de mătase sînt în orașele *București* și *Lugoj.*

Principalele centre ale industriei textile și de pielărie

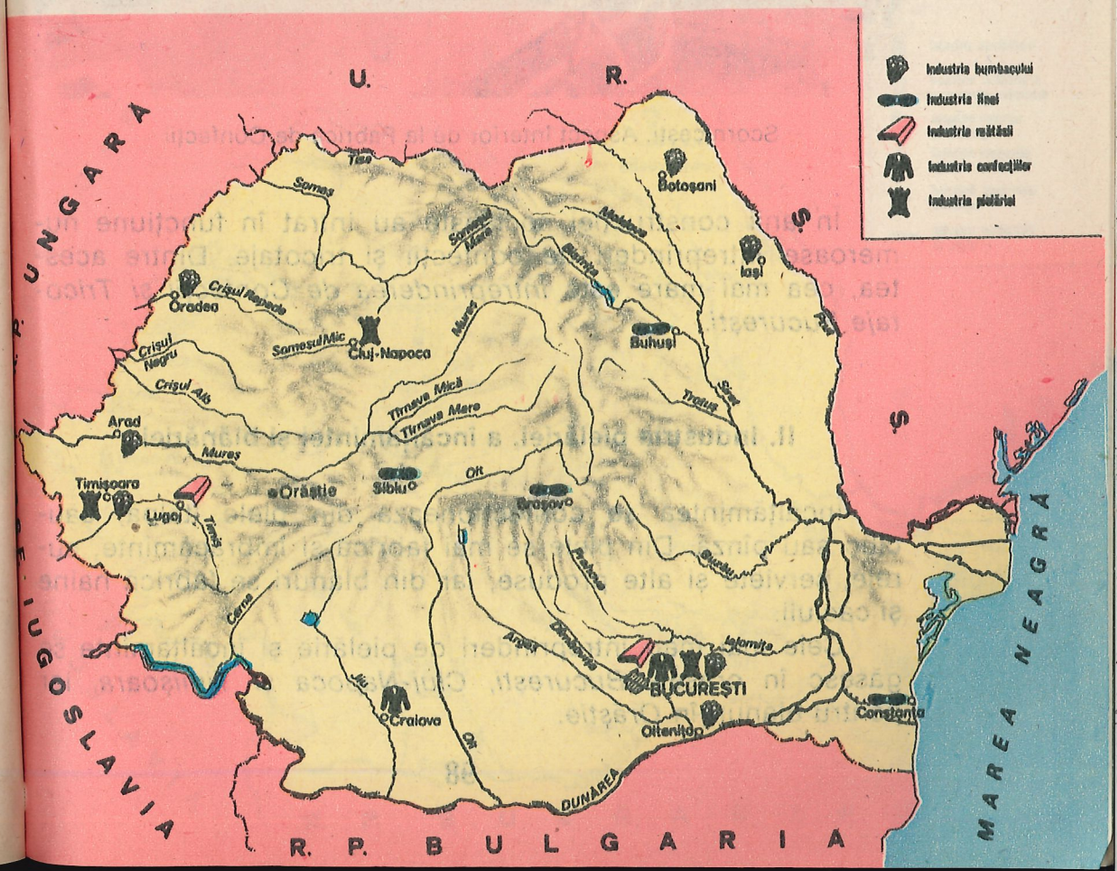

Scornicești. Aspect interior de la Fabrica de Confecții

În anii construcției socialiste au intrat în funcțiune numeroase întreprinderi de confecții și tricotaje. Dintre acestea, cea mai mare este *Întreprinderea de Confecții și Tricotaje București.*

II. Industria pielăriei, a încălțămintei și blănăriei

Încălțămintea se confecționează din piele, talpă, cauciuc sau pînză. Din piele se mai fabrică și îmbrăcăminte, curele, serviete și alte produse, iar din blănuri se fabrică haine și căciuli.

Cele mai mari întreprinderi de pielărie și încălțăminte se găsesc în orașele *București, Cluj-Napoca* și *Timișoara,* iar pentru blănuri, în *Orăștie.*

Industria alimentară

1. Principalele materii prime pe care le folosește industria alimentară sînt date de agricultură. Acestea sînt fie produse vegetale, fie produse animale.

2. **Ramurile industriei alimentare:**

a) *Industria morăritului* s-a dezvoltat pe tot cuprinsul țării. Mori cu o capacitate de producție foarte ridicată se găsesc în orașele mari ale țării.

b) *Industria zahărului* cuprinde întreprinderile de zahăr care folosesc ca materie primă sfecla de zahăr. Fabrici de zahăr sînt la *Roman, Bucecea, Giurgiu, Buzău, Corabia* și altele.

Principalele centre ale industriei alimentare

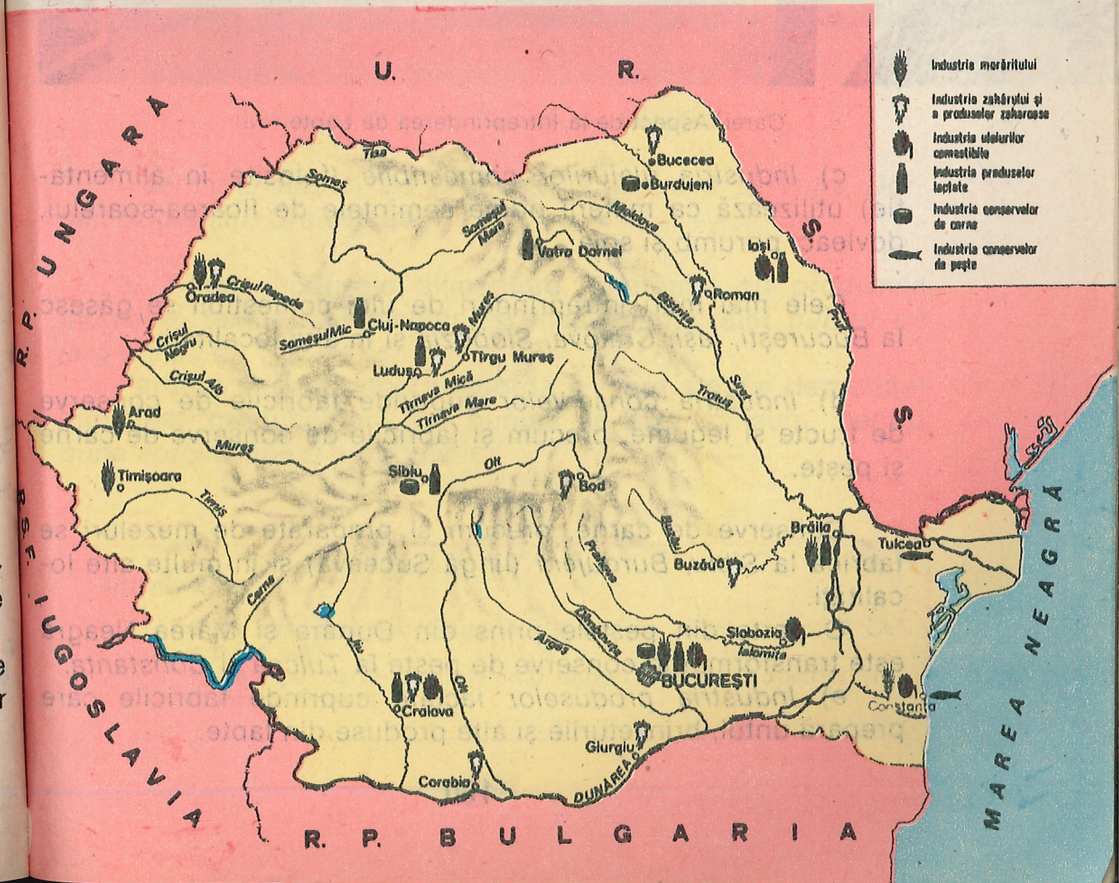

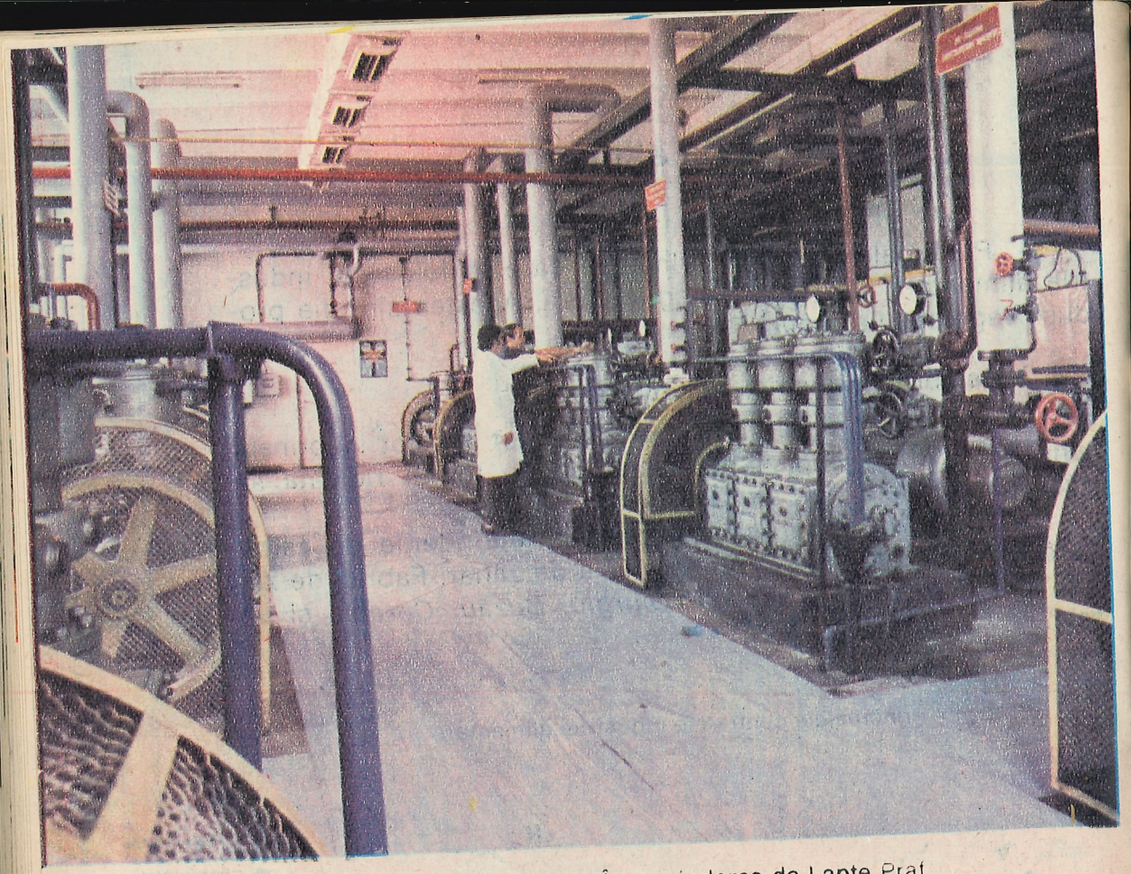

Carei. Aspect de la Întreprinderea de Lapte Praf

c) *Industria uleiurilor comestibile* (folosite în alimentație) utilizează ca materii prime semințele de floarea-soarelui, dovleac, porumb și soia.

Cele mai mari întreprinderi de ulei comestibil se găsesc la *București, Iași, Craiova, Slobozia* și în alte localități.

d) *Industria conservelor* cuprinde fabricile de conserve de fructe și legume, precum și fabricile de conserve de carne și pește.

Conserve de carne, precum și preparate de mezeluri se fabrică la *Sibiu, Burdujeni* (lîngă Suceava) și în multe alte localități.

O parte din peștele prins din Dunăre și Marea Neagră este transformat în conserve de pește la *Tulcea* și *Constanța*.

e) *Industria produselor lactate* cuprinde fabricile care prepară untul, brînzeturile și alte produse din lapte.

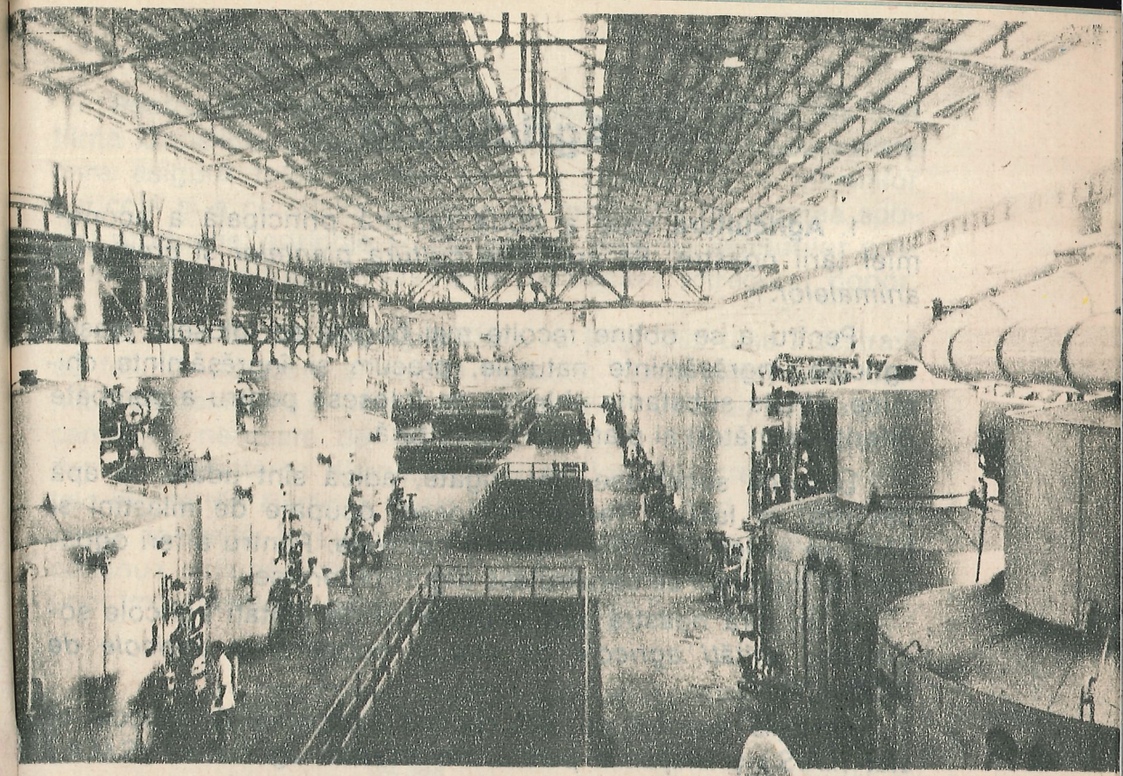

Fabrica de zahăr «Siretul» din Bucecea

Însemnate fabrici de produse lactate sînt la *Vatra Dornei, București, Craiova* etc.

3. Toate produsele alimentare, împreună cu produsele industriei textile, ale pielăriei și încălțămintei sînt *bunuri de larg consum*.

Partidul și statul nostru acordă o mare atenție dezvoltării industriei producătoare de bunuri de larg consum, pentru buna aprovizionare a populației.

Întrebări:

— Care sînt centrele industriei ușoare din județul vostru? Ce produc ele?

— Arătați pe hartă centrele mai importante ale industriei alimentare din țară.

Agricultura

1. **Agricultura** este a doua ramură principală a economiei țării noastre. Ea cuprinde *cultura plantelor* și *creșterea animalelor*.

Pentru a se obține recolte mai bogate se folosesc mașini agricole, îngrășăminte naturale, precum și îngrășăminte chimice. Unele substanțe chimice se folosesc pentru a combate diferiți dăunători ai plantelor de cultură.

Locurile secetoase sînt irigate, adică sînt udate cu apă din rîuri și lacuri. Terenurile joase, ocupate de mlaștini și bălți, se seacă pentru a putea fi cultivate. Pentru a feri ogoarele de inundații se construiesc diguri puternice.

2. În țara noastră sînt două feluri de unități agricole socialiste: *unități agricole de stat* și *cooperative agricole de producție*.

Unitățile agricole de stat cuprind *întreprinderile agricole de stat (Î.A.S.)* și *stațiunile pentru mecanizarea agriculturii (S.M.A.)*.

Întreprinderile agricole de stat sînt mari unități socialiste, înzestrate cu întinse suprafețe de teren.

Întreprinderile agricole de stat dau statului importante cantități de produse agricole, contribuind în mare măsură atît la aprovizionarea populației cu aceste produse, cît și la export.

Stațiunile pentru mecanizarea agriculturii execută cu tractoarele, combinele, semănătorile și alte mașini muncile agricole de pe ogoarele cooperativelor agricole de producție.

În *cooperativele agricole de producție*, pămîntul, uneltele și alte mijloace de producție sînt proprietatea obștească a țăranilor cooperatori. Pămîntul se lucrează cu mașinile agricole care aparțin stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii. Veniturile se împart după cantitatea și calitatea muncii depuse de fiecare cooperator.

Prin munca lor, țăranii cooperatori măresc mereu avutul obștesc, fapt care duce la întărirea cooperativei agricole de producție și la sporirea veniturilor țăranilor cooperatori.

Pentru dezvoltarea în continuare a agriculturii au luat ființă Consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste care asigură folosirea mai bună a pămîntului, a mașinilor agricole și a celorlalte mijloace de producție în vederea sporirii producției agricole și, ca urmare, mărirea veniturilor producătorilor agricoli și creșterea bunăstării întregului popor.

3. Și în viitorii ani, agricultura va fi tot mai bine înzestrată cu felurite tractoare și mașini agricole. Marile combinate chimice existente, cît și cele care se vor mai construi, vor asigura cantitățile necesare de îngrășăminte și de substanțe folosite pentru combaterea dăunătorilor și bolilor. Vor crește suprafețele irigate din Bărăgan și din alte părți, unde cad puține precipitații. În Deltă, în Lunca Dunării și în luncile unor rîuri se va continua acțiunea de scoatere de sub pericolul inundațiilor a unor importante suprafețe de teren, care vor fi date agriculturii.

Iată cum a crescut «zestrea» agriculturii noastre

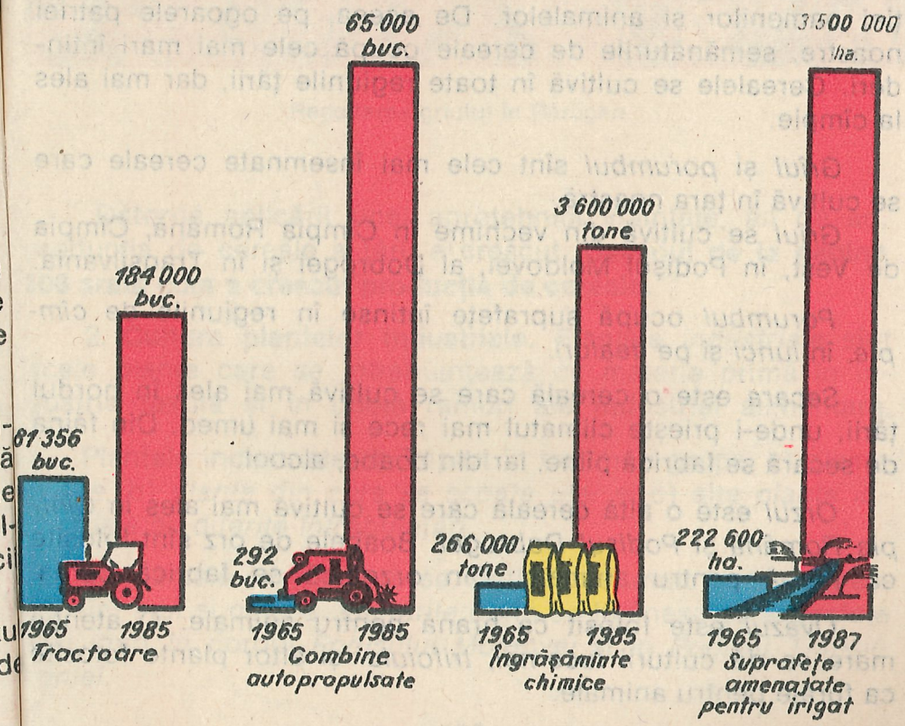

Partidul și statul acordă o mare atenție creșterii numărului animalelor domestice și îmbunătățirii raselor acestora. Ca urmare a acestor măsuri, producția agricolă a țării noastre crește tot mai mult.

Aplicație:

— Faceți o vizită la cea mai apropiată întreprindere agricolă de stat sau cooperativă agricolă de producție și interesați-vă despre activitatea lor.

Cultura plantelor

1. **Cultura cerealelor.** Cultura cerealelor are o deosebită însemnătate, pentru că cerealele constituie baza alimentației oamenilor și animalelor. De aceea, pe ogoarele patriei noastre, semănăturile de cereale ocupă cele mai mari întinderi. Cerealele se cultivă în toate regiunile țării, dar mai ales la cîmpie.

Grîul și *porumbul* sînt cele mai însemnate cereale care se cultivă în țara noastră.

Grîul se cultivă din vechime în Cîmpia Română, Cîmpia de Vest, în Podișul Moldovei, al Dobrogei și în Transilvania.

Porumbul ocupă suprafețe întinse în regiunile de *cîmpie*, în *lunci* și pe *dealuri*.

Secara este o cereală care se cultivă mai ales în nordul țării, unde-i privește climatul mai rece și mai umed. Din făina de secară se fabrică pîine, iar din boabe, alcool.

Orzul este o altă cereală care se cultivă mai ales în *Cîmpia Română* și *Podișul Dobrogei*. Boabele de orz sînt folosite ca hrană pentru animale. Din orzoaică se fabrică berea.

Ovăzul este folosit ca hrană pentru animale. O atenție mare se dă culturii *lucernei*, *trifoiului* și altor plante folosite ca furaje pentru animale.

Recoltarea grîului în Bărăgan

Datorită aplicării unei agrotehnici înaintate, an de an, producția de cereale a țării a crescut. **Desenul de la pagina 106 arată cum a crescut producția de cereale.**

2. **Cultura plantelor industriale.** *Plantele industriale* sînt acele plante care se întrebuințează ca materie primă în industria textilă și în unele ramuri ale industriei alimentare.

Plantele industriale se împart în trei mari grupe: a) *plante textile*, b) *plante din care se scoate ulei* și c) alte *plante industriale cu diferite întrebuințări*.

a) *Plantele textile* care se cultivă mai mult în țara noastră sînt *inul* și *cînepa*. Culturile de in se întîlnesc pe suprafețe mai mari în nordul *Podișului Moldovei* și în *Podișul Transilvaniei*.

Creşterea producţiei de cereale

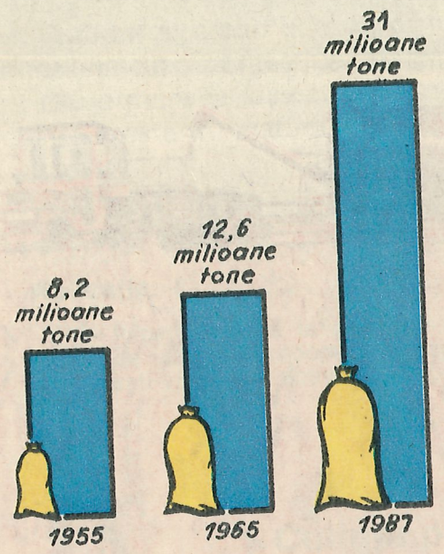

Zone cerealiere

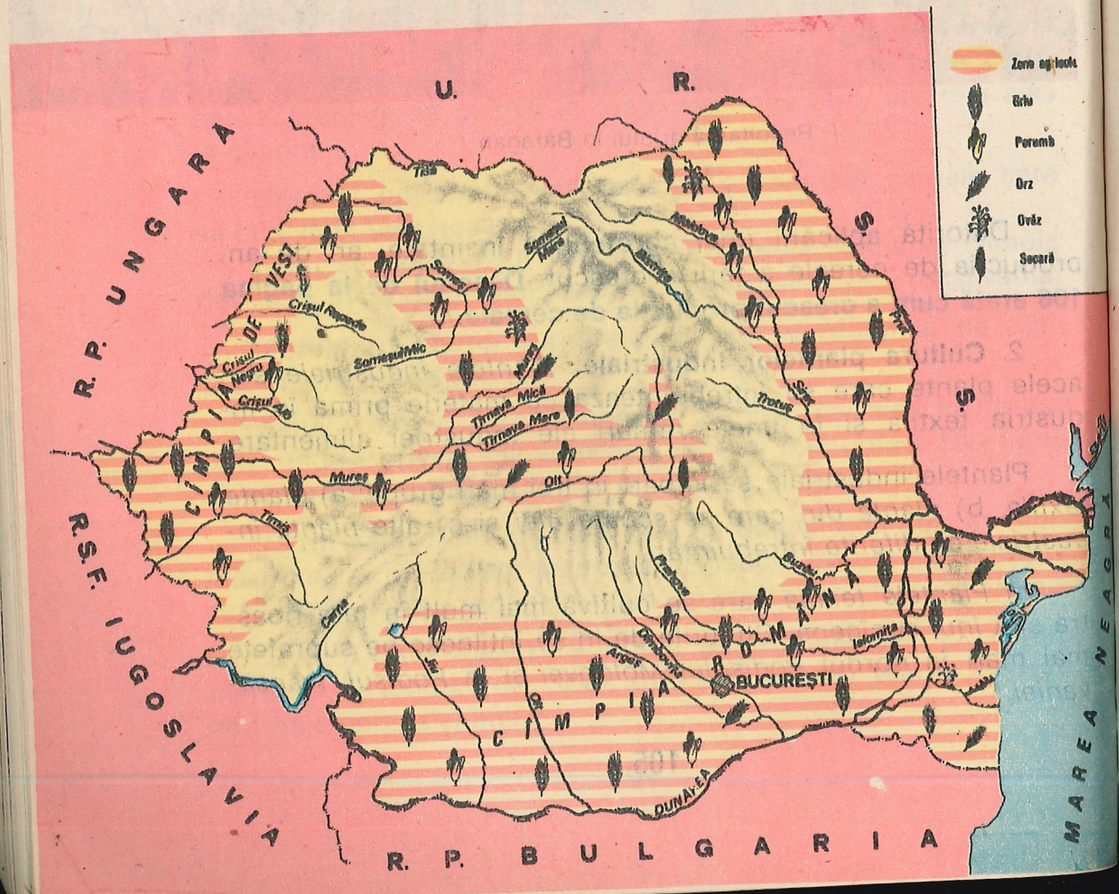

Cultură de floarea-soarelui în Bărăgan

Din firele de in se ţes pînzeturi frumoase, iar din seminţe se fabrică ulei pentru prepararea vopselelor.

Cînepa se cultivă mai ales în *Cîmpia de Vest* şi *Podişul Transilvaniei*. Cînepa dă un fir rezistent. Din el se fabrică pînzeturi groase, frînghii şi saci.

b) Unele plante cultivate au seminţe din care se scot uleiuri comestibile. Cea mai cunoscută plantă cultivată la noi pentru ulei este *floarea-soarelui*. Se cultivă mai ales în estul şi sud-estul ţării.

Aspect dintr-o seră de legume

c) Din grupa celorlalte plante industriale fac parte: *sfecla de zahăr, tutunul* și *plantele medicinale*. Sfecla de zahăr se cultivă mai ales în *Podișul Moldovei* și *Podișul Transilvaniei*.

3. **Cultura legumelor și a zarzavaturilor** este foarte importantă, deoarece, deține un loc însemnat în hrana populației. Ele conțin numeroase substanțe hrănitoare. În mai multe locuri din țară s-au construit mari sere pentru cultura legumelor și în timpul iernii. În județul vostru sînt asemenea sere? Faceți o vizită la una din serele din apropiere!

Aplicație:

Vezi harta de la pagina 106 și arată răspîndirea principalelor culturi de cereale din țara noastră.

Cultura pomilor fructiferi și a viței de vie

1. **Cultura pomilor fructiferi** este răspîndită mai ales în regiunile deluroase. Cele mai întinse livezi cu *pruni* se găsesc în zona *dealurilor subcarpatice*, iar *livezile cu meri*, mai ales în *Podișul Transilvaniei*.

În afară de pruni și meri se mai cultivă și alți pomi fructiferi: *peri, vișini, cireși, gutui, caiși, piersici, nuci* ș.a. Se extind tot mai mult plantațiile moderne cu soiuri de pomi de calitate superioară, de mare productivitate.

2. **Cultura viței de vie** are o veche tradiție în țara noastră. Cele mai însorite dealuri sînt acoperite cu plantații de viță de vie (podgorii). Principalele podgorii sînt la *Cotnari* (la nord de

Zonele pomicole

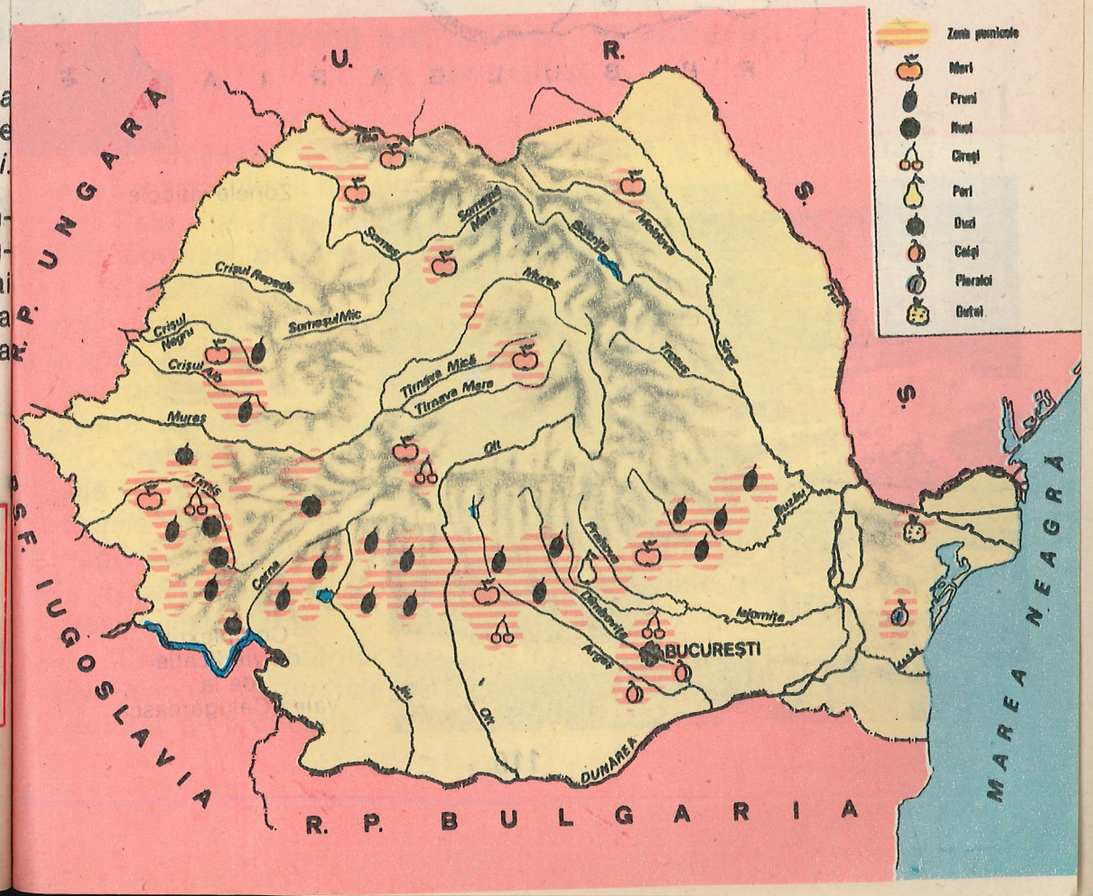

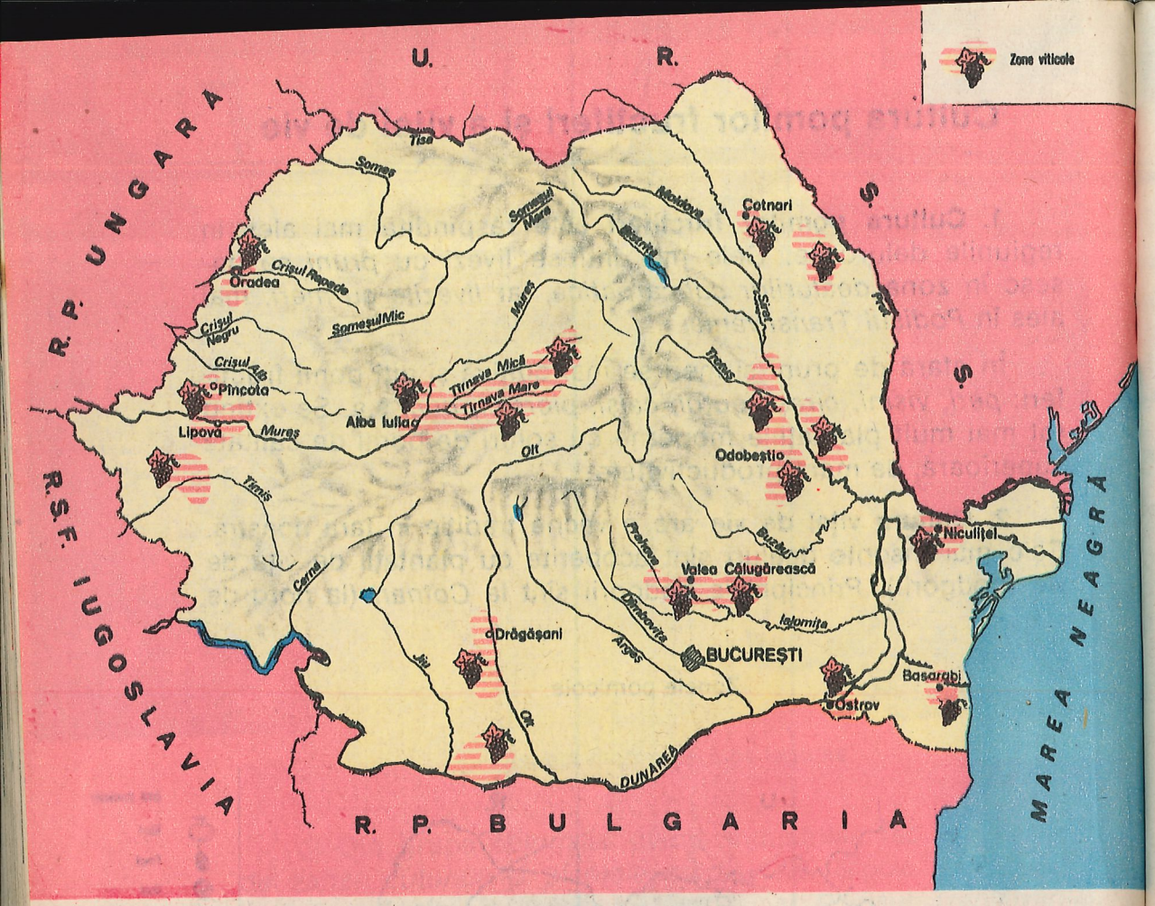

Zonele viticole

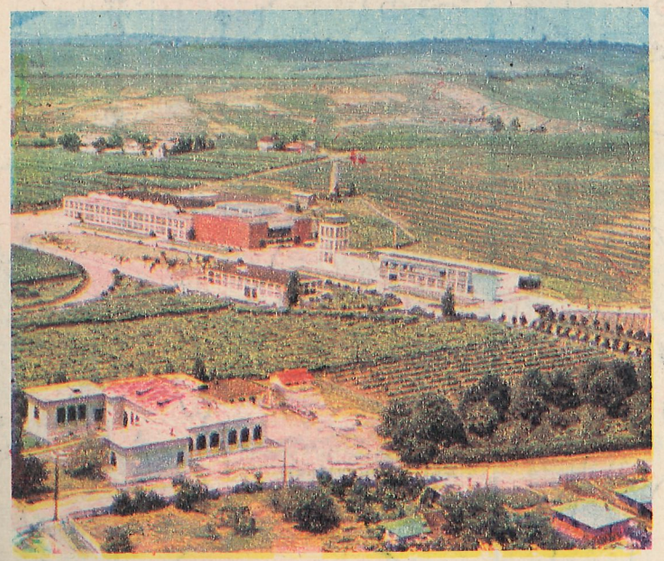

Complexul de vinificație de la Valea Călugărească

Iași), pe coastele însorite ale *Măgurii Odobeștilor*, la *Valea Călugărească* și la *Drăgășani*. În Podișul Transilvaniei podgorii întinse se găsesc pe dealurile *Tîrnavelor*, iar în Podișul Dobrogei se află vestita podgorie *Murfatlar*.

Podgoriile dau struguri de masă și struguri din care se obțin diferite feluri de vinuri.

Calitatea vinurilor românești este cunoscută și peste hotare.

Aplicație:

Urmăriți pe harta alăturată zonele viticole din țara noastră.

Creșterea animalelor, vînătoarea și pescuitul

1. **Creșterea animalelor** este o veche și importantă ramură a agriculturii noastre.

Cele mai răspîndite animale domestice din țara noastră sînt: *bovinele, porcinele, ovinele* și *păsările*.

Creșterea bovinelor și mai ales a vacilor de lapte este mai dezvoltată în nordul țării *(Depresiunea Dornelor, Depresiunea Maramureșului)*, în estul și sudul *Podișului Transilvaniei*, precum și în vestul țării. În aceste părți se găsesc întinse pășuni naturale, pe care pasc numeroase cirezi de vite.

Creșterea ovinelor (oilor) cu lînă fină este mult răspîndită în *Podișul Dobrogei*. Un număr mare de oi cresc în *regiunile muntoase* ale țării, unde se găsesc pășuni cu iarbă fragedă și hrănitoare.

Creșterea porcilor este dezvoltată în toată țara, dar mai ales în vestul țării.

Creșterea păsărilor a luat o mare dezvoltare în combinatele avicole, în fermele agricole și în numeroase cooperative agricole de producție.

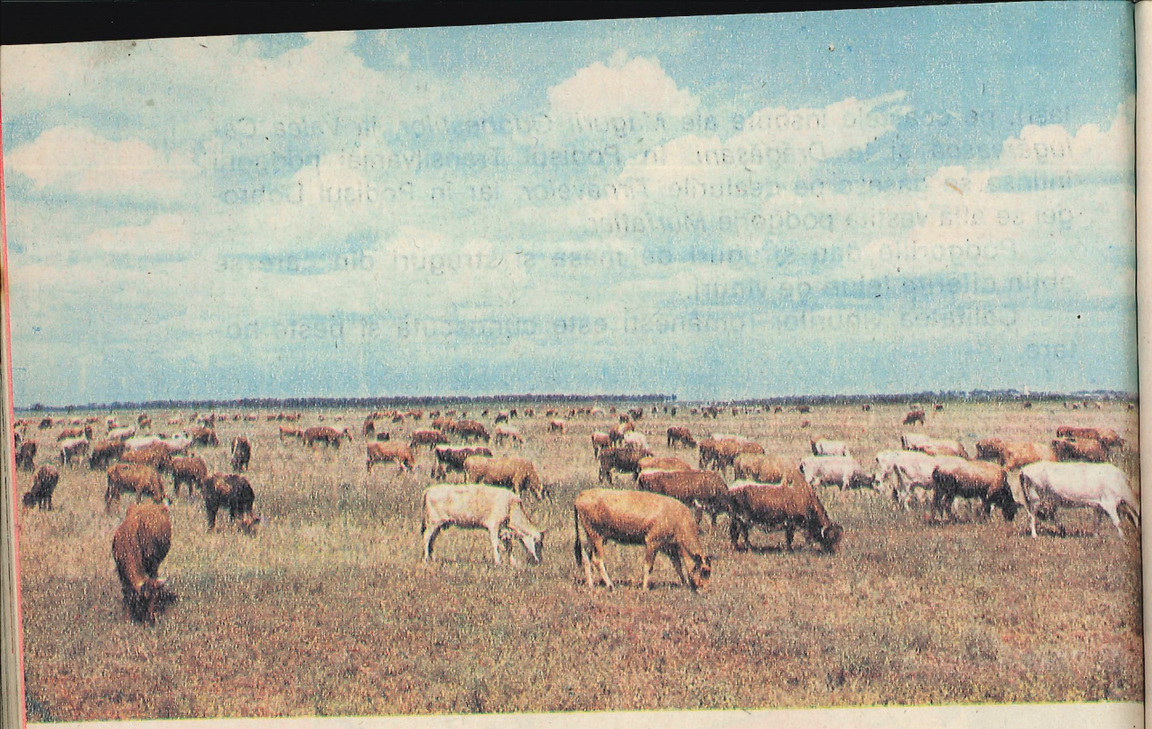

Vaci la pășune în Cîmpia de Vest

Creșterea albinelor se practică în toată țara, acolo unde se găsesc pajiști înflorite, păduri de tei, plantații de salcîm.

Creșterea viermilor de mătase este larg răspîndită mai ales în sud-vestul țării. Aici au luat ființă întinse plantații de duzi, a căror frunză constituie hrana viermilor de mătase.

2. **Vînătoarea.** Pe tot cuprinsul țării se găsesc întinse locuri cu cel mai felurit vînat cu păr sau cu pene. Multe dintre animale sînt vînate numai pentru blană, și altele și pentru carnea lor. Altele sînt vînate pentru că aduc stricăciuni.

Cele mai cunoscute locuri de vînătoare sînt în *Delta* și *Lunca Dunării*. Aici se vînează diferite păsări: *rațe, gîște sălbatice* și altele. Dintre animalele cu păr, în deltă se vînează: *porci mistreți, iepuri, vulpi, lupi, dihori, vidre.*

În pădurile dese de la munte, vînatul este bogat.

3. **Pescuitul.** Principalele zone de pescuit sînt: *Delta Dunării, Dunărea* și *bălțile ei*, precum și *Marea Neagră*.

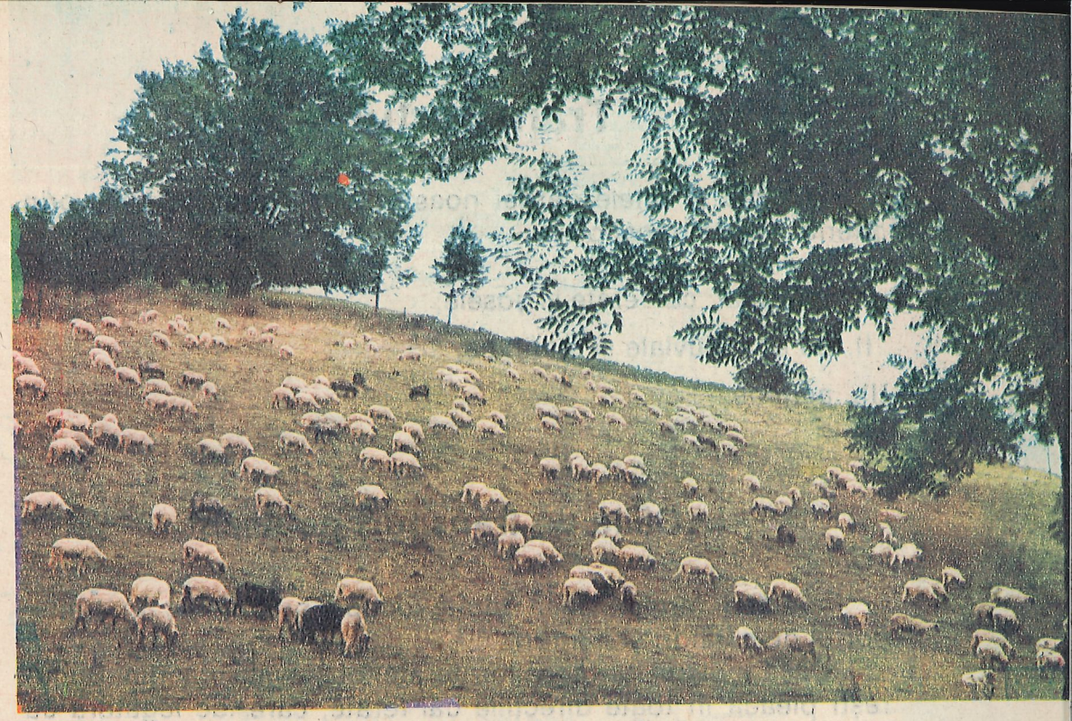

Turmă de oi la păscut în Munții Perșani

Cea mai mare cantitate de pește de apă dulce o dă Delta Dunării. Aici se pescuiesc *scrumbii, moruni, nisetri, crapi, somni, șalăi* etc.

Din apele Mării Negre se pescuiesc: *chefali, guvizi, calcani* și alți pești de apă sărată.

În apele repezi de munte se pescuiește *păstrăvul.*

Întrebări:

— Ce importanță are creșterea animalelor pentru economia țării?

— Ce importanță au vînatul și pescuitul?

Transporturile

Orașele și satele patriei noastre sînt legate între ele prin diferite căi de transport:

I. *pe uscat:* căi ferate și șosele;

II. *pe apă:* fluviale și maritime;

III. *aeriene.*

I. Căile de transport pe uscat

a. **Căile ferate.** Căile ferate ocupă primul loc în transportul de călători și mărfuri.

Dacă privim harta căilor ferate observăm că din București pleacă în toate direcțiile căi ferate, care fac legătura cu principalele localități ale țării și cu țările vecine.

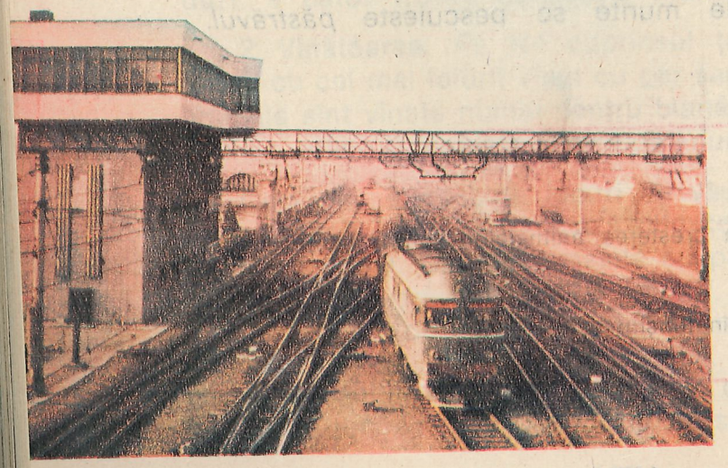

Aspect al unei porțiuni de cale ferată (Gara de Nord — București)

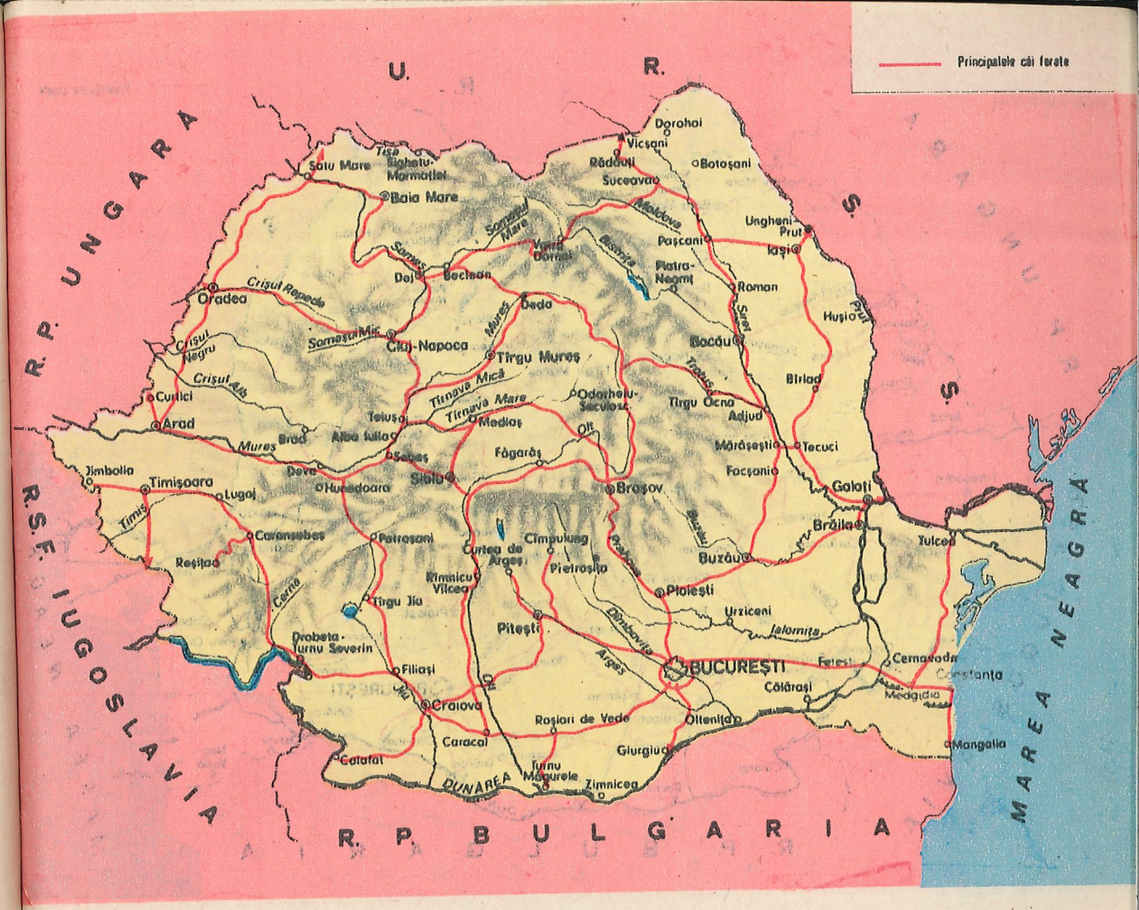

Principalele căi ferate

Priviți harta de mai sus și urmăriți traseele principalelor căi ferate.

În două locuri există poduri de cale ferată peste Dunăre: între Fetești și Cernavodă și între Giurgiu și Ruse (localitate situată în Republica Populară Bulgaria).

Transporturile pe calea ferată se modernizează tot mai mult. Locomotivele cu abur au fost înlocuite în cea mai mare parte cu locomotive Diesel-electrice și locomotive electrice, iar vagoanele de călători devin tot mai confortabile. An de an se electrifică sau se dublează noi porțiuni de cale ferată.

b. **Șoselele** fac legătura pe uscat între diferite localități ale țării. Pe șosele se transportă cu mijloace auto (camioane și mașini speciale de transport) un mare volum de mărfuri.

Pe șosele circulă autoturisme, autobuze, autocamioane, al căror număr a crescut foarte mult.

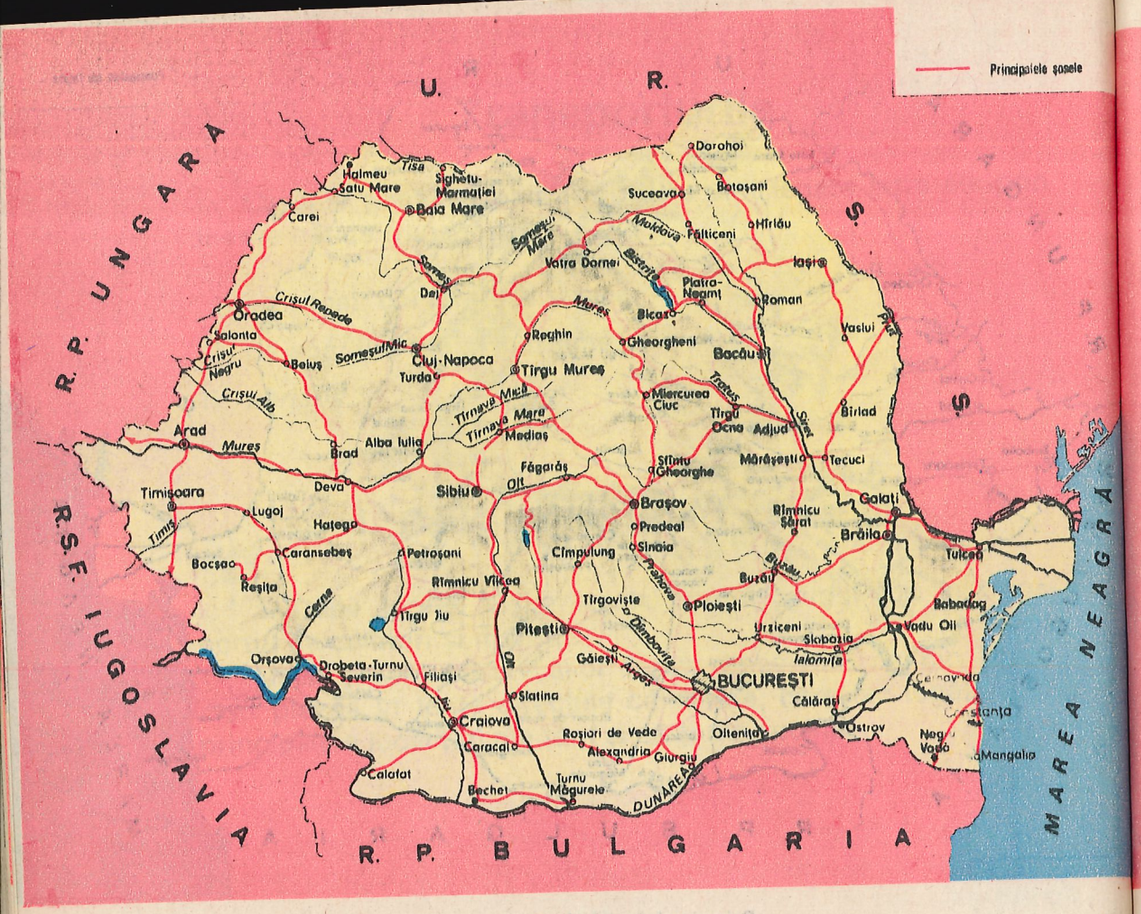

Principalele şosele

Cea mai lungă şosea asfaltată este cea care străbate ţara de-a curmezişul, de la *Oradea* prin *Cluj-Napoca*, *Braşov*, *Bucureşti* pînă la *Giurgiu* **(Vezi harta de mai sus cu principalele şosele).**

În anii construcţiei socialiste au fost asfaltate, şi modernizate multe şosele din întreaga ţară. Podurile de peste Dunăre, între *Giurgeni-Vadu Oii* şi între *Feteşti-Cernavodă* fac legătura pe şosea între Capitala ţării şi litoral.

II. Căile de transport pe apă

a. **Transporturile fluviale** în ţara noastră se fac pe *Dunăre*, pe canalul *Dunăre-Marea Neagră* şi pe canalul *Bega*.

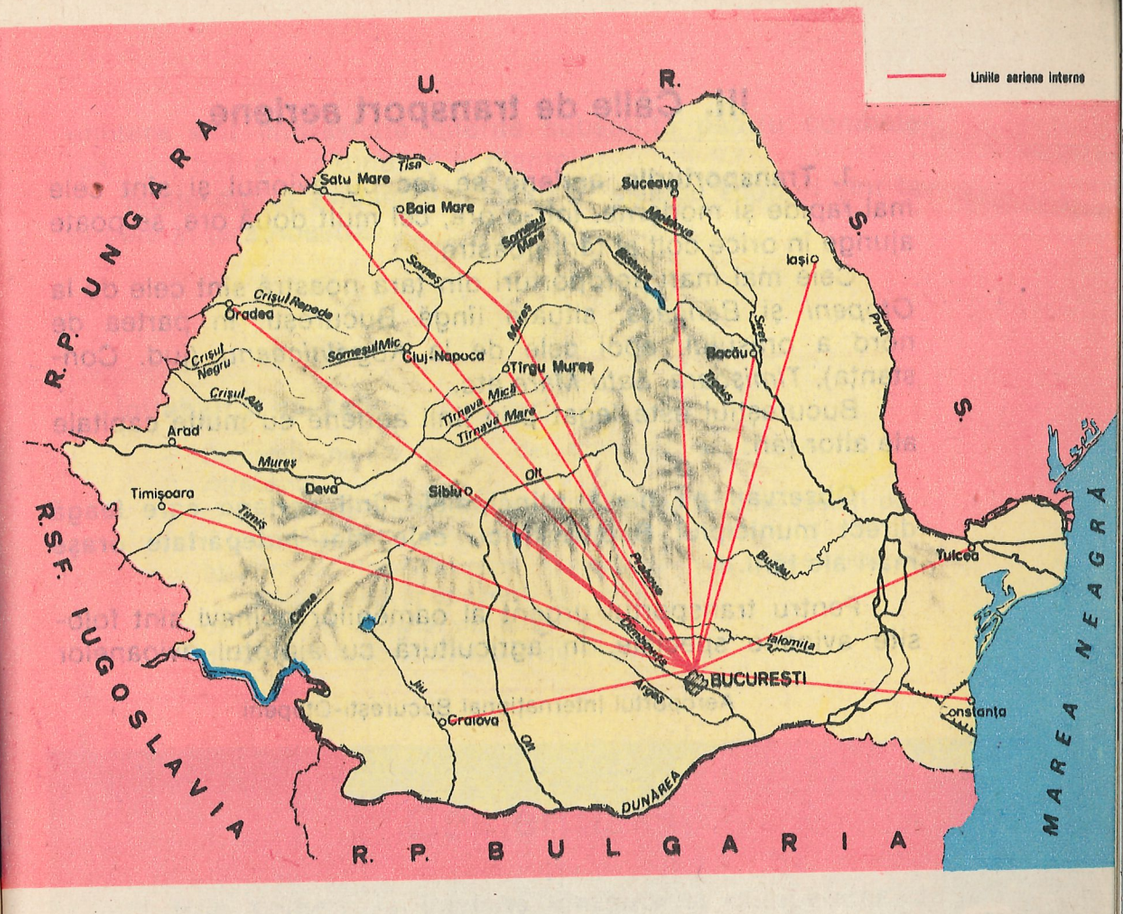

Liniile aeriene interne

Pe Dunăre plutesc în susul şi în josul apei vapoare şi şlepuri încărcate cu mărfuri şi pasageri.

Cele mai mari porturi dunărene sînt: *Galaţi*, *Brăila*, *Giurgiu*.

b. **Transporturile maritime** sînt posibile datorită ieşirii la Marea Neagră pe care o are ţara noastră.

Prin portul Constanţa pleacă şi sosesc din toate colţurile lumii vapoare încărcate cu diferite mărfuri.

Construirea canalului Dunăre—Marea Neagră, între Cernavodă şi Agigea, precum şi a canalului Poarta-Albă—Midia-Năvodari, au o deosebită însemnătate nu numai pentru ţara noastră ci şi pentru alte ţări din Europa care folosesc Dunărea şi Marea Neagră pentru transportul pe apă.

III. Căile de transport aeriene

1. **Transporturile aeriene** se fac cu avionul și sînt cele mai rapide și moderne. Într-o oră, cel mult două ore, se poate ajunge în orice colț al țării noastre.

Cele mai mari aeroporturi din țara noastră sînt cele de la *Otopeni* și *Băneasa*, situate lîngă București, în partea de nord a orașului, apoi cele de la *Kogălniceanu* (jud. Constanța), *Timișoara, Satu Mare* etc.

Bucureștiul este legat prin linii aeriene cu multe capitale ale altor țări.

Observați pe hartă principalele linii aeriene care leagă direct municipiul București cu cele mai îndepărtate orașe mari ale țării.

Pentru transportul urgent al oamenilor bolnavi sînt folosite avioane speciale. În agricultură cu ajutorul avioanelor

Aeroportul Internațional București-Otopeni

utilitare sînt împrăștiate diferite substanțe pentru combaterea unor boli sau dăunători ai plantelor.

Multe dintre avioanele folosite în diverse scopuri sînt fabricate în țara noastră.

Întrebări și aplicații:

— Cercetați hărțile căilor de transport și răspundeți la întrebările:

a) Ce căi de transport leagă localitatea în care locuiți de Capitala țării?

b) Prin ce localități mai importante veți trece făcînd călătoria pînă la București cu trenul?

c) Ce forme de relief veți străbate?

d) Ce rîuri importante veți întîlni în cale?

Comerțul

1. Prin comerț se înțelege vînzarea și cumpărarea de mărfuri.

Cînd vînzarea și cumpărarea de mărfuri se fac între granițele țării se numește *comerț interior*, iar cînd se fac între o țară și alte țări se numește *comerț exterior*.

2. **Comerțul interior** al țării noastre este un *comerț socialist*. Comerțul socialist aprovizionează pe oameni cu produse alimentare, textile, încălțăminte, obiecte casnice etc.

Comerțul socialist este de s t a t și c o o p e r a t i s t.

Comerțul de stat se desfășoară într-un mare număr de magazine (alimentare, textile, de încălțăminte etc.), cofetării, bufete, restaurante, chioșcuri.

Comerțul cooperatist este făcut de către cooperativele de consum. Cooperativele de consum de la sate aprovizionează pe țărani cu produse industriale de la orașe.

De asemenea, există și comerțul practicat de cooperativele agricole de producție și de țăranii cooperatori.

3. **Comerţul exterior** cuprinde comerţul ţării noastre cu celelalte ţări ale lumii şi se face pe calea *exportului* şi *importului*.

Prin *export* se înţelege vînzarea unor mărfuri româneşti în alte ţări, iar prin *import*, cumpărarea din alte ţări a unor produse de care are nevoie ţara noastră.

În anii construcţiei socialiste, comerţul exterior al ţării noastre a devenit comerţ de stat.

Datorită dezvoltării industriei ţării noastre, azi exportăm diferite maşini, ca: tractoare, autoturisme, camioane, utilaj petrolier, motoare electrice şi altele. Alături de maşini, produsele chimice, produsele din lemn, cimentul formează principalele mărfuri de export.

Ţara noastră importă minereuri, cocs, necesare siderurgiei, unele maşini şi diferite alte materii prime pentru industrie etc.

Cele mai strînse legături economice le avem cu ţările socialiste. Totodată, ţara noastră întreţine legături economice şi cu multe alte ţări din lume. În prezent, România are legături economice cu 144 de ţări.

Creşterea comerţului exterior este încă o dovadă a dezvoltării tuturor ramurilor economiei noastre naţionale, a sporirii producţiei industriale şi agricole, a participării tot mai largi a ţării noastre la schimbul de bunuri materiale între popoare.

Turismul, mijloc de recreere şi de îmbogăţire a cunoştinţelor

Frumuseţile şi bogăţiile naturale ale ţării noastre, cît şi cele create de mintea şi mîna omului liber care şi-a croit şi făurit o orînduire şi o viaţă nouă, te cheamă să le vezi, să le cunoşti, să le admiri, să-ţi îmbogăţeşti mintea şi să-ţi umpli inima de bucurie şi mulţumire.

De aceea în orice timp al anului, dar mai ales vara, vei întîlni pe drumurile ţării, pe cărările de munte, în împărăţia apelor deltei ori la Marea Neagră mii de oameni de toate vîrstele, din ţară, sau veniţi de peste hotare, dornici să guste din frumuseţile pămîntului românesc, să vadă şi să cunoască atît monumentele naturii, cît şi minunatele monumente ale muncii omului.

Poiana Braşov — Postăvarul

Această activitate a omului, care porneşte în drumeţie ca să cunoască ţara, să se recreeze, să-şi întărească sănătatea, să-şi lumineze mintea şi să-şi sporească puterea de muncă, poartă denumirea de *turism*.

Turismul a luat o mare dezvoltare în România. Au fost construite pe tot cuprinsul ţării şosele asfaltate, hoteluri şi moteluri unde turiştii se pot odihni şi găsi hrană; au fost puse la dispoziţia turiştilor felurite mijloace de transport (trenuri, autobuze, vase fluviale, avioane, teleferice, telescaune ş.a.); au fost amenajate poteci marcate prin munţi, cabane şi adăposturi pentru noapte şi vreme rea. Se organizează excursii cu grupuri formate din mai mulţi turişti, însoţite de oameni anume pregătiţi ca să poată da explicaţiile necesare pe tot parcursul drumului.

Fiecare şcoală din ţară organizează excursii pentru elevi. Aceste excursii se fac după un anumit plan, stabilit mai

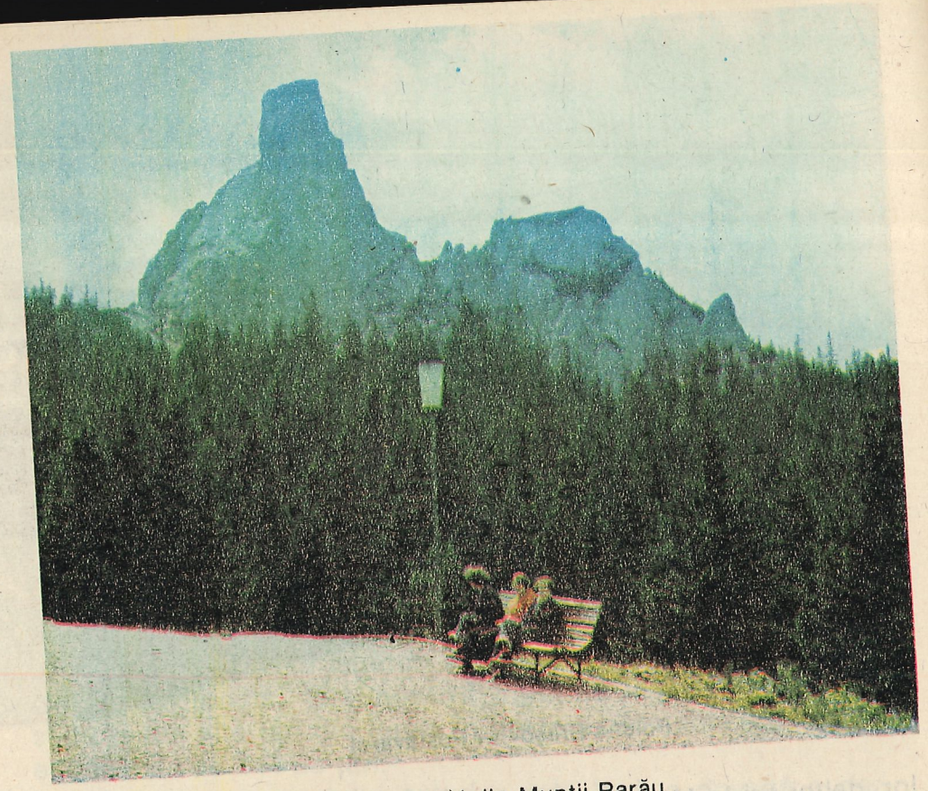

Pietrele Doamnei din Munții Rarău

înainte, în care este prevăzut traseul (drumul de parcurs), obiectivele care vor fi vizitate, scopul acestor vizite, timpul cît va dura excursia și ce anume trebuie cunoscut în locurile vizitate. În micul jurnal de călătorie, elevii notează ce au văzut și impresiile lor, precum și cunoștințe care le vor folosi mai tîrziu. Pe drept cuvînt se spune că o excursie bine organizată valorează cît citirea mai multor cărți. Cartea naturii este mereu deschisă pentru oricine dorește să o citească.

Dacă un turist din altă țară ne-ar întreba: «Care e cel mai frumos și mai interesant loc turistic din România?» — noi n-am putea da decît un singur răspuns: «România e ca o floare; fiecare loc din țara mea e o petală a aceleiași flori, tot atît de frumoasă și interesantă ca și toate celelalte».

Într-adevăr, dacă turistul apucă pe cărările umbroase ale Munților Carpați întîlnește în cale locuri ca în povești: la *Cheile Bicazului*, la *Cheile Dîmbovicioarei* sau la *Cheile Turzii*, unde omul zilelor noastre a zăgăzuit apele învolburate ale Bistriței, la *Bicaz*, apele cristaline ale Argeșului, la *Vidraru*, ale Lotrului, la *Vidra*, ale Dunării, la *Porțile de Fier*, unde în culcu-

Pe țărmul mării la Mamaia

șurile ghețarilor din vremuri s-au adunat apele ca lacrima ale lacurilor de munte din Retezat sau Rodnei. Dacă turistul apucă pe cărările înmiresmate de rodul bogat al dealurilor sau cîmpiei, ori pe cărările de ape ale deltei — peste tot, oriunde s-ar afla, va fi copleșit de impresii care nu se șterg, nu se uită niciodată.

În drumeția sa, turistul va întîlni peste tot în țară locuri care ne vorbesc de timpuri vechi și glorioase din vremea strămoșilor noștri: *Sarmizegetusa, Suceava, Putna, Călugăreni, Țebea, Padeș, Alba Iulia, Mărășești* și multe, multe altele — ori locuri care ne îndeamnă să nu uităm pe cei ce au suferit pentru popor ca la *Doftana*, la *Tîrgu Jiu* sau în alte părți ale țării. Vizităm aceste locuri cu sentimentul mîndriei că oamenii zilelor de astăzi știu să țină sus steagul libertății și demnității poporului român.

Călătorind prin țară poți cunoaște și comoara de frumusețe sufletească a poporului nostru: cîntece și obiceiuri vechi, portul, îndeletniciri străbune (olărit, sculptură în lemn, țesături, cusături) — mai ales în vetrele renumite din *Țara*

Oașului, Maramureș, Bucovina, Horezu, Țara Hațegului, Tismana, Țara Moților și în multe alte părți.

Cine călătorește de-a lungul și de-a latul țării nu mai poate întîlni localitățile așa cum erau cu ani în urmă; peste tot satele și orașele au renăscut.

Peste tot vei întîlni case noi, așezăminte de învățămînt și cultură, uzine și fabrici, pe ogoare tractoare puternice și felurite mașini agricole, care ușurează munca omului și asigură recolte tot mai bogate. Călătorul învață cum omul poate supune natura dacă o înțelege, o ajută și o ocrotește.

Turismul este un izvor de sănătate, bucurie și neuitată satisfacție, dar și o adevărată școală.

Ocrotirea naturii

România are un minunat mediu natural de viață. Natura ei este bogată și variată, cu plante, animale și roci de tot felul care sînt folosite de oameni pentru nevoile lor. Totdeauna natura patriei noastre a fost un nesecat izvor de hrană, loc de adăpost și apărare contra dușmanilor; ea a fost martoră la suferințele și bucuriile poporului nostru, pentru că omul a știut să o ocrotească și să o îmbogățească necontenit.

Natura i-a oferit omului materie primă pentru construcții, i-a pus la dispoziție apele curate ale izvoarelor, rîurile pentru transport, lacurile cu produsele lor piscicole, ca și cîmpiile pentru agricultură și pădurile cu bogățiile lor.

Pădurile constituie unul dintre principalele izvoare de oxigen ale atmosferei.

Natura a fost și este o prețioasă tovarășă a omului, dar darurile ei trebuie să fie folosite cu chibzuință și apărate. Unele plante și animale care sînt pe cale de dispariție sînt ocrotite, fiind considerate monumente ale naturii. Toate fiind bunuri ale întregii colectivități, nimeni nu are dreptul să le distrugă sau să le producă vătămări. Turistul nu are voie să facă focul în păduri, în locuri nepermise, și nici să distrugă arborii rupîndu-le mlădițele sau crestîndu-și numele cu cuțitul în scoarța lor. Culegerea unor plante rare este interzisă

Peisaj din Munții Suhardul Mic

prin lege. Așa sînt gingașele flori-de-colț, narcisele din Poiana Vadului de lîngă Făgăraș și altele.

Muntele oferă omului frumusețea priveliștilor, aerul ozonat, ospitalitatea, iar omul îi poate da în schimb prețuirea, respectul și protecția lui.

Există anumite reguli de comportare în natură care trebuie să fie respectate.

Astfel, excursionistul trebuie să păstreze curățenia oriunde ajunge, fiindcă aceasta înseamnă sănătate, omenie și civilizație. Este apoi interzisă aruncarea de chibrituri sau țigări la voia întîmplării sau stîrnirea în calea lui a pietrelor, a lemnelor, care, rostogolindu-se, pot provoca distrugeri.

Dărnicia naturii cere să fie răsplătită prin modul de a o păstra. Excursionistul trebuie să țină seama de acest lucru și, chiar dacă nu-l vede nimeni, să știe că el, distrugînd vegetația sau alte podoabe ale naturii, omorînd unele animale rare și nevinovate cum sînt căprioarele, caprele negre, cocoșii de mesteacăn și altele, distruge bogății care aparțin întregului

popor. Aceste fapte constituie infracțiuni, adică fapte condamnate de lege.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România a spus: «Este o datorie de onoare a partidului, a întregului nostru popor să facă totul pentru asigurarea cadrului ambiant propice ocrotirii sănătății oamenilor, pentru păstrarea nealterată a frumuseților patriei, pentru a transmite generațiilor viitoare toate darurile cu care natura a hărăzit România».

Cît de important este acest fapt se vede și din aceea că încă din anul 1972 statul nostru a făcut o lege cu privire la protecția mediului înconjurător, lege care trebuie respectată de toți cetățenii patriei noastre.

Să nu uităm:

Ocrotind natura, ne ocrotim pe noi înșine!

Patria noastră, Republica Socialistă România

Așezată în partea Europei unde munții, dealurile și cîmpiile se îmbină armonios într-un tot de o rară frumusețe, brăzdată de ape limpezi și răcoroase, încinsă la miazăzi de brîul argintiu al Dunării și scăldată spre răsărit de apele înspumate ale Mării Negre — România este patria noastră, scumpă moștenire lăsată nouă de strămoși.

Pe „Transfăgărășan"

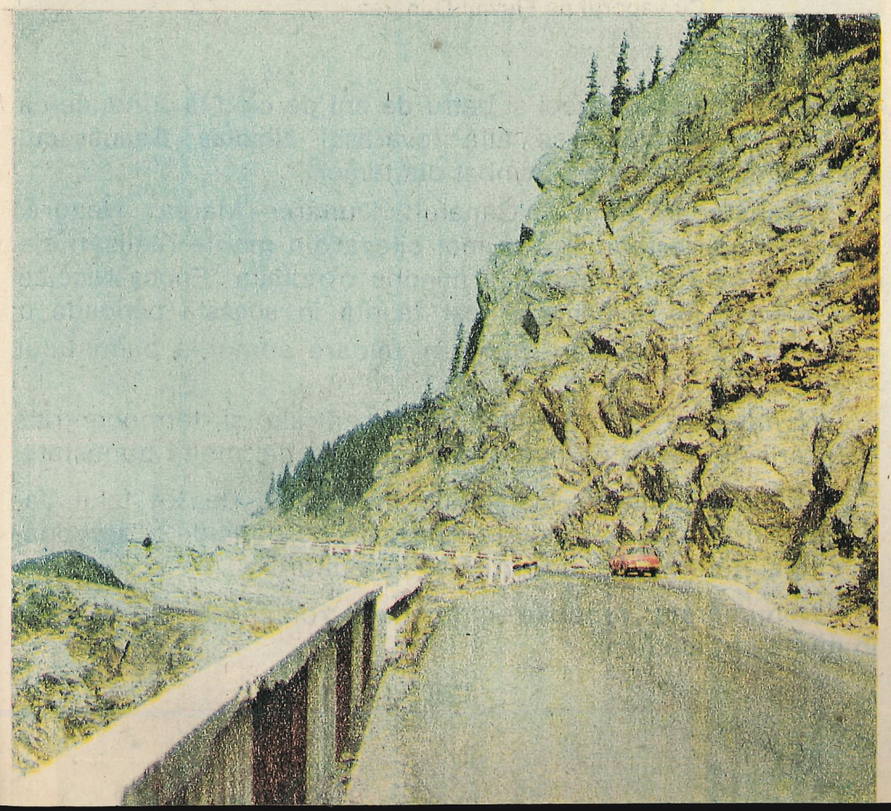

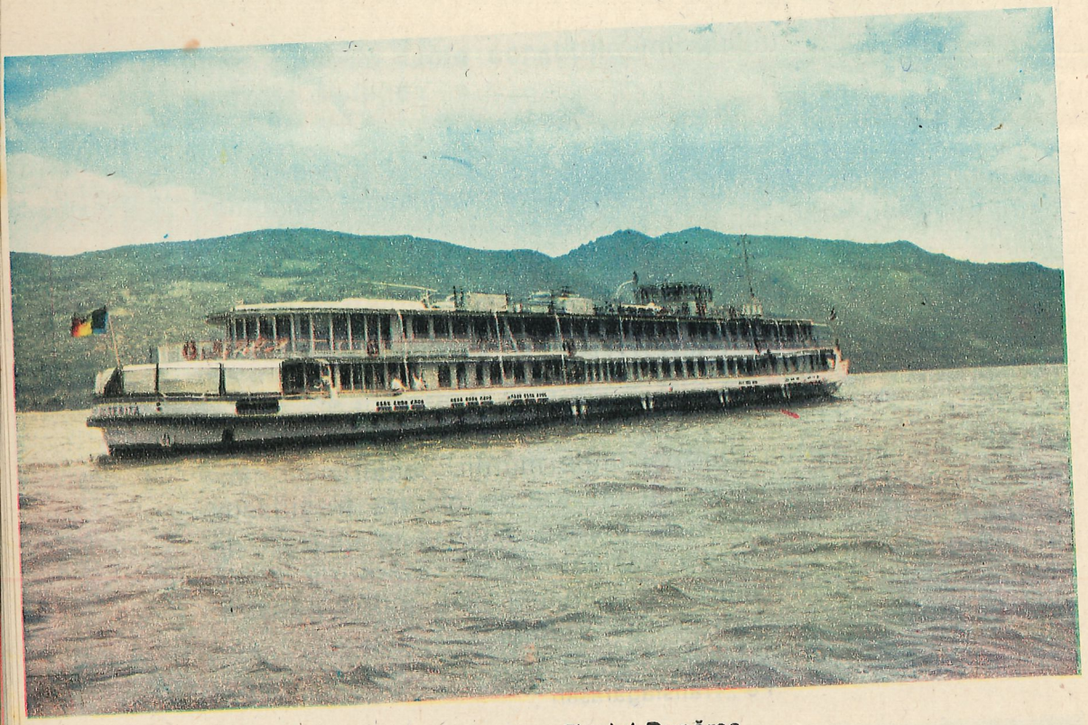

Cu vaporul pe Fluviul Dunărea

În cei peste douăzeci și patru de ani de cînd la conducerea partidului și statului se află tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, chipul țării noastre s-a schimbat din temelii.

„Transfăgărășanul", Canalul Dunăre – Marea Neagră, metroul bucureștean sînt numai cîteva din marile realizări ale epocii pe care cu îndreptățită mîndrie o numim „Epoca Nicolae Ceaușescu". În România a fost făurită în această perioadă o industrie modernă, care pune în valoare comorile pămîntului nostru.

Numeroase și puternice hidrocentrale și termocentrale dau țării din ce în ce mai multă lumină, mai multă bunăstare.

Feluritele mașini, instalațiile industriale de tot felul, fabricate în țara noastră sînt o chezășie de nădejde a dezvoltării și mai puternice a industriei și agriculturii.

Nenumărate produse industriale românești se exportă în multe țări ale lumii.

Datorită hărniciei și priceperii oamenilor muncii din agricultură, folosind tot mai mult mașinile agricole, îngrășămintele chimice și irigațiile, întreprinderile agricole de stat și cooperativele agricole de producție obțin an de an recolte tot mai bogate.

O dată cu marile realizări din economie, în anii socialismului s-a schimbat mult și viața oamenilor, care devine din ce în ce mai îmbelșugată.

Orașele și satele patriei înfloresc de la o zi la alta. Noi orașe apar pe harta patriei. Se ridică tot mai multe întreprinderi, se clădesc noi școli, așezăminte de cultură și artă, așezăminte pentru apărarea sănătății oamenilor. Se construiesc tot mai multe locuințe în orașe și sate.

Poiana Țapului, cunoscută stațiune pe Valea Prahovei

Cheile Bicazului

Condus cu înțelepciune de Partidul Comunist Român, avînd ca exemplu activitatea neobosită a celui mai iubit fiu al poporului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, poporul nostru muncește cu dăruire pentru continua înflorire a patriei noastre socialiste, pentru pace și progres.

Întrebări recapitulative de geografie economică

1. Care sînt principalele ramuri ale economiei țării noastre?
2. Enumerați cele mai importante ramuri ale industriei.
3. Ce cuprinde industria producătoare de energie? Ce importanță are această ramură a industriei pentru dezvoltarea economiei?
4. Ce importanță are siderurgia pentru dezvoltarea celorlalte ramuri industriale?
5. De ce se dă în țara noastră o mare atenție dezvoltării industriei construcțiilor de mașini?
6. Cum s-a dezvoltat industria în anii socialismului în toate județele țării?
7. Cum este organizată agricultura țării noastre?
8. Prin ce mijloace se realizează mărirea producției agricole?
9. Ce legătură există între industrie și agricultură?
10. Ce știți despre dezvoltarea și perfecționarea căilor și mijloacelor de transport? Ce importanță au transporturile pentru economia țării?
11. Ce știți despre comerțul țării noastre?
12. Cum se va dezvolta întreaga economie în următorii ani?
13. Ce importanță are turismul în viața oamenilor?
14. De ce este necesar și cum trebuie să ocrotim natura?

Recapitulare generală

Ca urmare a celor învățate la geografia patriei noastre, răspundeți la următoarele întrebări:

1. Care este așezarea geografică a țării noastre în cadrul Europei?
2. Care sînt frumusețile și bogățiile naturale ale țării noastre?
3. Care este importanța apelor curgătoare din țara noastră? Dar a Mării Negre?
4. Care sînt cele mai însemnate ramuri ale economiei noastre?
5. Cum se obțin din an în an recolte tot mai bogate?
6. Cum a crescut bunăstarea poporului nostru în anii socialismului?
7. Cum se înfăptuiește politica Partidului Comunist Român de înflorire a tuturor județelor țării?
8. Ce se înțelege prin turism și de ce în anii construcției socialiste acesta a luat o mare dezvoltare?
9. Dați exemple de cîteva regiuni turistice din țara noastră și spuneți prin ce sînt ele renumite.
10. Pentru ocrotirea naturii ce reguli trebuie să respectați?

Temă:

Citiți din micul vostru jurnal de călătorie însemnările făcute în timpul unor excursii.

Lucrări și teme recapitulative — la alegere

1. Pe harta de contur a țării, cu rîurile cele mai importante, scrieți denumirile rîurilor mari și însemnați din memorie, cu linii maro groase, șirurile de munți despre care ați învățat.
2. Pe harta de contur a țării, cu rîurile despre care ați învățat, însemnați din memorie locul celor mai mari orașe ale țării.
3. Faceți călătorii imaginare pe harta țării, scriind pe un tabel localitățile mai importante prin care treceți. Notați de-a lungul traseului: formele de relief întîlnite, apele peste care treceți, vegetația naturală cea mai răspîndită, bogății ale subsolului din zonele pe unde treceți, întreprinderi industriale importante întîlnite și bogății din agricultură.

De exemplu:

Traseul	Relief	Ape	Vegetația naturală	Bogățiile subsolului	Industria	Agricultura
Giurgiu	luncă	Dunăre	plop sălcii stejar salcîm ierburi	pietriș argilă	— șantier naval — fabrică de zahăr	cereale legume și zarzavaturi viță de vie
	cîmpie					
Călugăreni	luncă	Neajlov				

4. Însemnați pe harta de contur a țării cele mai importante hidrocentrale și termocentrale, folosind semnele convenționale învățate.
5. Însemnați pe harta de contur a țării localitățile unde se găsesc cele mai mari întreprinderi siderurgice din țară.

6. Pe harta de contur a țării hașurați zonele de unde se extrag gaze naturale (cu linii albastre), zonele de unde se extrage petrol (cu linii maro) și zonele de unde se extrag cărbuni (cu linii negre).

7. Alcătuiți o compunere cu unul dintre subiectele de mai jos: «Delta Dunării — cel mai tînăr pămînt românesc»; «Dunăre, Dunăre — drum fără pulbere»; «Carpații noștri»; «La cîmpie»; «Pe dealurile țării»; «Drumul Oltului»; «Pe Argeș în sus»; «Omul și natura»; «Frumoasă și bogată ești țara mea»; «De la munte la mare»; «Magistrala albastră» și altele.

Cuprins

Globul pămîntesc 5

Țara noastră Republica Socialistă România 7

Așezare, hotare, vecini 7
Condiții naturale 10

Relieful 10

Înfățișarea pămîntului țării noastre 10
Munții Carpați 12
Carpații Orientali (Răsăriteni) 15
Ceahlăul *(Lectură)* 22
Carpații Meridionali (de Miazăzi) 23
Carpații Occidentali (Apuseni) 29
Munții Dobrogei 32
Dealurile și depresiunile subcarpatice 35
Podișurile 37
Cîmpiile 38
Luncile și Delta Dunării . 40
Prin Deltă *(Lectură)* 42

Clima 44

Apele 46

Apele curgătoare din țara noastră 46
Fluviul Dunărea 47
Afluenții Dunării 50
Lacurile 53
Marea Neagră 55
Vegetația naturală și animalele sălbatice 57
Recapitularea geografiei fizice a Republicii Socialiste România 61

Populația și așezările 62

Populația 62

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Socialiste România 64
Principalele orașe 64
Comunele 70

Economia Republicii Socialiste România 71

Ramurile economiei și dezvoltarea lor 71

Industria 73

Industria producătoare de energie 75
I. Petrolul 75
II. Gazele naturale 77
III. Industria cărbunelui . 77
IV. Industria energiei electrice și termice 79
Pe valea Lotrului *(Lectură)* 81
Industria metalurgică . . 81
I. Industria siderurgică. 81
II. Industria metalelor neferoase 84
Industria construcțiilor de mașini 86

Industria chimică 89
Industria materialelor de construcţii şi a lemnului . 92
I Industria materialelor de construcţii 92
II Industria de prelucrare a lemnului 94
Industria uşoară 97
Industria textilă 97
Industria pielăriei, a încălţămintei şi blănăriei 98
Industria alimentară 99

Agricultura 102
Cultura plantelor 104
Cultura pomilor fructiferi şi a viţei de vie 109
Creşterea animalelor, vînătoarea şi pescuitul ... 111

Transporturile 114
I. Căile de transport pe uscat 114
II. Căile de transport pe apă 116
III. Căile de transport aeriene 118
Comerţul 119
Turismul, mijloc de recreere şi de îmbogăţire a cunoştinţelor 120
Ocrotirea naturii 124

Patria noastră, Republica Socialistă România 127

Întrebări recapitulative de geografie economică 131
Recapitulare generală 132
Lucrări şi teme recapitulative — la alegere 133

Nr. plan: 35.058
Nr. colilor de tipar: 8,5
Bun de tipar: 1.03.1989

Com. nr. 80 485
Combinatul poligrafic
„CASA SCÎNTEII"
Bucureşti — R.S.R.